

ΤΕΥΧ. ΑΣΤ. ΤΟΜ. Β. 1854.

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ.

Συγγραμματα και τέλος, ιδε Τευχ. ΑΕ.

Εξακολουθούντες την έρευναν των μακροβίων ευρίσκωμεν από τριών ηή αιώνων και επέκεινα άκρασαντας πολλούς κατα διαφορους τοπους.

Τω 1529 ο Ιακωβος Jacot απέθανεν εις την Ελβετιαν (Neufchatel) ηλικίας ετών 120.

Τω 1790 εζη εις το Mexarao πλησίον της επαρχίας Coimbre (Πορτογαλλία) η Ιωσφια ραγκισκα de Piedrede ετών 120.

Τω 1520 απέθανεν Ιερέυς τις εκατόν είκοσι ετών εις το Linhaves (Πορτογαλλία).

Ο Ιησουίτης Dragonetti, έδιδασκεν εις σχολείον της Ρώμης έχων ηλικίαν 120 ετών.

Τω 1645 ο Αύγουστιανός Ιερομόναχος Νικόλαος Levezier απέθανεν εις το μοναστήριον Claire Fontaine (Γαλλία) ηλικίας 120 ετών διατέλεσε δε Ιερατεύων επί 91 έτη (τρείς ελας γενεάς).

Τω 1668 ο Ιωάννης Γρου χειρουργός εν Παρισίοις και δεινός ανατόμος απέθανεν ηλικίας 120 ετών.

Τω 1791 γέρων τις ζών εις το Rechingen (Bem

berg, Γερμανία) απέθανεν ηλικίας 120 ετών. Απίστω άπεβαλε κατά φύσιν πάντας τους οδόντας, έχβαλεν άλλους νέους τω 1787 έχων τότε ηλικίαν 116 ετών. Μερότων δέ και αυτών μετά δμηνας άνεφάνησαν νέαι τρηπέζιται της άω και κάτω αιαγίοις μέχρι του τελευταίου μηνός της ζωής του. (Χούφλανδ)

Τω 1819 (5 Οκτωβρίου) απέθανεν εν Παρισίοις ο Πέτρος de Fournelle ηλικίας 120 ετών.

Τη 18 Οκτ 1759 ο Ανθών Cameux γεννηθείς εν Νικαία της Ιταλίας τω 1638 απέθανεν εν Μασσαλία ηλικίας 121 ετών και 3 μηνών. Ο άνθρωπος ούτος υπηρέτησεν επί του στόλου, έπινε πολύν οϊνον και έτρωγε δυσιπεπτότατα και άχρεία φαγητά έχει δε πολλήν υπόληψιν εις την ρίζαν τινός φυτού λεγομένου Αγγελικης, όθεν έμάστρα πατοσε αυτήν. Παριώγυμος ζωγράφος, ο Ιωσήφ Βερνέ, ένωγράφησε τον γέροντα τούτον επί πίνακος άνηρτημένου εις το άνάκτορον των Παρισίων Louvre.

Τω 1760 απέθανεν ηλικίας 121 ετών ο Ponce le Page κάτοικος του χωριού Hampré εις το δουκάτο του Λουξαμβούργ (Βέλγιον). Ολίγω έτι πρό του θανάτου εκαλλιέργει δια των ιδίων αυτου χειρών τους άγρούς του και περιεπάτει πεζός 6 και 7 λιεύας.

Τω 1773 απέθανεν εις το Accomack (Βιργινία) ηλικίας 121 ετών η Ελισάβετα Spicer. Κατά τον Bufson η γυνή αυτη εύδέποε έπινεν οϊνον, διετήρησε δε τας αισθήσεις μέχρι τέλους.

Η Σάρρα Μάλκονσον απέθανε τω 1820 ηλικίας 121 ετών.

Τῷ 1708 ὁ Meunier, δημοδιδάκταλος ἐν Παρισίοις, ἀπέθανεν 122 ἐτῶν.

Τῷ 1739 ἀπέθανεν ἡλικίας 122 ἐτῶν ὁ Lapiole γεωργὸς τοῦ χωρίου Usquiole (Bearn, Γαλλία). Ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὐδέποτε ἠδρώσθησε.

Τῷ 1791 ἀπέθανεν 122 ἐτῶν ὁ Ἰωάννης Ἰάκωβος γεωργὸς τοῦ νομοῦ Jura, ἀπ' οὗ ἐνεφανίσθη εἰς τὴν ἐθνικὴν συνέλευσιν τῶν Γάλλων.

Κατὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1820 ἀπέθανεν 123 ἐτῶν ἡ K. Barnet εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Καρολίνας (Ἀμερικῆ) Charlestown ἂν ἐνθυμῆτο πάντα τὰ συμβάνια πρὸ πενήτηκοντα καὶ ἑκατὸν ἐτῶν ἄλλ' ἐλησμόνησε ἢ ἐγενεὶν ἤδη πρὸ τινῶν ἡμερῶν. Ἐπειδὴ ἐγενήθη κατὰ τύχην εἰς τὴν Μαυριτανίαν (Αφρικὴν) ὠμίλει ἐλευθέρως τὴν Ἀγγλικήν, Γαλλικὴν, Ἰσπανικὴν, Ἰταλικήν, Ἑβραϊκὴν, Ἀραβικὴν καὶ Μαυριτανικὴν γλώσσαν.

Τῷ 1760 ἀπέθανεν ἡλικίας 123 ἐτῶν καὶ 10 μηνῶν ὁ Διονύσιος Guignard ἀπὸ χωρίου Luche τῆς Γαλλικῆς ἐπαρχίας Maine. Διετέλει ἕως τότε κατὰ πάντα ὑγιής, μόνον δὲ θαρρηκοῦσαν ἔπαυσε μικρὰν, αἰ δὲ τρίχες αὐτοῦ ἀπὸ λευκῶν ἤρχοντο ἤδη νὰ κίτρινίζωσι. Κατὰ τὸ 1757 κατοίκει σπήλαιον, ὃ δὲ υἱὸς αὐτοῦ ἦν 63—64 ἐτῶν ἐφαίνετο γηραιότερος τοῦ πατρὸς.

Τῷ 1753 ὁ Ἀνδρέας Schmit ἀπέθανεν εἰς τὸ Teschen (ἠνωτέρα Σιλιζία) ἡλικίας 124 ἐτῶν. Κατὰ τὸ αὐτὸ τοῦτο ἔτος ἀπέθανε καὶ εἰς τὸ Badajoz τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ὁ Ἀνδρέας Bueno, ἀξιωματικὸς Ἰσπανός.

Τῷ 1759 ὁ Θωμᾶς Vvishart ἀπέθανεν ἐν Σκωτία ἐτῶν 124 καὶ 2 μηνῶν.

Τῷ 1688 ἀπέθανεν εἰς τὸ Skipton τῆς Ἀγγλίας ὁ Robert Montgomery γεννηθεὶς ἐν Σκωτία, εἶχε δὲ ἡλικίαν 126 ἐτῶν καὶ ὀλίγῳ πρὸ τοῦ θανάτου περιερέρετο ζητῶν ἐλεημοσύνην.

Τῷ 1636 ἀπέθανεν 126 ἐτῶν εἰς τὴν Ἀγγλίαν ὁ Οὐίλλιελμος Barnesby. Ἦτο νυμφευμένος εἰς δευτέρον γάμον περὶ τὸ 100 ἔτος. Ἠκολούθησε δὲ τὸν περιγητὴν Ὀλεάριον, ὅστις εἶδε συχνάκις τὴν κόρην αὐτοῦ νυμφευθεῖσαν μετὰ τινος Γάλλου ὑπηρετοῦντος τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ρωσίας.

Τῷ 1754 ἀπέθανεν 126 ἐτῶν ὁ Grandez κάτοικος τοῦ Pradez d' Aubrac (Languedoc, Γαλλία) χρυσοκόμος τὸ ἐπάγγελμα· εἰργάζετο δὲ τὴν τέχνην αὐτοῦ 10, ἢ 12 ἔτη πρὶν ἀποθάνη· οὐδέποτε ἐπιεν οἶνον, οὔτε ἐνόσησε.

Τῷ 1808 ἀπέθανεν 126 ἐτῶν ἡ Μαρία Hannah Ἰρλανδή.

Τῷ 1701 ἀπέθανεν 126 ἐτῶν εἰς τὸ Michaelstown ὁ Ἀγγλος Ἰωάννης Neuwel, ἐγγονος τοῦ μακροβίου Θωμᾶ Parr (περὶ οὗ εἰρήσεται κατωτέρω) εἶχε δὲ ὑγιή τὰ αἰσθητήρια καὶ ἀκμάζον τὸ λογικόν.

Τῷ 1764 ἀπέθανεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν Meath ὁ Ἰρλανδὸς γεηπόνος Owen Carollan ἐτῶν 127. Αὐτὸς εἶχεν ἕξ δακτύλους καθ' ἑκάστην χεῖρα καὶ καθ' ἑκάστην πόδα, οὐδ' ἐνόσησε ποτε.

Τῷ 1767 ἀπέθανεν 127 ἐτῶν ὁ Οὐίλλιελμος Hughes εἰς τὸ Gorkshire (Ἀγγλία).

Τῷ 1814 ἀπέθανεν 127 ἐτῶν ἡ Μίρια Jannes εἰς τὴν νῆσον Sky (μεγάλῃ Βρετανίᾳ).

Τῷ 1740 ἀπέθανεν 129 ἐτῶν ὁ Ἰωάννης Roger εἰς τὸ ἐπισκοπικὸν Comminges.

Τῷ 1813 ἀπέθανεν 129 ἐτῶν τῆς αὐτῆς ἡλικίας ἡ Ἀγγλὶς Μαρία.

Τῇ 4 Ἀπριλίου 1706 ἀπέθανεν 130 ἐτῶν εἰς τὸ Northampton τῆς Ἀγγλίας ὁ Ἰωάννης Bayles προβασιπώλης. Τὰ ληξιαρχικὰ βιβλία τῆς ἐνορίας του δὲν ἀπέφερον τὸν χρόνον τῆς γεννήσεώς του· ἄλλ' ἑκατονταεταεὶς καὶ ἐννενηκονταεταεὶς ἄνθρωποι ἐμαρτύρουν ὅτι νεοὶ αὐτοὶ ὄντες τὸν εἶδον γέροντα. Κατὰ τὰ τελευταῖα 12 ἔτη ἔφερε πάντοτε τὰ ποίμνια εἰς τὴν ἀγοράν. Πρὶν δὲ ἀποθάνη ἦτο ἰσχυρότατος καὶ εἶχε σκληροτάτας τὰς σάρκας, τὸ δὲ σχῆμα τῶν μυῶν ἐφαίνετο διὰ τοῦ δέρματος.

Τῷ 1743 ἀπέθανεν 130 ἐτῶν ὁ Πέτρος Mestanza εἰς τὸ χωρίον Βεμίλ τῆς Μυρκίας (Ἰσπανία).

Τῷ 1853 ἀπέθανεν ὁ Σαμουὴλ Lillas, πρωτοπρεσβύτερος ἐκκλησίας τινὸς τῆς ἐπαρχίας Worcester.

Τῷ 1780 ἀπέθανε τριακοναετής, ὁ γγ. Allis εἰς τὸ Liverpool.

Τῷ 1757 ἀπέθανε τριακοναετής ὁ Ἀλέξανδρος Macculloch εἰς τὸ Aberdeen τῆς Σκωτίας. Ὑπηρετήσεν ἐπὶ Κρομβέλλου ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Monck.

Κατὰ τὰ μέσα τοῦ 18 αἰῶνος ἡ κυρία Κέιτ ἀπέθανεν εἰς τὸ Newnham τοῦ Gloucestershire ἔχουσα ἡλικίαν 134 ἐτῶν. Ἀρῆξε δὲ τὴν περιουσίαν αὐτῆς εἰς τρεῖς θυγατέρας, ἐξ ὧν ἡ νωτέρα ἦτο ἑκατὸν ἐννέα ἐτῶν κατὰ τὸν Γερμανὸν ἱστορικὸν Ἰωάννην Muller.

Τῷ 1641 ἡ Ἄννα Oudet Grappin ἀπέθανεν ἐν Παρισίοις 134 ἐτῶν καὶ 10 μηνῶν.

Τῷ 1739 ἡ Μαργαρίτα Lawler ἀπέθανεν 135 ἐτῶν εἰς τὸ Killevan τῆς Ἀγγλίας. Ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου ἐβάδιζε πεζὴ εἰς 3—4 μίλλια καὶ ἐπέστρεφεν οἴκαδε αὐθημερόν.

Τῇ 12 Δεκεμβρίου 1761 ἀπέθανεν εἰς τὸ νοσοκομεῖον τῶν ὄρρανῶν τοῦ Greiz (Saltzburg, Αὐστρία) 136 ἐτῶν ὁ Γεώργιος Vvander. Αὐτὸς ἐβλεπε καὶ ἤκουεν ἄριστα μέχρι τέλους.

Τῷ 1817 ἔζη εἰς τὴν Βεργινίαν (Ἀμερ. βόρειον) Γερμανὸς τις ἔχων ἡλικίαν 135 ἐτῶν. Ἐχηρημάτισε σωματοφύλαξ τῆς βασιλείας Ἀννης, ὅτε ἐστέρθη εἰς τὴν Ἀγγλίαν τῷ 1702 ἔχων ἡλικίαν 18 ἐτῶν.

Τῷ 1759 κατὰ Ἰούνιον ἀπέθανεν ὁ Ἰρλανδὸς ἀγρονόμος Ἰάκωβος Sheile ἡλικίας 136 ἐτῶν.

Τῇ 15 Δεκεμ. 1766 ἀπέθανεν ὁ Ἰωάννης Δαρὶτ (Δισαρού) εἰς τὸ Rouillac ἔχων ἡλικίαν 136 ἐτῶν. Πρὸ ἐνδὲ ἔτι ἔτους ἐκινεῖτο καὶ εἰργάζετο ἐλευθέρως. Ἐκ νεότητος δ' αὐτοῦ μέχρι θανάτου ὁ ἄνθρωπος οὗτος συνειθίζε νὰ λούηται δις καὶ τρίς τῆς ἐβδομάδος.

Τῇ 20 Ἰουλίου 1775 ἀπέθανεν ὁ Ἰωάννης Cautseur ἐτῶν 137 εἰς τὸ χωρίον Saint Mathieu πλησίον τοῦ Brest. Μέχρι τοῦ 120 ἔτους ἐξυραφίζετο ἰδιοχείρως καὶ ἤκουε τὴν θείαν λειτουργίαν γονυπετής.

Τῷ 1793 ἀπέθανεν 137 ἐτῶν ὁ Ἰωάννης Robert-

tson γεννηθεὶς εἰς τὸ Hopton Hall πλησίον τοῦ Ἐδιμβούργου.

Τῷ 1805 γέμων τι: 138 ἐτῶν κάτοικος τοῦ Posen (Πολωνία) ἔλαβε παρὰ τοῦ βασιλέως τῆς Πρωσίας εὐναξιν. Ἦτο νυμφευμένος σχεδὸν ὄγδοηκοντοῦ τῆς. Μετὰ δέκα δὲ ἔτη ἔκτοτε ἡ σύζυγος αὐτοῦ ἐγέννησε δύο παιδιά διδύμα.

Τῷ 1770 ὁ Ἰάκωβος Sands ἐκ τοῦ χωρίου Horbonne (Stafford) ἀπέθανεν 140 ἐτῶν. Ἡ σύζυγος αὐτοῦ ἀπέθανεν 120 ἐτῶν.

Τῷ 1752 ἡ κόμισσα Desmond ἀπέθανεν ἐν Ἀγγλίᾳ 140 ἐτῶν.

Τῷ 1800 ἀπέθανεν 140 ἐτῶν ὁ Ἰωσήφ Ram Μαῦρος. Ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου περιεπάτει πεζὸς τασσάων μιλίων ὁδόν.

Τῷ 1825 ἀπέθανεν 140 ἐτῶν ὁ Πολότιμαν χειρουργὸς εἰς τὸ Vermont (Lorraine). Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς οὐδέποτε ἐφλεβοτομήθη, οὔτε καθάρσιον, ἢ ἄλλο ἱατρικὸν ἔλαβεν, ἂν καὶ οὐδεμίαν ἡμέραν πρὸ πολλοῦ ἔπαυσε μεθυσκόμενος. Τὴν προτεραίαν δὲ τοῦ θανάτου ἀπέτεμεν ἐπιτηδεύματα καρκινόν τιος γυναικός.

Ὁ περιγητὴς Ἀλέξανδρος Humboldt εἶδε τὸν Ἰνδὸν Ἰάριον Πάρη ἔχοντα ἡλικίαν 143 ἐτῶν εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Ἡ σύζυγος αὐτοῦ ἦτο 117 ἐτῶν. Μέχρι τῶν 130 ὁ Πάρη ἐβάδιζε πεζὸς ὡς 4 λεύγας.

Τῷ 1757 ὁ Ἰωάννης Ἐφρεγκάρ ἀπέθανεν 144 ἐτῶν εἰς τὴν ἐπαρχίαν Cornouailles. Ἐκ πρώτης νεότητος ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὐδέποτε ἐπιεν οἶνον, ἢ ἄλλο τι μεθυστικὸν ποτὸν ἐξέπνευε δι' καθ' ἑκάστην πρωταίτια καὶ σπανίως ἐκρωφάγει.

Τῷ 1803 στρατιώτης ἀπέθανεν 145 ἐτῶν εἰς τὸν νομὸν Stzatmer τῆς Γερμανίας.

Τῷ 1770 ἀπέθανεν 146 ἐτῶν ὁ Christian Drahakenberg ἀπὸ Jutland τῆς Δανίας. Νεὸς ἦδη τὴν ἡλικίαν ἀίχμαλωτισθεὶς παρὰ τῶν πειρατῶν τῆς Μαυριτανίας ὑπέφερε πολλὰ καὶ μεγάλα δεινά. Ἀφοῦ δὲ ὄγδοηκοντα ἔτη διετέλεσε αὐτῆς ἐνομφεῖθη περὶ τὸ 113 ἔτος τῆς ἡλικίας του γυναῖκα ἐξήκονταετη.

Τῷ 1726 ἀπέθανεν 146 ἐτῶν ὁ Ἰωάννης Ontegro ἐκ Γαλιτίας (Αὐστρία). Ἡ συνήθης αὐτοῦ τροφή ἦτο ἀραβόσιτος καὶ κράμβη θρασιή, ἐπιεν δὲ ὀλίγον οἶνον.

Τῷ 1767 ὁ Φραγκίσκος Consir πτωχὸς τοῦ Buryhorp πλησίον τοῦ Malton (Ἀγγλία) ἀπέθανεν ἑκατοντηκοντοῦτης. Πρὸ 60 ἐτῶν ὁ γέμων οὗτος ἔζη ἐξ ἐλευθέρως τῆς ἐνορίας του· διετήρησε δὲ τὰς διανοητικὰς δυνάμεις μέχρι τελευταίας ἀναπνοῆς.

Τῇ 16 Δεκεμβρίου 1635 ἀπέθανεν 152 ἐτῶν καὶ 9 μηνῶν εἰς τὴν ἐνορίαν Alberbury (Shropshire Ἀγγλία) ὁ Θωμᾶς Πάρ. Νυμφευθεὶς εἰς δευτέρον γάμον 122 ἐτῶν ἦδη ἐπέζησεν ἀποθανούσης τῆς νέας αὐτοῦ συζύγου. Μέχρις 130 ἐτῶν τῆς ἡλικίας του εἰργάζετο ὡς γεωργὸς κατὰ τὸ σὺνηθες. Ἐτρέφετο δὲ καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ζωὴν δι' ἄρτου, παλαιοῦ τυροῦ, γάλακτος καὶ ἄρτου. Δέκα βασιλεῖς ἀπέθανον ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Ἀγγλίας ἀπ' οὗτος αὐτὸς ἐγεννήθη.

Τῷ 1825 ἀπέθανεν εἰς τὴν Σιλεσίαν χωρὶς τις Obst ἑκατὸν πενήτηκοντα πέντε ἐτῶν. Τὴν προτεραίαν δὲ εἶπεν, ὅπου τὸ βαρόμετρον καὶ θερμόμετρον καὶ

τοῦ θανάτου εἰργάσθη εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ ἔφαγε κατὰ τὸ σὺνηθες.

Κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1797 ἀπέθανεν ὁ Ἰωσήφ Σουβρίγγτον πλησίον τοῦ Bergen (Νορβηγία) ἐτῶν 160. Ἐσφρόνει δὲ καὶ εἶχεν ὑγιεῖς τὰς αἰσθήσεις μέχρι τέλους. Τὴν δὲ παραμονὴν τοῦ θανάτου διένειμεν ὅλην τὴν περιουσίαν εἰς τὰ τέκνα του, ἐξ ὧν ὁ πρῶτος υἱὸς εἶχεν ἡλικίαν 103 ἐτῶν, ὁ δὲ μικρότατος ἐννέα μόνον.

Τῷ 1760 ὁ Ἀγγλος Ἑρρίκος Jenkins ἀπέθανεν 169 ἐτῶν. Ἐξήχθη δὲ ἐκ τῶν δικαστικῶν βιβλίων ὅτι ἐπὶ 140 ἔτη ἐξηκολούθησε προσκαλούμενος νὰ ὁμολῇ, ἢ μαρτυρήσῃ. Ἐκατοντούτης δὲ ἦδη διήρχετο κολυμβῶν τοὺς βραχδυοτάτους ποταμούς.

Τῷ 1740 ἀπέθανεν εἰς τὸν νομὸν Τεμισβάρ (Αὐστρία) ὁ Ἰωάννης Rowin ἐτῶν 172. Ὁ νεώτερος αὐτοῦ υἱὸς ἦτο 90, ἡ δὲ σύζυγος 164.

Τῇ 5 Ἰαν. 1724 ἀπέθανεν 185 ἐτῶν ὁ Πέτρος Ζορτάν, χωρὶς τοῦ Keversch ἐκ τοῦ αὐτοῦ νομοῦ Τεμισβάρ (Αὐστρία) καταλιπὼν τὸν δευτέρον υἱὸν αὐτοῦ ἡλικίας τότε 97 ἐτῶν. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἐτρέφετο μόνον δι' ὄσπριον. Ὁ περιβόητος χειρουργὸς τῆς Γαλλίας Κλαῦδιος Νικόλαος Le Cat θεωρεῖ τὸν Ζορτάν ὡς μακροβιώτατον πάντων τῶν μακροβίων.

Ὁ Χάλλερ, τὸν ὁποῖον ἀναφέρει ὁ ἱατρὸς Χούφλανδ συγγράψας περὶ μακροβιότητος, ἀπρηθμῆσε μέχρι τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ χίλια παραδείγματα μακροβίων 100 καὶ 110 ἐτῶν, ἑκατὸν ἐννέα 130, δεκαπέντε 130—140 καὶ 140—150, καὶ ἕν 169.

Ἡ ἁγία Σύνοδος τῆς Ρωσίας ἐξέδωκε τῷ 1827 κατάλογον τῶν μακροβίων τῆς ὀρθοδόξου θρησκείας περιέχοντα 818 γέροντας ἑκατὸν ἐτῶν, 33 ἑκατὸν δεκαπέντε, 24 ἐπέκεινα τῶν ἑκατῶν εἴκοσι, 7 ἐπέκεινα τῶν ἑκατῶν εἴκοσι πέντε, καὶ ἕνα 160.

Πολλοὶ καὶ παντοῖαι περιστάσεις συντείνουσιν εἰς τὴν μακροβιότητα, αἱ μὲν ἐκ τοῦ περιέχοντος προερχόμεναι, αἱ δὲ εἰς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον ἔχουσαι τὴν ἀρχήν.

Ἡ πείρα ἀπέδειξεν, ὡς εἴρηται, ὅτι ἐν γένει οἱ κάτοικοι τῶν ψυχρῶν κλιμάτων προβαίνουσιν εἰς θαυτέρον γῆρας παρὰ τοὺς τῶν θερμῶν. Οὕτω π. χ. τὰ πλείστα παραδείγματα μακροβιότητος εὐρίσκονται εἰς τὸς ὑπερβορείους χώρας, τὴν Σουηδίαν, Νορβηγίαν, Ρωσίαν, Δανίαν κτλ. Ἐξαιροῦνται δὲ ἐκ τοῦ νόμου τούτου αἱ ἀκρότητες· διότι ὅπου, καθὼς εἰς τὴν Γροελλανδίαν, ἢ τὸ Σπίτσεβεργ, ἐπικρατεῖ ὑπερβολικὸν καὶ διαρκὲς ψῦχος, ἔκει ἀναγκάτως καὶ ἡ ζωὴ, οὕτως εἰπεῖν, παγετοῦται.

Φαίνεται δὲ ὅτι αὕτη θάλλει μᾶλλον εἰς τοὺς μετρίως ὑψηλοῦς τόπους, ἢ τοὺς χθαμαλοὺς καὶ φαραγγώδεις. Εἶπομεν δὲ μετρίως, διότι ὁ ἀπὸ τῶν εἰς ἄκρον ὑψηλῶν καὶ ὑπερνεφέλων, οἶον, ὁ δὲξὺς καὶ ἀραιὸς καταναλίσκει ταχέως τὴν ζωὴν· ἐπειτα καὶ ἡ θερμότης αὐτῆθι διατελεῖ ἄστατος καὶ ἀνώμαλος, τοῦτ' ἐστὶν ἡ μεταβολὴ τοῦ ἀέρος ἀπὸ ψυχροῦ εἰς θερμὸν καὶ ἀπὸ θερμοῦ εἰς ψυχρὸν γίνεται ἀποτόμως καὶ συγχρότων. Τοῦτο συμβαίνει π. χ. ἐξαιρέτως εἰς τὴν Ἑλβετίαν, ὀλιγώτερον δὲ εἰς τὴν Σκωτίαν. Καθόλου

υγρόμετρον καταβάνουσι και αναβάνουσι αιφνιδίως και εις πολλούς βαθμούς, η ζωη συντέμεται ωστε η σταθερότης της ατμοσφαιρας συμβαλλει εις την παρατάσιν της ζωης, καθως και η γαιήνη της ψυχης, η των παθών η νηκειά.

Η σύμμετρος του αέρος ξηρότης και υγρότης βοηθι ωσαύτως την μακροβιότητα τούναντιον δε βλάπτει η άθροια των δύο τούτων καταστάσεων μεταλλαγή. Διά τουτο πλειότεροι μακρόβιοι ευρίσκονται εις τάς νήρους, η τάς παρκεκλιμένας ηπειρούς πρόσθεσι δε εις τουτο και την επιρροήν του ύδατος της θαλάσσης, δια την όποιαν οι ναύται φθάνουσι εις βαθύ γήρας.

Η λιτότης της διαίτης, η σωμασκία και οι κάποι παρατείνουσι το τέρμα του βίου. Ένεκα τούτου οι χωρικοί, οι γεωργοί, οι κυνηγοί και οι ποιμένες γηρασκουσι και άποθνήσκουσι βραδύτερον παρά τους άδρους και τρυφηλούς και φιληδόνους και άκηρούς. Αλλά και εν ταύθα, καθως επί των προηγουμένων, ενισούμεν τον μέσον όρον, διότι πανταχού και εν πάσιν αι υπερβολαι και καταχρήσεις φέρουσιν εις το αυτό σχεδόν τέλος.

Διήνυσαν μακρόν σταδίον ήμερών συχναίς δσοι επανίνως, η και ουδέποτε σχεδόν έπραγον κρέας, έιρέφοντο δε δια χόρτων και καρπών μόνον.

Τις άγνοει πόσον βαθύγηροι καταντών οι σεβάσμιου άκτηταί εις τα δάτη και τάς κοιλάδας του άγιου νόμου δρους του Αθωνος.

Ευρίσκονται πλειότεραι γραίαι γυναικες, πλειότεροι δε μακρόβιοι άδρες.

Συχναίς περι το 70 και 50, η 80 έτος γέροντες τινες εβλάστησαν νέους δδόντας και νέας τρίχας, τουτέστι θαυμασιώς ανενώθησαν.

Εκτός τούτων η μακροβιότης, καθως και άλλα πλεονεκτήματα, η ελαττώματα φυσικά τε και ήθικά, υπάρχουν κληρονομική. Ευρίσκονται τωόντι οικυγένεια, των όποιων οι διαδοχοι τακτικώς καταντών εις μακρόν γήρας, αν εν τω μεταξύ δεν συμπέση εξωτερική τις αιτία και συντέμη την ζωήν των.

Απαντα τα όργανα ενεργούσιν ένλλαξ και αναπαύονται μόνον δε η καρδια και οι πνεύμονες κινούνται άκαταπαύστως, ως πιστότατον χρονόμετρον της ζωης. Οθεν εξ αυτών έως συχνότατα συμβαίνει και ο φυσικός θάνατος, αφ' ου αποκάμωσιν ελογαζόμενα. Αλλά άρα γε και ο έγκεφαλονωτιατος μυελός, η το σύστημα των γαστρικών νεύρων, οθεν ζωογονούνται άκαταλήπτως και τα όργανα ταύτα, σχεδόν καθως υπό του άτμου κινείται η μηχανή των πλοίων, δεν άλλοιούνται, ουτε παθαίνονται άπωσθήποτε;

Αδύνατον νομίζομεν να μη συμβαίη και τουτο, αλλά η βλάβη αυτή δεν εξηρηνηθη άποχρώντως. Η καρδια όμως γνωρίζομεν ότι σμικρύνεται κατά τον όγκον, ως έδδξαζον και οι Αίγύπτιοι, ωστε περι το τέλος κατέχει δικταίς μικρότερον τόπον παρά το κατ' αρχάς, επ' όσον προβαίνει εις το τέρμα της η ζωής. Επειτα η άριστερά αυτής κοιλία δέχεται βαθμηδόν ολιγότερον αίμα, οθεν και ολίγον εκπέμπει και εις το λοιπόν σώμα. Διάφορα αυτής μέρη γίνονται χονδρώδη, η μεταβάλλονται και εις άστούν, το δε πάθος τουτο εκτείνεται και εις τάς εξ αυτής εκφυομένας αρτη

ρίας, τους σωλήνας δηλ. δι' οι σκορπίζεται άπανταχού του σώματος το αίμα, η τροφή αυτού, καθως το ύδωρ, το όποιον ποτίζει τα διάφορα μέρη του άγρου, η του κήπου.

Πάσχεισι τα αυτά σχεδόν και οι πνεύμονες, εις τούς όποιους η καρδια εκτοξείει το άκαθαρτον αίμα δια να κοινωνήσιν μετ' του αέρος οστις, εισέρχεται δε αυτών, και ούτως από πορφυρού να γείνην ερυθρόν.

Αλλά οι ειρημένοι σωλήνες έμφράττονται βαθμηδόν τόσω μάλλον, όσο έτυχον και στενωτέροι. Το κακόν δε τουτο μεταδίδεται και εις τους πόρους του δέρματος, ωστε ουτε το αίμα προχωρεί μέχρις αυτού δια να το ποσιτη και να το θρέψη, ουτε ο εξωτερικός άηρ εισέρχεται μέχρι του αίματος.

Τοιουτοτρόπως βαθμηδόν κριασκελετεύεται, η ξηραίνεται το σώμα, πολύ δε μάλλον τα όστα ως μη υγραίνόμενα άποβάλλουσι την φυσικήν ελαστικότητα και γίνονται εύθραυστα, επειδη πλεονάζει τότε εν αυτοίς η γαιώδης ύλη. Και δια τουτο οι γέροντες, μόλις πέτωσι, κινδυνεύουσιν από κατάγματα των μεγάλων οστέων μάλιστα, είν του μηρού και της κνήμης.

Η έμφραξις των άγγείων, τα όποια συμπλεκόμενα καθιστώσιν ως απόγγον το σώμα, έμποδίζει την άποκρίσιν των υγρών, οίον του ιδρώτος, δια του όποιου καθριζείται το σώμα διηνεκώς εκ πάσης ρυπαράς και περιττης ύλης.

Η θερμότης του σώματος ολιγοστεύει, μάλιστα δε μακράν της καρδιας, ητις υπάρχει ως έστία του έμούτουτούτου πυρός.

Βλάπτονται όμοίως και άλλα όργανα, τα όποια άποστραγγίζουσιν εις τα έξωτάς άκαθαρσίας.

Τοιουτοτρόπως δυσκολεύονται, η ελαττώνται και αι προαιρετικαι αυται κινήσεις των διαφόρων του σώματος μερών.

Όσο πλειότερας χρείας έχει το ζώον, τόσο ταχύτερον γηράσκει και τελευτά. Έξ αυτών δε (νομίζουσιν ώρέλιμον και αυθις να το επαναλάβωμεν) ουδεμία χρεία άλλη καταπανα την ζωήν οσον η συνουσία. Αλλά αφ' ου παύση να γεννη ο άνθρωπος φυσικώς, εξακολουθει να γεννη διανοητικώς ως και πρότερον (1) διότι τότε μάλιστα ενεργει ο έγκέφαλος αυτού, τότε επικρατούσιν αι ψυχικαι δυνάμεις, τότε εκέπτεται και επινοει και συλλογίζεται και κρινει ευστοχώτερον και συγγράφει άθανάτους πολλάκις σελίδας. Αλλά και τουτο, καθως η φυσική παιδοποιία, φθείρει την ζωήν του ουχ ηίτον.

Ο μέν άγροίκος βίος επιβουλεύεται την ζωήν εκ της περιφερείας δι' έξωτερικών προσβολών, ο δε πολιτισμός καταστρέφει τον άνθρωπον εκ των έντός και κατ' αυτό το κέντρον. Ούτω και τα μεγάλα δένδρα, επ' όσον γηράσκουσι, σήπονται εις την καρδιαν αυτήν του στελέχους, ωστε περι τα τέλη της υπάρξεώς

(1) Οθεν έλεγε και ο Συνέσιος. «Παιδας έχω μόν λόγους εγεννησάμην, τους μόν από της σεμνοτάτης φιλοσοφίας, τους δε εκ της συννάου ταύτην ήθηροτικής κτλ. Έπιστο.

των μόλις διατηρούνται δια του φλοιου και του άραιου υπ' αυτόν ξύλου.

Πόσον είσθη διςυχείς κατά τουτο Σεις οικαλλιτέχνησι, οι φιλολόγοι, οι ρήτορες, οι θεράποντες των Μουσών, μάλιστα δε οι σοφοί, οι έξασκουντες τον νούν, οι σπουδαζοντες να εκτείνητε τα όρια της επιστήμης, οι μαντεύοντες, ούτως είπειν, της φύσεισι τα άπόρρητα και μακρόθεν το μέλλον προλαμβάνοντες. Η έξαλλος φαντασία, εξ ης πηγάζει η δόξα σας γίνεται και της φθοράς σας αρχική αιτία. Οστις κλέπτει το πυρ εκ του ουρανού, ως ο Προμηθεύς, κατασπαράττεται και αυτος υπό των γυπών εις το ήπαρ. Αλλά επειδη υπάρχει πεπωμένον να παθητε υπέρ του ανθρωπίνου γένους, και θυσιάζεσθε εις αυτό, άπορεύεστε τουλάχιστον τάς μαγχαναίς της άθνεους Ιατρικής, αι θέλητε να παρατείνητε όπωσούν την πολυτίμον ύπαρξιν σας. Μη στέρεξετε ποτε άνευ φανεράς και καταπειγούσης ανάγκης να μεταχειριζήσθε φάρμακα κατά της υποχονδρίας, ητις πρό πάντων Σας βασανίζει, και κατά του σμήχλους, η διαίτα, η σωμασκία, η καθαρός της έξολήσωσιν. Ούτως εις τα βουνα και τα δάση περιπλανώμενος έζησε μακράν ζωήν ο Ζήνων, ο Δημόκριτος, ο Σενέκας, και τοσοῦτοι άλλοι ιεροφάνται της αληθοῦς σοφίας.

Πράγμα παράδοξον! όσο πλειότερον αισθανόμεθα τόσω και υποφέρομεν, ωστε και η ύπαρξις ήμών συντέμεται. Η τοιαύτη εύπάθεια ισχυαίνει και έξασθενει παρακαίρως τους ποιητάς, τους μουσικούς, τους ζωγράφους. Οθεν ζώσιν έξάκουστοι μόν και παγκόσμιοι, αλλά προς ολίγον, καθως αι λαμπαδες, των όποιων η παχεία θρυαλλίς καιει μετ' μεγάλης και λαμπροτάτης φλογός. Dum luceo, consumor! Η περιβόητος κυρία Roland φίλη της δυστυχούς βασιλείσσης Μαρίας Αντωνίνης και δέσμιος ως αυτή, πριν άποκεφαλισθη έπληρίασεν εις το κύμβαλον της και εκρουσεν ήχους τοσοῦτον μελαγχολικούς και φρικώδεις, ωστε συνετρίθη εις δάκρυα η καρδια και αυτών των παρισταμένων δημίων!

Τι όμως άρα γε απαιτείται ιδιαιτέρως προς παράτασιν της ζωής;

1) Σώμα άριον κατά πάντα, άπηλλαγμένον δηλ. πάσης πηρώσεως.

2) Στόμαχος εύρωστος και ισχυρός, διότι αυτος διανέμει ως αιτιδότης την τροφήν εις πάντα τα λοιπα όργανα, αυτος υπάρχει, ούτως είπειν, το κέντρον του σπυτήματος ως κείμενος μεταξύ δύο ειδών νεύρων των έγκεφαλονωτιαίων και των γαστρικών λεγομένων δηλ. των της προαιρετικής και αυτομάτου υπάρξεως. Δια τουτο πάντα τα πάθη αντανακλώνται εις αυτών, πάντων αισθάνεται την αγαθήν, η κακήν επιρροήν, οθεν ταράττεται μόν η χώνευσις υπό της λύπης, της όργης, του φόβου κτλ. εκτελείται δε ταχέως, όταν χαίρωμεν, εύθυμώμεν και ελπίζωμεν. Η δε επενέργεια αυτή άποβαίνει τόσω έναργιστέρα, όσο εύπαθέστερον και άσθενέστερον ύχη το προκείμενον όργανον του σώματος. Αλλά και αι άλλαι φυσικαι, ειτε έξωτερικαι

αιτίαι, ενεργούσιν ουχ ήττον επ' αυτου, π. χ. η ψύξις και η θερμότης.

Τινα δε άρα γε τα σημεία του δυνατού στομάχου; Η όρεξις, η έλλειψις έρυγμών κνισσώδων, η δέξιων, έμέτου, ναυτίας, δίψης μεγάλης, βάρους τινός περι το επιγάστριον και πτυάλων συμφορομένων το πρωτ εις τον φρυγγα, και ανάγκη καθημερινής άποπατήσεως.

3) Πνεύμονες μεγάλοι.

Τινα δε και τούτων τα σημεία; Στήθος πλατύ και όπωσοῦν εξέχον εις τα εμπροσθεν, αναπνοή έλευθέρα, εύκολία του να την κρατῶμεν μέχρι τινός, δύναμις φωνής και βηχός σπανιότης.

4) Καρδια ισχυρά, αλλά ουχι εύερέθιστος. Οθεν δσων οι σφυγμοι γίνονται συχνοί 100, π. χ. κατά σιγήν, η εκ φύσει ενίοτε, η και εκ μικράς τινος τυχούσης αιτίας, τούτων η ζωή δυσκόλως παρατείνεται εις μακρόν γήρας. Αυτοί υποκείνται εις άδιάλειπτον τινα πυρετόν, οστις καταναλίσκει ταχύτερον την τροφήν της ζωής, καθως το μέγα και λαμπρόν πυρ την καύσιμον ύλην. Τα θερητικά μόρια παρασύρονται υπό της τοιαύτης ταχύτητος, καθως η ίλις παρά του χειμάρρου οστις ουδέποτε καχύνει την γην, ως τα νάματα της πηγής, η τα βείθρα του ποταμού.

Οστις άρα έχει βραδείαν μόν και δμαλήν την κίνησιν του αίματος, φλεγματικήν δε όπωσοῦν, αλλά και αιματώδη ένταυτώ την κρῆσιν, ουχ έξάπτεται, η ταράττεται εύκόλως εκ του παραπίποντος, κρατεί δε εις ίσορροπίαν τα πάθη του, αυτος άς προσδοκῶ ως πιθανωτάτην την μακροβιότητα.

5) Ευξία πάντων των μορίων. Διότι πολλάκις και ενός μόνου βλάβη, πάντων των άλλων καλώς έχόντων, υποκρύπτεται ως υποούλος τις έχθρός, επιβουλεύομενος την ζωήν, άμα δοθη εύκαιρία.

6) Σωφροσύνη και έγκράτεια, η μάλλον εύκαιρος και φρόνιμος έξάσκησις των γεννητικών όργάνων, διότι η παντελής αυτών άδράνεια και άχρηστία πολλάκις, μάλιστα δ' επί της γυναικός, γίνεται αιτία νόσων επιπερουσών τον θάνατον. Τούναντιον δε η άκολασία και τον άνθρωπον πρωίμως εκνευρίζει, και την κοινωνίαν δλόκληρον βλάπτει. Οι Μαυροι ως άσελγεις ζώσιν ολίγα έτη. Παρητηρήθη, λέγει ο Chardin, εις τε την Περσίαν και την Ανατολήν εν γενει, ότι η πολυγαμία δεν αυξάνει τον πληθυσμόν, ίσως μάλιστα συνηθως αι οικογένεια υπάρχουσιν ολιγανθρωπότεροι παρότι εν Γαλλία, επειδη γυναικες και άνδρες συνέρχονται πριν μεστρωθη έτι αυτών το σώμα και άκμάσωσιν αι δυνάμεις. Δια τουτο εκείνοι μόν επιτα αναγκάζονται να εκτριπίζωσι δια φαρμάκων την άνδρειαν των, αυται δε παύουσι να γεννωσι και πρό του 27, η 30 έτους.

Οι άγριοι της Αμερικης νυμφεύονται περι το τριακοστόν έτος, αι δε γυναικες περι το είκοστόν, οθεν ουτε βραχυντικοί, ουτε κυρτοί μεταξύ αυτών ευρίσκονται και τα νευρικά πάθη υπάρχουσιν άγνωστα εις αυτους, τα δε παιδια αυτών αυξάνουσιν άπηλλαμένα των κακων της οδοντοφυίας και ελμινθιάσεως.

Αλλά ποτε μάλιστα του ανθρώπου το σώμα στερεούται και έντελώς κατά φύσιν σχηματίζεται, ως φαίνεται εκ της φωνής, της λάχνης, του μύστακος,

της ευσταθείας του χαρακτήρος, επί δε των ζώων, εκ των τότε φουμένων κεράτων, είμη όταν τελειοποιηθώσι τα γεννητικά όργανα ; Απόδειξις ότι ταύτα έγινοντο ου μόνον υπέρ άλλου, αλλά μάλλον προς συντήρησιν και ευεξίαν αυτού του φέροντος ταύτα· διότι ή υπ' αυτών καταρραζομένη ουσία, ως άωτον της τροφής, μετακυλίεται εις τό αίμα και αύξάνει όλου του σώματος τας δυνάμεις.

Τι καθιστά ζωηρότερον και εύθυμότερον τόν άνθρωπον, όσον ή άφθονία (περιουσία) σπερματικής ύλης. Τι δέ έμπνέει άθυμία και άηδαν της ζωής, όσον ή κένωσις και έλλειψις αυτού ;

Όποιά διαφορά άλκης και θάρρους μεταξύ των βοών και των ταύρων, των ίππων και των κηλώων, των άλεκτόρων και των καπώνων, των προβάτων και των κριών ! Άπαντα τά τετράποδα στερημένων και έτας διά την πληθώραν του σπέρματος γίνονται φιλόμαχα και άγρια, μετά δέ την έκπλήρωσιν της χρείας ταπεινούνται και περιστέλλονται.

Και ο άνθρωπος άρα, όστις διά της σωφροσύνης φυλάττει τό ζωογόνον αυτού ύγρόν, ενισχύεται και ενδυναμοϋται πλείοτερον.

Άπαντες οι περικλειείς ήρωες διέπρεψαν κατά την άρεπην ταύτην. Ό Αφρικανός Σκιπίων ήτο σωφρονέστατος. Τόν καταπληκτικόν Άχιλλέα ο Εύριπίδης παριστάει δειλιώντα ενώπιον των γυναικών. Ό Ιππόλυτος τας εύλαβίτα, αι δε ήδοναι της Καπύης και της Βαβυλώνας δέν διέφθειραν τους πολεμιστάς του Άννίβα και του Άλεξάνδρου. Άλλά και παρά τοις Έβραίοις ήτο άπηγορευμένον εις τους στρατιώτας να πλησιάζωσι τας γυναίκας των. Τέλος οι άποδημούντες εις τας Ι. διας Εύρωπαιοι παρητήρησαν ότι ύπόκεινται εις την θανατηφόρον επίβροήν των κλιμάτων εκείνων, αν εκδοθώσιν εις την άκολασίαν.

Ουδεις ενούχος έφθασεν εις βαθύ γήρας. Τούτων οί μικρότεροι έπλεονέκτουσαν κατά την ευεξίαν των αιδούων· τινες μάλιστα εξήκησαν ούτα και γέροντες· όθεν ενυμφεύθησαν κατά τό έκαστόν έτος, ή και επέκεινα ενίοτε· ως δ έμαρτύρουν αι γυναίκες, ο γάμος υπήρξεν ουχι διά τόν τύπον μόνον (1) (Χούφλανδος).

Άλλ' άπαντες οι θαλεροί οδοι και σφριγώντες γέροντες διήλθον την νεότητα σωφρόνως, οικονομούντες τας τεχνωτικας δυνάμεις των. Έχομεν δε παραδείγματα εκτός και άλλων Μασσαγιαν τόν βασιλέα της Νουμιδίας, Σόλωνα τόν νομοθέτην, Άνακρέοντα τόν μελοποιον και Κάτωνα τόν τιμητήν.

Λείπεται ήδη να ιδώμεν τι ποιών ο άνθρωπος δύναται να πολλαπλασιάση της ζωής του τά έτη.

Συγκείμενος εκ σώματος και ψυχής όρειλει να επιμεληθής αναλόγως και των δύο, ως αλληλεγγύων και άμοιβαίως συμβαλλόντων εις την εϋδαιμονίαν του.

(1) Ο πρώτος στρατάρχης της Αυστρίας Ραδσέκχης ενυμφεύθη όγδοηκοτούτης και επέκεινα μετά τους κατά την Ιταλίαν θριάμβους του.

Άλλ' ο περι τούτου λόγος περιλαμβάνει πληθος θεωριών και παραγγελμάτων αναγομένων εις την άνατροφήν των παιδιών, την διαίταν, τά γυμνάσια, τά επαγγέλματα, τά καθήκοντα του γάμου, τας φυσικας, ή τυχηράς νόσους, την ανάπτυξιν των διανοητικων δυνάμεων, τόν ήθικόν χαρακτήρα, τά άλογα πηθη, τας άδλαβεις και τας κτηνώδεις ήδονάς κτλ. Έλαστον δέ τούτων άρκει ως ύποκειμενον ουχι ιδιαίτερον διατριβών, αλλά και ολοκλήρων βιβλίων.

I. N. Λεβαθεύς.

MARIA.

ΚΕΦ. ΠΡΩΤΟΝ.

Νύξ εν Μοναστηρίω.

Πριν ή αρχίσωμεν την διήγησιν των έκτεθησομένων γεγονότων, αξιον κρίνομεν να προειδοποιήσωμεν τόν αναγνώστην, δι ουδέν εν αυτοις ύπάρχει μη σπηριζόμενον επί άποδείξεων έγγραφων και λίαν επισήμων. Τό κύριον της συρραφής γεγονός, και τοι άγνωστον παρά πλείστοις, διαβεβαιούται όμως υπό συγγραφέων ών αι εύρειαι γνώσεις ουδόλως έπιτρέπουν εις ημάς ν' άμφιβαλωμεν περι της αληθείας των υπ' αυτών λεγομένων.

Προς ύποστήριξιν των ρηθέντων παραπέμπομεν τόν αναγνώστην εις τόν πρίγκιπα Άλέξανδρον Λαβανώφ (Alexandre Lavanoff) και τό πόνημα αυτού Συλλογή επιστολών της Μαρίας Σινάρτης, έκδοθέν τω 1839 υπό του βιβλιοπώλου Μερλίνου. Προς την νεωτέραν ταύτην μαρτυρίαν, ως συμβουλευθη ο αναγνώστης την άλληλογρασίαν του Τρογομορτών, γραφείσαν τω 1576, εν σελ. 11—35, τόν δόκτωρα Λιγγάρδον και τόν le Laboureur, εν τω συγγράμματι αυτού Προσθήκη εις τά άπομνημονεύματα του Καστελνώ (Castelnau) τομ. I. σελ. 611 της έκδ. του 1731.

Ο Λιγγάρδος, σύμβουλος και έλεονόμος του βασιλέως Λουδοβίκου ΙΕ'. ώρειλε διεβαίως, ως εκ της θέσεως ήν κατείχε, να γνωρίζη διαφόρους λεπτομερείας τηρηθείσας επί μακρόν χρόνον υπό αυστηράν έχευμένην. Προς τούτοις, κατά την δημοσίευσιν του συγγράματος αυτού, ήδύνατο εύκόλως να συμβουλευθής τά βιβλία του μοναστηρίου της Soissons, όπως άρυσθη τας άναγκαίως πληροφορίας περι της πραγματικότητος των γεγονότων, άτινα και ως ιερεις και ως ιστορικος ουδόλως εδίστασε να δημοσιεύη ως αυθεντικά.

Μία μόνη φωνή έγείρεται κατά της αληθείας των γεγονότων τούτων, ή του Γιλβέρτου Στυαρτίδου, εν τω πονήματι αυτού δημοσιευθέντι εν Αουδιώ τω 1782. Άλλά, ως εύστόχως παρατηρεί ο πρίγκιψ Λαβανώφ, αι ματυρίαι του Τρογομορτών, όστις ήν σύγ-

χρονος του γεγονότος, και αι του Λιγγάρδου και του le Laboureur, οιτινες εύρίσκοντο εις θέσει να γνωρίζωσι την αλήθειαν παρά πάντα άλλον, εισι αξιας περισσότερας πίστεως, ή μία και μόνη διαμπτύρησις γραφείσα μετά διακόσια πενήκοντα τέσσαρα έτη μετά την έποχην του ιστορικού γεγονότος, ουτινος εκθέτομεν ήδη τά λεπτομερείας.

Εν έτει 1568, περι την λήξιν του Ιανουαρίου ή του Φεβρουαρίου, διότι οι μνησθέντες άνωτέρω συγγραφείς δέν συμφωνούσιν ως προς την διαφοράν ταύτην, δύο άνθρωποι περιβεβλημένοι εντός πολυτύχων έπανωφοριών κατέβησαν εξ άμάξης σταματησάσης, περι τό μεσονυκτιον, ενώπιον της θύρας του μοναστηρίου ή Μαναρία, εν Soissons.

Ο εις των όδοιπόρων τούτων τοσοϋτον σφοδρώς έκρουσε τό ρόπτρον της θύρας, ως ε άπαν τό κοινόνιον άφυπνίσθη εντρομον υπό του κράτους του όγκώδους σιδήρου, όστις άυψούμενος και καταπίπτων άλληλοδιαδόχως, εξέφερε τρομερούς ήχους. Ενώ αι μοναχαί κεκλιμέναι επί της κλίνης των, ήρώτων άλλήλας ταπεινή τή φωνή τί εσήμαινεν άρα γε επισκεψις εν τοιαύτη ώρα, και ενώ ή αιδειμοτάτη ήγουμένη, Μαρία Μαωράν, ενεδύετο μετ' άητυχίας άσυνήθους επί της κλίνης της, τό ρόπτρον έπανέλαβε δις ή τρις λίαν άγροίκως την πρόκλησιν της στροφοειφύλακος (tourière). Η ταλαίπωρος άδελφή, έντρομος, χωρίς καν να περιμείνη την διά της άργυράς εύρίγμος πρόκλησιν της ήγουμένης, εισήλθεν όρμητικώς εις τό κελλίον της Μητρος.

— Φιλτάτη Μητηρ, άνέκραξε, θά συντρίψουν τας θύρας. Χριστέ και Παναγία, ει δυστύχημα μάς έπαπειλεί ;

— Κανένα άπήνησεν ή ήγουμένη. Δέν ήξεύρεις ότι πρό ενός έτους ή πόλις της Soissons άνήκει εις τόν βασιλέα της Γαλλίας, όστις την βοηθεί και την προστατεύει ;

Είποϋσα ταύτα ήγήθη όρμητικώς της κλίνης της, εκάλυψε διά του ιερού καλύμματος την έβδομηκοντούτην αυτης κεφαλήν, και κατέβη κατεσπευσμένως συνοδευομένη υπό της στροφοειφύλακος, διότι ήδη τό ρόπτρον άνηλεώς και πεισματωδώς έπληττε την θύραν του μοναστηρίου.

Ποίος κτυπά εις τοιαύτην ώραν ; ήρώτησεν ή ήγουμένη.

— Καλά που μάς άκουσαν ! ειπε φωνή τις άγροίκως συνοδούουσα τας λέξεις ταύτας μετ' όβρεις στραωιτικης, ήτις όλίγον απέχε της βλασφημίας. Θέλω να όμιλήσω εις την στιγμήν με την ήγουμένην του μοναστηρίου.

— Η αιδειμοτής της είναι εδω, ειπεν ή τρέμουσα φωνή της στροφοειφύλακος.

Τό άγροικον ύπος εκείνου όστις έμυκάτο όπισθεν της θύρας καταπραύθη όλίγον, και επρόφερε λέξεις τινάς εις ξέτην γλώσσαν.

— Κύριε Ιησού Χριστέ ! άνέκραξεν ή ήγουμένη λίαν έντρομος, άνοιξε όγκώγωνα, εύλογημένην όγκήγωνα ! και ως διά να επιταχύνη τας προσπάθειάς της στροφοειφύλακος, ήτις ήγωνίζετο προσπαθούσα να εύ-

ρη τους μοχλους και τα περιστρέψη τας κλεις, όπανελάμβανεν άδιακόπως.

— Άνοιξε, άνοιξε διά τό όνομα του Χριστου ! Η θύρα άπαλλαγείσα μόλις των σιδηρών μοχλών ύφ' ών κατετρατείτο κατάκλειστος, ήνοιχθη και παρέσχεν έλευθέαν την είσοδον εις τους δύο άγνώστους.

— Ίδου ή παρακαταθήκη την όποιαν μ' επεφόρτισαν να σάς παραδώσω, ειπεν ο εις.

— Ίδου και ή επιστολή ήτις συνοδεύει την παρακαταθήκην, ειπεν ο έτερος.

— Παρακαταθήκη ! δι' έμέ ! και από ποιον ! ειπεν ή ήγουμένη έκπληκτος.

— Ένας ευγενής κύριος την ενεπιστεύθη εις την τιμήν μας υπό την ευθύνην της κεφαλής μας, ειπεν ο ήτιον άγροίκος των ξένων.

Είτα, παραθέντες πρό των ποδών της ήγουμένης, ίνώ αυτη παρελάμβανε την επιστολήν, δέμα μετρίου μεγέθους, άπεχαιρείτησαν μετά βαθείας ύποκλίσεως, και άπεσύρθησαν κλείσαντες την θύραν κατά την έξοδόν των. Μει' ου πολυ ήκούσθη ο καλπασμός δύο ίππων καταλειπόντων την μονήν.

Αι γυναίκες έκθαμβοι ήτένισαν προς άλλήλας τά βλέμματα, αλλά δέν έβλέποντο, διότι τό υπό της βιαίως κλεισθείσης θύρας αναπυχθέν ρεύμα άέρος, ειχε οβέσει τόν λύχον της στροφοειφύλακος, καθ' όν καιρόν ή ήγουμένη άπεσφράγισε την επιστολήν ήν συνοδευον τοσοϋτον μυστηριώδεις περιπτώσεις.

— Κλείδωσε την θύραν, άδελφή, ειπεν ή ήγουμένη, και έπειτα λάβε τό δέμα τό όποιον μάς άφησαν οι ξένοι, και φέρετο εις τό κελλίον μου.

Ενώ ή γηραιά μοναχή έπροσπάθει ψηλαφητι ν' άνεύρη την κλίμακην ήτις ήγεν εις τό κελλίον της, ή στροφοειφύλαξ εκυψεν δικως έκτελέση την δοθείσαν διαταγήν, και άνεζήτη δι' των χειρών της τό δέμα, ταθειμένον επί του πλακοστρώτου εδάφους της μονής. Ψηλαφούσα τοιουτοτρόπως εν τω σκότει, προσέκρουσε διά του ποδός τό δέμα, εξ ου εξήλθε στεναγμός βρέφους άρτιγεννήτου. Άμα ή ήγουμένη ήκουσε τόν άσυνήθη εν τω μοναστηρίω φλόγγον, εξέφερε κραυγήν έκπληξιν ένταυτώ και τρόμον έκφράζουσαν, ή δέ δυστυχής στροφοειφύλαξ παρ' όλίγον να λειποθυμήση εκ του φόβου, διότι και αυτη ή παρουσία του Σατανά, κρατούντος τό δικρανον, δέν ήθελε βεβαίως καταταράξει αυτην τοσοϋτον.

— Κυρία, ύπετραύλισεν ή ταλαίπωρος, διότι ή φωνή έδυσκολεύετο να εξέλθη εκ του συνεσταλμένου αυτης λάρυγγος, Μητηρ ! Μνήσθητί μου, Κύριε !

— Και τας υπό του τρόμου ύπαγορευθείσας ταύτας λέξεις συνοδευσε διά του σημειού του σταυρού. Άλλ' ο έξορκισμός, άντι να καταπραύνη τας κραυγάς του βρέφους, απ' εναντίας έδιπλασίασεν αυτάς.

— Τί να κάμω ; τί να γένω !

— Να σιωπήσης, και να με ακολουθήσης, ειπε προς αυτην ή ήγουμένη με ύπος επίτακτικόν άυψούσα την κοιτίδα, ήτις περιβεβλημένη εϋτα υπό πανίων ειχε σχήμα άπλου δέματος.

— Η ήγουμένη έθεσε την χείρα αυτης επί τοδ στόματος του βρέφους, και διήλθε κατεσπευσμένως τά

κελλία. Φθάσασα δ' εἰς τὸ ἰδικόν της, ὤρμησε πρὸς τὸν λύχνον καὶ ἀπεσφράγισε τὰς ἐπιστολάς ἃς εἶχε λάβει παρὰ τῶν ὀδοιπόρων. Μόλις οἱ ὀφθαλμοὶ της διέτρεξαν γραμμὰς τινας, καὶ πάραυτα ἐκλήθησαν δακρύων, ἅτινα ἠγαγκάθη νὰ σπογγίσῃ ὅπως ἀναλάβῃ τὴν ἀνάγνωσιν.

— Ἀδελφὴ, τὸ βρέφος τοῦτο εἶναι παρακαταβῆκη πολύτιμος καὶ ἱερά ἢν ἐνεπιστεύθησαν εἰς ἡμᾶς. Ἄς δοξάζωμεν τὸν θεὸν διότι μᾶς ἐξέλεξε ἵνα ἐτελέσωμεν ἔργον τῆς εὐσπλαγγίας του. Τόσον μόνον ἡμπορῶ νὰ σοὶ εἶπω ἐκ τοῦ ἀποκρύφου τούτου, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ἐπιστημότατον ἀφ' ὅσα ἐνεπιστεύθησαν μέχρι τοῦδε εἰς τὴν γηραιάν ἐμπειρίαν μου. Φρονίσει νὰ φέρῃς ἀπὸ τὸ ἀγελοτροφεῖον γάλα διὰ νὰ καταπρῶνωμεν τὴν δίψαν τοῦ ἀγγέλου τούτου. Ἄμα ξημερώσει θέλωμεν φροντίσει νὰ εὐρωμεν μίαν τροφόν, διότι τὸ κοράσιον τοῦτο δὲν θὰ ἐξέλθῃ τοῦ μοναστηρίου τῆς Παναγίας. Πρέπει νὰ μεγαλώσῃ, καὶ ἴσως νὰ ζῆσῃ καὶ ν' ἀποθάνῃ ὑπὸ τὴν σκέπῃ τῶν ἀνίων τοιχῶν μας.

Ἄπασαι εἰ τῆς στροφοειοφύλακος ἰδίαι ἐυρίσκοντο ἐν μεγίστῃ ἀταξίᾳ· καὶ ἂν καὶ κατεπλέγετο ὑπὸ ἀκράτου ἐπιθυμίας νὰ ἐξιχνιάσῃ τὸ μυστήριον, οὐδὲν ὁμως ἠνόει ἐξ ὧων ἔβλεπεν, ἤκουε καὶ ἐκραττε. Πορευομένη πρὸς τὸ γαλακτοκομεῖον πρὸς κομδὴν γάλακτος διὰ βρέφος, ἤϊστα ἑαυτὴν μὴπως ἀπατηλὸν ὄνειρον ἐτάραττε τὸ λογικόν της, καὶ ἂν ἀληθῶς δὲν ἐκείματο. Ἀρμπνίσασα τοὺς βουκόλους, αἰτινες ἐξεπλάγησαν ἰόντες ὅτι ἐν τοιαύτῃ ὥρᾳ τοῖς ἐζητεῖτο ν' ἀμέλξωσι τὰς ἀγελάδας, ἐπανήλθε μετὰ τοῦ χλιαροῦ γάλακτος εἰς τὸ κελλίον.

Ἡ ἡγουμένη ἐδουκάλιζε τὸ βρέφος ἐπὶ τῶν γονάτων της, ὡς ἤθελε πράξει ἢ μᾶλλον φιλόστοργος μήτηρ, ὑποτανορίζουσα ἀντὶ ἀσματος, θρησκευτικὸν τινα ἤχαν, ὅπως καταπραῦνῃ τὴν ἀκάματον κραύχασον. Τὸ χλιαρὸν γάλα ἐκενήργησε καλῆτερον τῆς θρησκευτικῆς ἐπαφῆς. Τὸ βρέφος ἐπιεν ἀπλήστως, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἀπεκοιμήθη ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς μοναχῆς, ἧτις δὲν ἐτόλμα οὐδὲ κἂν νὰ σεισθῇ, φοβουμένη μὴ τὸ ἀρμπνίσῃ, καὶ ἧτις ἔμειναν εἰς τοιαύτην θέσιν ἀκίνητος μέχρι τοῦ οἰ κώδωνος ἐσήμερον τὸν ὄρθρον. Τότε ἀποθέσασα ἠούχως τὸ λεπτοφυὲς πλάσμα ἐπὶ τῆς κλίνης της, καὶ οὐδὲ ὅπως παραχθεῖσα ὑπὸ τῆς σκανδαλώδους ἀντιθεσεως ἦν παρὶστα βρέφος νεογνὸν κοιμώμενον ἐπὶ τοῦ παρθενικοῦ λέχους μοναχῆς, ἐπορεύθη πρὸς τὸν ναόν, ὅπου εἶδει περισσοτέραν σπουδὴν πρὸς περαιώσιν τῆς πρωτῆς ἀπολουθίας, ἢ ζῆσιν πρὸς τὰς εὐχὰς της. Τελευθίας τῆς ἀκολουθίας, ἐπανήλθεν εἰς τὸ κελλίον της μεθ' ὅλης τῆς ταχύτητος τῶν γηραιῶν αὐτῆς ποδῶν, αἰτινες ἐφάνησαν ὅτι εἶχον ἀνακτήσει μέρος τῆς ἀπ' αὐτῶν ἐκλιπούσης νεανικῆς ζωηρότητος. Βοηθεία Θεοῦ, τὸ κοράσιον ἐκοιμάτο εἰσὶν βαθῶν καὶ γλυκῶ ὑπνόν· τὰ κοράλινα αὐτοῦ χεῖλη ἐκινούντο ἠσυχῶς, ὡς ἂν νὰ ἐξηκολούθουν εἰσέτι νὰ πίνωσι τὸ τὴν πῖναν αὐτοῦ καταπαῦσαν γάλα· ἐπὶ δὲ τῶν μεγάλων αὐτοῦ βλεφάρων τῶν ἐπὶ τῶν ὀμμάτων του κεκλεισμένων ἐτυπῆρχε χάρις τις ἧτις, συνκίνησε τὴν γηραιάν μοναχὴν καὶ ἐνεφύσησεν αἰσθημα μητρικόν εἰς τὴν ὑπὸ τῆς πολυχρονίου καὶ αὐστηρῆς ἀδιαφορίας προκατειλημμένη αὐτῆς καρδίαν. Ἀντὶ δὲ νὰ καταπολεμήσῃ τὸ καινο-

φανές καὶ γλυκὸ τοῦτο αἰσθημα, ἀπ' ἐναντίας ἐνησπᾶσθη αὐτὸ, καὶ ἤθελον ἡχαρὰν ἀνέκφραστον βλέπουσα ἐαυτὴν προστάτιδα τοῦ ἐπὶ τῆς γῆς ἐγκαταλειμμένου ἐκείνου πλάσματος· Διέγειμε τὰς ἀναγκαίας διαταγὰς ὅπως αἰ πρὸς τὴν μικρὰν κόρην φροντίδες καὶ περιποιήσεις τῶν μοναχῶν ὡστὶν οὐ μόνον λόγου ἀξίαι, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὴν ἄμεσον αὐτῆς ἐπιτήρησιν αὐτὰς δὲ τὰς διαταγὰς ἔδωκε μετὰ συνέσεως καὶ ἐμπειρίας ἢν οὐδὲ ὅπως προσδοκᾷ τις ν' ἀπαντήσῃ εἰς γυναῖκα ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἐντὸς μοναστηρίου ἀνατραφεῖσαν καὶ ἐβδομήκοντα τοῦ βίου αὐτῆς εἴη διατρέψασαν. Δι' ἐγώισμὸν δὲ φιλοστοργίας, δι' ἡλικίαν εὐπισθησῖα δύναται μόνον νὰ ἐνοήσῃ, δὲν ἤθελον νὰ ἐπιφορτίσῃ τροφὸν μετὰ τὴν συντήρησιν καὶ ἀνατροφὴν τοῦ βρέφους, τοῦ ὁποίου βουλήσει τῆς θείας Προνοίας αὐτὴ ἦτο ἢ ἀπτελος καὶ ἀμόλυτος μήτηρ· ἀλλ' ἀπεφασίσει ν' ἀναθέσῃ εἰς αἶγα τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ ἔργου ὅπερ τὴν προτεραίαν νύκτα εἶχον ἀρχίσει αἱ ἀγελάδες. Ἐπὶ τούτου ὑπῆγεν ἡ ἴδια νὰ ἐκλέξῃ ἐκ τῆς ἀγέλης τὴν νεωτέραν, λευκοτέραν καὶ ὠραιότεραν ἐκ τῶν κερασφόρων τροφῶν, καὶ ἐθεσεν αὐτὴν ἐντὸς τοῦ πλησιεστάτου πρὸς τὸ ἡγουμενικὸν κελλίον βουκολίου· τέλος, διὰ συνέσεως τὰ πάντα προνοούσης καὶ ἐμπεριλαυβανούσης, διέθεσε τ' ἀναγκαῖα πρὸς ἐξαοφάσιον τῶν πρὸς τὴν θετὴν αὐτῆς θυγατέρᾳ περιποιήσεων, καὶ πρὸς τὴν προσωπικὴν καὶ ἄμεσον ἐπιτήρησιν ἢν ἤθελε νὰ ἐξασκῇ ἐπ' αὐτῆς. Ὁμολογοῦμεν ὅτι καὶ γνησία μήτηρ δὲν ἤθελε πράξει ὅ,τι ἐπραττεν ἡ ἡγουμένη.

Ἐνῶ ἡ ἡγουμένη ἐνησχολεῖτο περὶ τὴν διατάξιν τῶν ἀναγκαίων περιποιήσεων, ἢ ἐν τῷ μοναστηρίῳ ἀτασχόλησις τῶν μοναχῶν ἐνεκα τοῦ νεωτεροῦ πατάγου καὶ τῶν ἀπροδοκῆτων συμβάντων τῆς ἡμέρας ἦν ἀπερίγραπτος. Ἡ μήτηρ οὐδ' ἐλάβε οὐδ' ἐλάμβανε τὴν ἐλαχίστην πρόνοιαν ὅπως ὑποκρύψῃ τὴν ἐν τῷ μοναστηρίῳ ἀτίθειαν τοῦ βρέφους. Τὸ μόνον ὅπερ διετήρησε μυστικὸν ἦν ἡ καταγωγὴ τοῦ τέκνου· καὶ ὡς πρὸς τοῦτο τὸ ἀτικείμενον ὄφειλεν ἢ χορεῖα νὰ περιορισθῇ εἰς τὰς ἐπανελημμένως πρὸς τὴν στροφοειοφύλακα ἀπειθυνόμενὰς ἐρωτήσεις. Πρὸς δὲ καὶ τὰς συζητήσεις ταύτας ὄφειλεν νὰ κάμωσι μετὰ προφυλάξεως, διότι ἡ ἡγουμένη, ὡς ἦν γνωστὸν, εἰς οὐδὲνα ἐνεπιστεύετο τὰ ἀπόκρυφα αὐτῆς, οὐδ' εὐηρεσιεῖτο παντάνασι βλέπουσα αὐτὰ ἀντικείμενον συζητήσεως. Ἡ στροφοειοφύλαξ, ἐγκουχωμένη ἐπὶ τῆς ἐπιστημότητι ἢ, ἰδίδεν αὐτῆς τὸ συμβᾶν ταῦτο, καὶ ὑπερέμπτως χαίρουσα βλέπουσα ἑαυτὴν τὸ ἀντικείμενον τῆς γενικῆς προσοχῆς, ἐδίηγετο πρὸς τὴν τυχοῦσαν καὶ τὰς ἐλαχίστας λεπτομερείας, καὶ μάλιστα ἐκ πρὸς, τῆς ἀφίξεως τῶν ἀργύρων, τῆς μυστηρώδους ἐπιστολῆς καὶ τοῦ παραδόξου τρόπου δι' ὃν εἶχον ἐγχειρήσει τὸ βρέφος πρὸς τὴν ἡγουμένην. Ἐνῶ αὕτη, περικυκλουμένη ὑπὸ τῆς χορείας τῶν μοναχῶν ἤρχιζε δι' ἐβδόμην ἢ ὀγδόην φορὴν τὴν ἀνεξάντητον διήγησιν, ἡ ἡγουμένη ἐφάνη αἰφνίς· καὶ ἀπροδοκῆτως καὶ ἐτάραξε τὰ μέγιστα τὸν ῥήτορα καὶ τὸ ἀκροατήριον.

— Ἐυλόγημένη ἀδελφῆ, εἶπεν ἡ ἡγουμένη πρὸς τὴν στροφοειοφύλακα μετὰ τοῦ ψυχραῦ καὶ ἀμεταλλάκτου ὄρους ὅπερ συνηθίσει νὰ μεταχειρίζεται πρὸς τὸ ποίμνιον

της, ἀποσύρθητι εἰς τὸ κελλίον σου, ὅπου θέλεις ἐπαναλάβει εἰκοσάκις τὸ Ἐλέησον με Κύριε, γονυπετῆς καὶ τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας. Εἰς ἕκαστον δὲ ψαλμὸν θέλει κάμει χρῆσιν καὶ τῆς μαστιγῆς σου. (1)

Καὶ σεις, ἀδελφαί, εἶπε πρὸς τὰς μοναχὰς, θέλετε ὑποστῆ τὸν αὐτὸν κανόνα· ὑπάγετε καὶ παρακάλεσατε τὸν Θεὸν νὰ μετριάσῃ εἰς τὸ μέλλον τὴν ἀθυροστομίαν σας καὶ τὴν ζῆσιν τῆς περιεργείας σας.

Ἡ στροφοειοφύλαξ καὶ αἱ μοναχαὶ ἀπεσύρθησαν καταχυμένα καὶ τεταραγμένα εἰς τὰ κελλία των, ὅπου ἐξετέλεσαν ἐφ' ἑαυτῶν τὴν σκληρὰν ποιήν ἢ εἶχεν ἐπιβάλλει αὐταῖς ἡ ἡγουμένη, καὶ ἢν εἶχε προκαλέσει ἡ περιέργειά των. Ἡ εἰδήσις τοῦ μέσου αὐτῆς, ἢ ἡγουμένη ἐποίησε χρῆσιν πρὸς καταστολὴν τῆς ἀδιακρίσις καὶ ἀθυροστομίας διαδοθέν μετ' οὐ πολὺ καθ' ἅσασαν τὴν μονήν, κατέστησε τὰς συνδιαλέξεις αἰ, ὅχι ἦττον ζωηρὰς, τουλάχιστον μᾶλλον συνεταλαμμένας.

Ἄν καὶ ἡ ἡγουμένη δὲν ἐσυγχώρει τὴν περὶ τὴν καταγωγὴν τῆς προτατευομένης αὐτῆς συζήτησιν, ἐπέτρεπεν ὁμως εἰς τὰς ἀδελφὰς νὰ χρηρηγῶσι τὸς θωπειὰς καὶ τὰς περιποιήσεις των εἰς τὴν μικρὰν κόρην, ἧτις καὶ ἐβαπτίσθη ὑπὸ τοῦ ἐπίσκοπου τῆς Laon ἀτομικῶς. Ἡ ἡγουμένη ἀνεδέχθη τὸ τέκνον ἐκ τοῦ βαπτίσματος μετὰ τοῦ dome Jerome, τοῦ Mac Mahon, γηραιοῦ βενεδικτίνου καὶ πνευματικοῦ αὐτῆς. Μόνον τὰ τρία ταῦτα πρόσωπα εἶχον γνῶσιν τῆς συντάξεως τῆς πράξεως τοῦ βαπτίσματος, γραφείσης ὑπὸ τοῦ πνευματικοῦ, ὅστις ἔθεσεν αὐτὴν ὀνομασθῆ μετ' ἄλλων ἐγγράφων ἐντὸς θῆκης διαχρύστου ἐσφραγισμένης διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ σφραγίδος, παρακαταθήκη ἢ ἀνεδέχθη τὴν φύλαξιν. Τὸ κοράσιον, εἰς δὲ ἐδόθη τὸ ὄνομα Μαρία, ἐτέθη παρὰ τῶν ἀναδόχων αὐτοῦ ὑπὸ τῆς ἐπιτήρησιν τῆς Παναγίας, προστάτιδος τῆς μονῆς.

Δεκαεννέα παρήλθον ἔτη, ἐν τῷ διαστήματι τῶν δ' ποίων ἡ ἡγουμένη μόνη ἦν κάτοχος τοῦ ἀποκρύφου, διότι καὶ ὁ ἐπίσκοπος καὶ ὁ γέρων πνευματικὸς εἶχον ἀποβιώσει· κατὰ δὲ τὸ διάστημα τοῦτο ἐξηκολούθει ἐπιτηροῦσα τὴν ἐπιτροπευομένη αὐτῆς μετὰ φιλοστοργίας καὶ φροντίδος μητρικῆς. Ἡ ἀνατροφή ἦν ἡ ἡγουμένη ἔδωκε πρὸς τὴν Μαρίαν δὲν ἦτο ποσῶς ἐκ τῶν τότε συνηθῶν εἰς τὰς νεάνιδας· διότι ἡ περὶ τὴν ἡθικὴν ἀνάπτυξιν τῆς κόρης φροντίς της ἦτο πολλοῦ λόγου ἀξία· πρὸς δὲ τούτοις οὐδὲ ὅπως ἐφάνετο προδιατεθειμένη ν' ἀφήσῃ τὴν θετὴν αὐτῆς θυγατέρα νὰ διατρίψῃ τὸν βίον της ἐντὸς τῆς μονῆς τῆς Παναγίας ὑπὸ τὸ μοναχικὸν κάλυμμα· ἀπ' ἐναντίας αἱ συμβουλαὶ τὰς ὁποίας τῆ ἔδιδε ἀπέβλεπον τὴν ἐν τῷ κόσμῳ ποτὲ συμπεριφορὰν τῆς νεάνιδος, δίδουσαι αὐτῇ ἐνίοτε νὰ ἐνοήσῃ ὅτι εἶχε μέγαν προορισμόν.

Ὅπως δὲ ποτε, ἡ Μαρία ἀπὸ τῆς ἡμέρας τοῦ βαπτίσματος της ἔφερε τὸ ἐνδυμα τῶν μοναχῶν τῆς Παναγίας. Τὸ κάλλος της ἦν ἐξαισιον· καὶ ἀδυνατοῦ-

μεν νὰ δώσωμεν ἐναυθα ἰδέαν τῆς κανονικότητος τῶν χαρακτήρων της καὶ τῆς χάριτος τοῦ σώματός της· Ἐπικαλούμεθα πρὸς τοῦτο τὰς ἀκολουθοῦσας φράσεις τοῦ Brantôme, αἰτινες φαίνονται ἰδίως δι' αὐτὴν γραφείσαι.

« Ἡ λευκότης τοῦ προσώπου της ἡμιλλᾶτο πρὸς τὴν λευκότητα τοῦ καλύμματος της· ἀλλὰ τὸ τεχνικὸν τοῦ καλύμματος ἠττάτο καὶ ἐξηλείφετο ἐνώπιον τῆς χιονώδους λευκότητος τοῦ προσώπου της. » Εἶχε προσετι καὶ ἐντέλειαν φωνῆς γλυκειᾶς καὶ καθαρᾶς. »

Διὸ, ἐξαιρέσει μοναχῶν τινῶν ἐναντίων τῆς ἡγουμένης, αἱ λοιπαὶ ἠγαπῶν καὶ ἐλάτρευον αὐτὴν ἐντὸς τῆς μονῆς τῆς Παναγίας ἐν Soissons, καὶ οὐδεμία ἐξ αὐτῶν ἐζηλοτύπηε ποτε ἐνεκα τῆς ἐξαιρετικῆς εὐνοίας ἢ, ἔχαιρε παρὰ τῇ Μητρί. Εἶχον συνηθίσει νὰ θεωρῶσι τὴν Μαρίαν ὡς πρόσωπον ἀνώτερον διὰ τὸν βαθμὸν τοῦ ὄλων τῶν μελῶν τοῦ κοινοβίου, καὶ πρὸς τὸ ὁποῖον ὄφειλεν ν' ἀποδίδωσι περιποιήσεις ἰδιαζούσας καὶ σχεδὸν σιβατμόν.

Ἡ Μαρία διήγε βίον γλυκὸν καὶ γαλήνιον. Κατὰ καιροὺς ἐζήτει παρὰ τῆς ἡγουμένης πληροφορίας ἐπὶ τοῦ μυστηρίου τῆς γεννητέως της, ἀλλ' ἡ μοναχὴ ἐπειθεν αὐτὴν μετὰ πραότητος νὰ μὴ ζητῇ νὰ εἰσδύσῃ εἰς ἀπόκρυφα ὡς τὴν ἀποκάλυψιν δὲν τῇ ἐπέτρεπον εἰσέτι αἱ περιστάσεις. Ἡ νεάνις ἐπέισθη τέλος, καὶ δὲν ἀνενώσε τὰς ἐρωτήσεις της, ἀλλ' ἐνίοτε περιεπλανᾶτο σκυθρωπῆ καὶ βεμβάζουσα ἐν τῷ κήπῳ καὶ ὑπὸ τὰ ταξιφυλλὰ καὶ σκιερὰ δένδρα τῆς μονῆς. Εἰς ταῦτα ὁμως μία μόνη λέξις τῆς ἀναδόχου αὐτῆς ἤρκει νὰ ἐπαναγάγῃ αὐτὴν εἰς τὴν προτέραν τῆς εὐθυμίαν, μεθ' ἣν ἀνελάμβανε τὰ μετὰ τῶν μοναχῶν ἀθῶα αὐτῆς παίγνια.

Ἡ Μαρία διακρίνετο πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ καθ' ὅλας τὰς ἀσκήσεις διὰ τῆς χάριτος καὶ τῆς εὐστρόφου ἐπιδεξιότητος ὄλων αὐτῆς τῶν κινήσεων, καὶ διὰ τῆς παιδαριώδους ζωηρότητος νεανίσκης ὑπὸ πάντων ἀγαπωμένης.

Οὐδέποτε κατεχρᾶτο τῶν πρωτείων ἅτινα τῇ ἀπέδιδον τῆς δ' ἐπὶ τῆς ἀναδόχου αὐτῆς ἐπιβόρως ἐποεῖτο χρῆσιν μόνον ὅπως ἀποκτᾷ τὴν συγχώρησιν ἐλαφροῦ τινὸς σφάλματος πραχθέντος ὑπὸ μοναχῆς.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους 1587, ἡ ἡγουμένη τῆς Παναγίας ἐν Soissons κατελήφθη ὑπὸ βαθυτάτης μελαγχολίας. ἐλάμβανε καθ' ἑκάστην ἐπιστολάς, καὶ ἐπιστολαὶ οὗται ἐπηύξανον τὴν θλίψιν της. Ἄν καὶ ἡ ἡλικία αὐτῆς ἦτο λίαν προκεχωρημένη, ἐπεχείρησεν ὁμως ὀδοιπορίαν διαρκέσαν τρεῖς ὀλοκλήρους μῆνας· ἀλλ' ἡ μελαγχολία της, ἀντὶ νὰ ἐλαττωθῇ κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν, ἐνεχάραζεν ἐπὶ τοῦ προσώπου της χαρακτῆρα σκυθρωπότερον καὶ ψυχρότερον. Τὰς νύκτας καὶ τὰς ἡμέρας διήγεν ἐνώπιον τοῦ θουιαστηρίου, παρεδίδοτο εἰς τὰς αὐστηροτέρας σκληραγωγίας τῆς μετανοίας, καὶ ἐφάνετο κατατηκομένη ὑπὸ ἀκρας ἀπειπισίας. Εἰς τὰς προσευχὰς της παρελάμβανε καὶ τὴν Μαρίαν ὅπως δέχεται αὐτὴ πλησίον της καὶ ἐνώνῃ τὰς εὐχὰς αὐτῆς πρὸς τὰς ἰδικὰς της.

Προσεύχου, ἔλεγε πρὸς τὴν νεάνίδα, προσεύχου τέ-

(1) Οἱ μοναχοὶ ἐχρῶντο μαστιγὸς δι' ἧς ἐμαστίζουσι οἱ ἴδιοι τὰς σάρκας των. Ταύτην καλοῦσιν οἱ Γάλλοι discipline

κνον μου, διότι ο Θεός, όπως εξηλεύθη την όργήν του, έχει ανάγκην δέησων αγγέλου άγνου και θερμού εως αυ. Προσεύχου. Μαρία, προσεύχου, διότι μέγα δυστύχημα άπειλεί την αγαθωτέραν και άγιωτέραν των γυναικων! Έάν η θεία όργή δεν καταπραυνθῃ, μέγα και άπαραδειγματίστον θέλει τελεσθῃ έγκλημα.

Περί τὰ τέλη του Φεβρουαρίου, η ήγουμένη έλαθε και έτέραν έπιστολήν. Η έν τῇ έπιστολή ταύτη είδησις τοιαύτην όλεθρίαν έκαμιν έντύπωσιν εις την γηραιάν μοναχήν, ώστε έπεσεν άναίσθητος πριν η περαιώσῃ την άνάγνωσιν. Συνελθούσης εις έαυτήν, το λογικόν της έφάνη επί τινας στιγμάς τεταραγμένον. Έπρόφερε λέξεις συγκεχυμένας και άτυναρτήτους, τὰ δέ γηραιά αυτής χείλη, άτινα επί όγδοήκοντα δλόκληρα έτη εύχας μόνον είχον προφέρει, παρ' όλίγον να γογγύσωσι κατά τῆς άσστηρότητος του Παντοκράτορος. Δάκρυα άρθρα άνεδέχθησαν την κρίσιν ταύτην άμα η Μαρία έπαρουσίασθη ένώπιόν της. Η μοναχή έβρίθθη κλαίοντα εις τὰς άγκάλας της νεάνιδος, της όποιος τὰ δάκρυα έβρεον κρουνηδόν.

Τέκνον μου, είπεν η γηραιά ήγουμένη, κλαύσε διότι το έγκλημα εξετελέσθη! Κλαύσε, διότι η βασιλισσα Έλισάβετ έσφαξε την άδελφήν της, την βασιλισσαν Μαρίαν Στυάρτην.

— Ποία είναι αυτή η βασιλισσα Μαρία Στυάρτη, και η βασιλισσα Έλισάβετ; ηρώτησεν έκπεπληγμένη η νεανίς, της όποιος διά πρώτην φοράν τὰ όνόματα ταυτα είχον προσβάλει το άκουστικόν όργανον έντός μοναστηρίου όθεν ουδέποτε είχεν εξέλθει.

— Η μία είναι θυμα, η άλλη δήμιος! είπεν η ήγουμένη. Η μία μάρτυς, η άλλη αίρετική! Δεήθητι του Θεού, τέκνον μου, όπως έν τῇ εύσπλαγχνία του δεχθῃ την μίαν εις τους κόλπους του, συγχωρήσῃ δέ την άλλην και έμπνεύσῃ εις την καρδιαν της την μετανοίαν του άνηκούστου αυτής άνοσιουργήματος.

Δεήθητι, τέκνον μου, διότι ίδού ημέραι πένθους και συμφορας! δεήθητι! διότι η όργή του Κυρίου έπεξε τάθη επί της Σκωτίας, της πατρίδος μου. δεήθητι, διότι ηδη το αίμα βέει ποταμηδόν! Ο έμφύλιος πόλεμος ηναψε σφοδρός, και τὰ τέκνα βλέπουν τὰς μητέρας σφαζομένας, και δεν σύρουν το ξίφος να τὰς υπερασπισθώσι! Δεήθητι! διότι απαιτούνται καρδιαί άγναι διά να εξηλεύσωσι την θείαν όργήν. Δεήθητι, διότι υπάρχουν όφρανα έγκαταλειμμένα, άνευ προστάσιας και ύποστηρίγματος!

Την έπιούσαν, ετελέσθη έν τῇ μονῇ της Παγαίας έν Soissons, ως και εις άπαντα της Γαλλίας τὰ μοναστήρια επικήδειος τελετή υπέρ της αναπαύσεως της ψυχῆς της Μαρίας Στυάρτης, βασιλίσσης της Σκωτίας. Η Μαρία προσηχήθη μετά ζέσεως άσυνήθους, διότι εγνωρίζεν ηδη ότι η άνάδοχος της ητο εκ της Σκωτίας, και διότι είχεν είδη την θλίψιν ην έπροξενήσεν εις αυήν ο θάνατος της μάρτυρος βίαιείσεως.

(άκολουθεί)

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ.

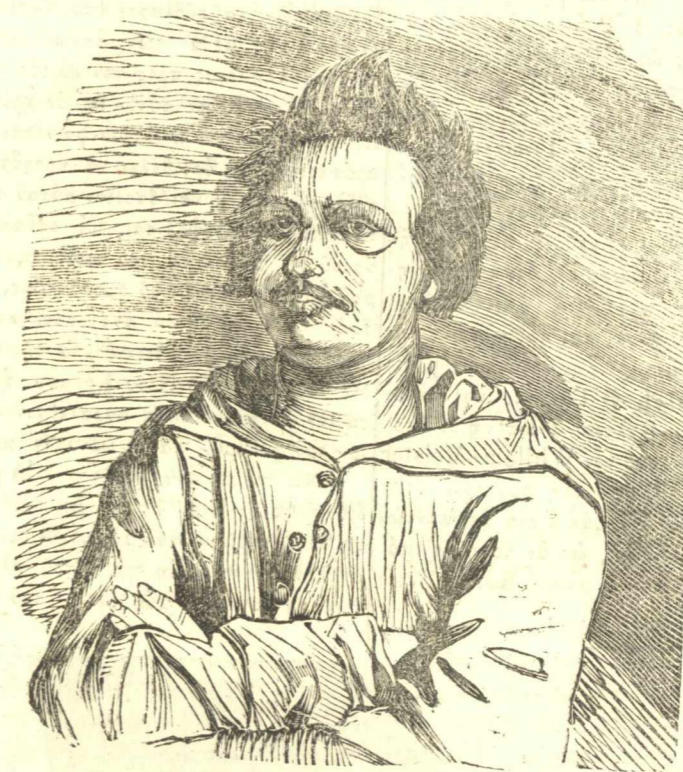
ΟΝΩΡΙΟΣ ΒΑΛΖΑΚ.

Περί το 1829 έτος διέτριβεν έν Παρισίοις νιανίας όστις, δημοσιεύσας είκοσιπέντε η τριάκοντα τόμους άθλιωτάτους, άπεφάσισε να παραιτηθῃ μὲν της φιλολογίας, ουχι δέ και του φιλολογικου επαγγέλλματος. διότι γνούς έαυτον άνίκανον εις συγγραφήν μυθιστοριων άρρωσιώθη εις την κατασκευήν αυτων. Έκ συγγραφείως λοιπόν γίνεται τυπογράφος, και συντροφείσας μετά τινος παλαιου τοιούτου είδους έργοστασιάρχου, μετακομίζει τὰς γραμματιοθήκας και τὰ πιεστήρια εις την όδον Αγίου Γερμανου, φορεί τον χαρτινον πύλον, και αρχίζει, ως βεβαιούσι, να στοιχειοθετῃ. Αλλ' αυτες όστις έστερείτο φαντασίας εις συγγραφήν βιβλιων, εύρέθη ηδη κάτοχος ίκανῆς εις διεύθυνσιν έμπορικων έπιχειρήσεων. Οθεν μετά τοσαύτης εύγλωττίας και τοσοϋτον έπιτυχως κατέδειξεν προς τον συνεταιρον αυτου το έπικερδες μυρίων έπιχειρήσεων τολμηρωτάτων και παραδοξοτάτων, ώστε έντός όλίγου ηναγκάσθη να εγκαταλείψῃ το έμπόριον και να ζητήσῃ άλλαχου τροφήν διά το ένιργόν και δραστήριον αυτου πνευμα.

Εξαντλήσας τὰ λίαν περιωρισμένα αυτου μέσα και στερούμενος και αυτων των προς συντήρησιν άναγκαιων, έστρεψε πάλιν τὰ βλέματα αυτου προς την φιλολογίαν, ως ο άπιστος ούζυγος, όστις προδοθείς κατά τους νέους αυτου ερωτας επανέρχεται πάλιν εις την αρχαίαν του σύζυγον, όσον άσχημος και ανήται αυτη. Τυπογράφος ώς, είχε συγγραψεί, κατά τὰς ώρας της άναφυχῆς του, και τυπώσει πόνημα έπιγραφόμενον Φυσιολογία του Γάμου, έφ' υῷ έσημείωσε το όνομα Ονώριος Βαλζάκ. Το πόνημα, έντυπον ως ητο, έπώλησεν εις τινα βιβλιοπώλην' αλλά και τοϋτο, ουδεμιὰς τυχόν ύποδοχῆς, έκειτο δλόκληρον εις τὰς άποθήκας τοσ άγοραστοϋ. Πρεϊόντος του χρόνου, αναγνόντες αυτο έφημεριδογράφοι τινές εξεπλάγησαν διά την άγχινοίαν, την τέχνην και την γλαφυρότητα του υφους του συγγραφείως. Την ανακάλυψιν δέ ταύτην έδημοσίευσαν τινές εξ αυτων διά του τύπου, και τοϋτο ενεψύχωσεν όπωσοϋν τον συγγραφέα, όστις και απευθύθη προς δύο εκδότας έφημεριδων παρακαλών αυτους να τῷ επιτρέψωσι την διά των φύλλων των δημοσίευσιν των έργων του. Ο εις εξ αυτων, όστις είχε μαντεύσει τον Ευγένιον Σύνη και τείνει την χείρα προς τον Jules Janin, ένόησε τον άνδρα και παρέλαβεν αυτον συνεργάτην εις τὰ περιδικά Ο Συρμος και Ο Κλέπτης. Ο έτερος άπειποιήθητην καταχώρησιν των Σκηων του Ιδιωτικου Βίου, ως άπέπεμψε και βραδύτερον Ροβέρτον τον Διαβολορ (Robert le Diable). Αλλ' άμα, ως εκ της έπιτυχίας των ηδη εκδοθέντων διηγημάτων, ανεγνωρίσσε την αξίαν του νέου συγγραφείως, έδραμιν εις άναζητήσιν του Βαλζάκ, και ηνόςεν αυτω προθύμως

τὰς θύρας του περιοδικου συγγράμματος Έπιθεώρησις των Παρισίων (Revue de Paris). Μετ' ου πολυ το όνομα του συγγραφείως κατέστη οικειον εις τὰς ακοάς του κοινου, και πάντες ανεγίνωσκον μετά ζήλου τὰς Σκηάς του Ιδιωτικου Βίου. Μόλις δέ αι έφημερίδες άνήγγειλαν ότι η Φυσιολογία του Γάμου έβριθε τέχνης και εύφυτας, και πάραυτα ο βιβλιοπώλης όστις είχεν εκδόσει τον Έσχατον των Αντιδημοκρατικων εξήντησε τὰ αντίτυπα της πρώτης εκδόσεως, άτινα εκοιμώντο εις τὰς θήκας του καταστήματός του. Τέλος έφάνητο Δέρμα του Οράγγου (Peau de Chagrin), και τότε έπιτυχίαιμεγίστη και άπαραδειγ-

σκώτ. Ωςπερ ο Σκώτος ο συγγραφεύς, υφαινει έπιτυχέστατα το δράμα, προάγων αυτο δι' άτραπων πολλων και σκολιων προς την μεγάλην όδον της λύσεως. Αλλ' όμολογητέον ότι η θέα εις ην φθάνει ο αναγνώστης μετ' α τσοαύτην πορείαν και περιέργειαν, δεν είναι πάντοτε αξία τοσοϋτον μακρας και γραφικῆς περιηγήσεως. Ο σκοπος δεν είναι πολλάκις αντάξιος των προς αυτον εξαντληθέντων μέσων. Το ελάττωμα όμως τοϋτο ηθελε θεωρηθῃ άδικον ως προς τον Ιατρον του Αγρου και την Ευγενίαν Γρανδέτην, έργα τὰ όποια η Γαλλία θαβρύνοντως δύναται να παραθήσῃ προς τον Waverley και τον I' Antiquaire.

Ονώριος Βαλζάκ.

μάτιστος του κοινοϋ εύνοια έστιψαν τον συγγραφέα. Τηλικαύτη δ' ην η προς τον Βαλζάκ πίστις των άναγνωστων, ώστε, άν και προς άπόκτησιν ενός νέου μυθιστορηματος υπεχρεούτον ν' άγοράσωσι και τρία η τέσσαρα εκ των παλαιων, ουδέόλλως κατηνύσθη ο καιος αυτων ένθουσιαιμός, δι' έδικαιώσεν ο συγγραφεύς γραφῆς άκολούθως την Ευγενίαν Γρανδέτην (Eugenie Grandet) τον Ιατρον του Αγρου (le Médecin de la Campagne), την Αναζήτησιν του Απολύτου (La Recherche de l' Absolu), το Κρίνον εν τῇ Κοιλάδι (Le Lys dans la vallée), και τόσα άλλα πονήματα φέροντα άπαντα την σφραγίδα της υπεροχῆς και τον χαρακτήρα εξόχου εύφυτας.

Κατά την γνώμην Γάλλων συγγραφείων, ο Βαλζάκ κατέχει έν τῷ φιλολογικῷ κόσμῳ θέσιν κατά μίαν μόνον βαθμίδα κατωτέραν της του Βάλτερ

Ως προς το υφος, ο Βαλζάκ είναι κατώτερος του Βάλτερ Σκώτ, ουχι διότι σφερίται άφρονίας και πλούτου, λάμψεως και έμφάσεως, αλλά διότι ο μὲν Σκώτος μυθιστοριογράφος γραφῶν δεν έβασάνιζεν άκολούθως το υφος του, ένῷ ο Βαλζάκ τοσοϋτον έπολλαπλασίαζε τὰ διορθώσεις, ώστε τὰ χειρόγραφα αυτου καθίσταντο φόβητρα διά τους δυστυχείς στοιχειοθέτας των τυπογραφείων' και έντεϋθεν η άνισότης και η έλλειψις της ένότητος έν ταίς φράσεσιν.

Αδύνατον καθίσταται ένταυθα ν' άπαριθμήσωμεν τους χαρακτήρας ους ο Βαλζάκ έσχεδιαγράφησε, και τους τύπους οίς προσοικειώθη. Έκατον περίπου τόμους έγραψε, και έν αυτοίς δύο πρόσωπα δεν όμοιάζουσι προς άλλα. Κατηγορείται ο Βαλζάκ, και ίσως δικαίως, διότι ένίοτε άνασκαλίζει πολυ τον κοινωνικόν βόρβορον, και παρουσιάζει ένώπιον του άκρω-

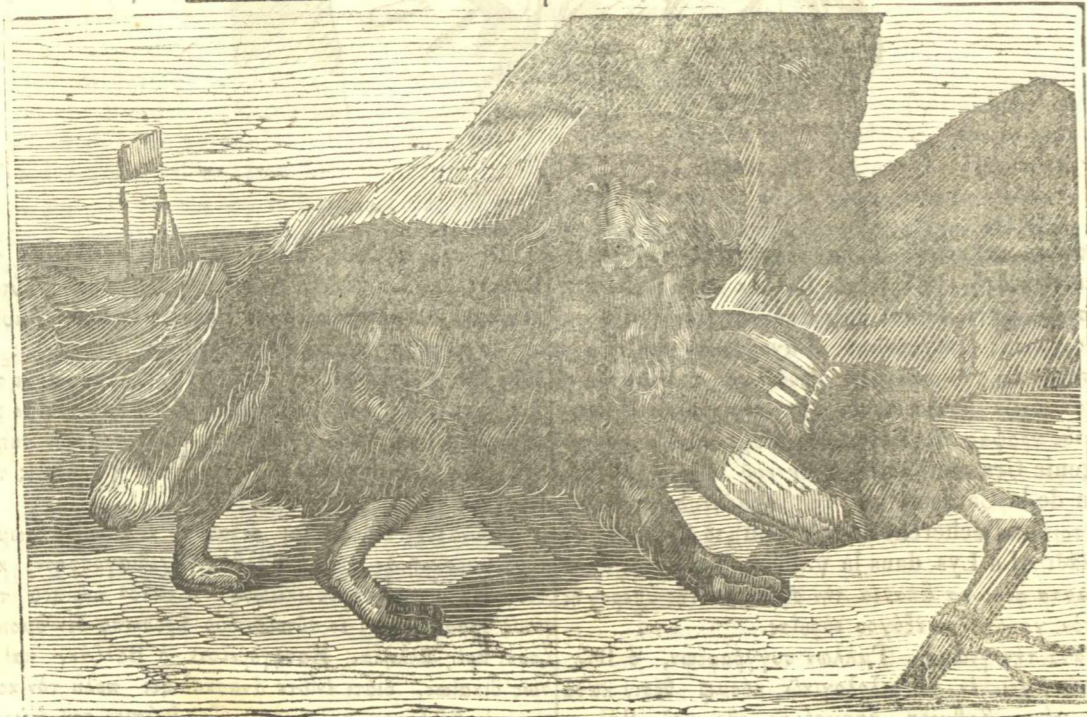
τηρίου του περιτρίμματα της κοινωνίας, από των δ-
 ποίων δικαίως αποστρέφει τις το ζήμα μετ' αηδίας.
 Κατηγορείται επίσης και διά τινα βιβλία ανάξια αὐ-
 τοῦ, οἷα τὰ Ἀσθεῖα διηγήματα, ἡ Χρισῶπις Κόρη
 (la fille aux yeux d'or) καὶ τινὰ ἄλλα χωρία μυθι-
 στορημάτων, διακρίνοντα πρὸς παρσίτητα καὶ εὐτελεῖ φυτό
 μεταξὺ καὶ πευτῶν καὶ σπανίων ἀνθέων, καὶ ἐν οἷς αὐτὸς
 ἐκυστὸ κατώτερος δεικνύται. Ὁμοιάζει τότε πρὸς τὸν
 ἐκπεπωκότα ἄγγελον τοῦ Svvedenborg διότι ἡ φωνή
 του ἐθισθεῖσα πρὸς τοὺς ὕμνους τοῦ παραδείσου, μα-
 τρώς συστρέφεται εἰς προσέση βλασφημίας.

Ὁ Βαλζάκ ἀνέκει, κατὰ τὴν φιλολογικὴν διέλεκτον
 εἰς τὴν Φλαμανδικὴν σχολήν. Ἄν καὶ φαίνεται ὅτι μὲν
 λαμπρὸς καὶ θυμωδὸς ὡς ὁ Ρύβενς, ὅτι δὲ μυ-
 στορηδὸς καὶ φανταστικὸς ὡς ὁ Ραβράνδος, ἀρέσκει-
 ται, ὅμως, ὡς ὁ μέγας ζωγράφος Terburg, εἰς τὰς
 περιεργασμένας εἰκόνας, ἀπεικονίζων τὰ πρόσωπα με-
 τὰ τῆς ἀκριβεστεράς λεπτομερείας. Γινώσκει δὲ νὰ
 δίδῃ καὶ εἰς τὰ ἐλάχιστα πράγματα ἄξιαν μεγίστην.
 Εἰς χεῖρας του, καὶ τὸ ἐλάχιστον τεμάχιον τοῦ χαλ-
 κοῦ λάμπει ὡς ὁ χρυσός. Ἔθεν ἀδιαφορεῖ περὶ τῆς ἡ-
 ρωϊδος τοῦ δράματός του, βέβαιος ὅτι καὶ τὸ γη-
 ραιότερον καὶ κοινότερον πρόσωπον ἀπεικονιζόμε-
 νοι παρ' αὐτοῦ ἀποκτᾷ θέλητρα, καὶ καθίσταται ποιη-
 τικόν. Ὁ Βαλζάκ, κατὰ τινὰς, ἔνα μόνον ὡς μυθι-
 στοριογράφος, ἔχει ἀντίπαλον ἐν Γαλλίᾳ, καὶ ἕτερον
 ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐνοουόμεν τὸν Βάλτερ Σκῶτ' ἡ δὲ Γερ-
 μανία μόνον τὸν Βίρτερον καὶ τὸν Whillem Meister
 δύναται νὰ τῷ ἀντιτάξῃ. Εἰς ἄκρον αὐτῆραὶ ἴσως
 προστρέφονται τινὲς πρὸς τὸν Βαλζάκ εἰς τὰς ἀσημάντων
 τινῶν τοῦ καλαίου αὐτοῦ ἔργων, ὡς ἂν τὸση γονιμότη-
 τος νὰ μὴ εἶχε ἀνάγκη διαλειμμάτων! Καὶ ὁ Ἥλιος
 αὐτὸς ἔχει τὴν νύκτα του!

Ο ΚΥΩΝ ΤΟΥ ΝΑΥΤΟΥ.

Ὁ κύων τοῦ Νέου Κόσμου χαρακτηρίζεται ὡς φί-
 λος σοβαρὸς, ἀλαζών, ἀφωσιωμένος, ἄνευ ἐπιδείξεως
 προσπεποιημένης ἀγάπης, ἄνευ ὀρμῆς ταραχοποιῶ
 καὶ διαθέσεως ἀνίστου. Ἐάν διαμένης ἐνοίκω, ὁ πιστὸς
 οὗτος φίλος ἐξαπλοῦται σιωπηλὸς πρὸ τῶν ποδῶν σου,
 προσηλοῖ τὰ δλέμματά του ἐπὶ τῶν βλεμμάτων σου,
 καὶ ἀναμένει τὸ νεῦμά σου, καὶ τὴν ἐλαχίστην πῶ-
 χειλέων σου κίνησιν. Ἐκτὸς τοῦ αἵκου σὲ ἀκολουθεῖ
 βραδυπορῶν, καὶ οὐδέποτε ἀπομακρύνεται ἀπὸ σοῦ ὅπως
 περιπλανηθῆ μετὰ τῶν ἄλλων κυῶν· τοσοῦτον δὲ
 προσκεκολλημένος πρὸς τὸν κύριόν του δεικνύται, ὥστε
 ἤθελέ τις ἐκλάβει αὐτὸν ὡς ὀκνηρὸν καὶ γωθρὸν· ἀλλ'
 εἰς τὴν ὥραν τοῦ κινδύνου φαίνεται οἷος εἶναι. Ἄμα
 προσποιηθῆ τις ὅτι θέλει νὰ προσβάλῃ τὸν κύριόν του,
 εὐθὺς αἱ μακρὰ καὶ δασεῖαι αὐτοῦ τρίχες ἀνορθοῦνται,
 τὰ ὦτα του ἀνυψοῦνται, οἱ ὀφθαλμοὶ του σπινθηρο-
 βολοῦσιν, οἱ ὀδόντες του τρίξουσιν, καὶ ἐν ῥιπῇ ὀφθαλ-
 μαῦ ἐρορμᾷ κατὰ τοῦ προσβολέως, ὃν καταλαμβάνων
 ἀπὸ τοῦ τραχήλου ἀνατρέκει κατὰ γῆς. Ἄπειρα
 παραδείγματα καταδεικνύοντα τὴν πίστιν καὶ ἀφοσίω-
 σιν τοῦ κυνὸς τοῦ Νέου Κόσμου ἠδυνάμεθα ν' ἀναφέ-
 ρωμεν ἐντοῦθα· ἀλλὰ παραλείποντες αὐτὰ διὰ τὸ στε-
 νὸν τοῦ φύλλου, καταχωροῦμεν μόνον τὸ ἀκόλουθον.

Παῖς τις πλοίου, (μοῦτσος) Ἀγγλος τὸ γένος, ἐπι-
 βιβασθεὶς ἐν Νέα Ὑόρκῃ ἐπὶ πλοίου ἐτοίμου νὰ πλεύ-
 σῃ διὰ Λονδίνον, καὶ μὴ δυνήθει, μετὰ πολλὰς πα-
 ρακλήσεις, νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ πλοίαρχου τὴν ἀδειαν
 τοῦ νὰ συμπαραλάβῃ ἐντὸς τοῦ πλοίου ὠραῖόν τινα

Ὁ κύων τοῦ ναύτου.

κύνα τοῦ νέου Νόμου, ἀπεχωρίσθη, δακρυβρόδων, τοῦ
 ευγενεῦς ζώου, τὸ ὅποιον ἐμεινεν ἐπὶ τινὰ χρόνον ἀ-
 νήτυχον· καὶ ἀκίνητον ἐπὶ τῆς ἀκτῆς ὡς νὰ ἀμφιβαλλε
 περὶ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Κυρίου του. Ἄλλ' ἄμα ἀ-
 νιπειασθησαν τὰ ἰστία καὶ τὸ πλοῖον ἤρχισε τολμη-
 ρῶς νὰ διασχίξῃ τὸ κύμα, ὁ κύων ἐβρίσθη εἰς τὴν θά-
 λασσαν, ἐπλησίασε πρὸς τὸ πλοῖον, καὶ ἠκολούθει πλέων
 ἐπὶ πολλὰς λεύγας. Οὕτε ἡ ἀπαραδειγματίστου αὐτῆ
 ἀφοσίωσις, οὔτε αἱ παρακλήσεις τοῦ νέου ναύτου, οὔτε
 ἡ ἐκπληξίς ὀλοκλήρου τοῦ πληρώματος ἠδυνήθησαν νὰ
 πείσωσι τὸν πλοίαρχον νὰ παραδεχθῆ τὸν δυστυχῆ
 κύνα ἐντὸς τοῦ πλοίου· ἐπέτρεψε μόνον νὰ τῷ ῥιψωσι
 τεμάχια ξηροῦ ἄρτου. Τοῦτο διήρκεσεν ἐπὶ τρεῖς ὀ-
 λοκλήρους ἡμέρας, μετὰ παρέλευσιν τῶν ὁποίων τὸ
 δυστυχὲς ζῶον καταβλήθη ὑπὸ τοῦ κόπου παρεφέρετο
 ὑπὸ τῶν κυμάτων ὥστε πτώμα.

Ὁ πλοίαρχος ἠτήθη ὑπὸ τῆς εὐσπλαγχνίας, ἐπέ-
 τρεψε τὴν συμπαραλαβὴν τοῦ κυνός.

Τὸ εὐγενὲς ζῶον ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἔκειτο νοσοῦν
 ἐν τῷ πλοῖ· ἀλλὰ χάρις εἰς τὰς συντόνους περιποιή-
 σεις τοῦ κυρίου του, ἀνέλαβε, μετὰ μακρὰν ἀναβρώσιν,
 τὰς προτέρας δυνάμεις του.

Περὶ τὸ τέρας σχεδὸν τῆς πορείας, τὸ πλοῖον ἐναυά
 γητε δύο λεύγας μακρὰν τοῦ Λονδίνου, καὶ ὄλον τὸ
 πληρῶμα ἀπωλέσθη, ἐκτὸς τοῦ νέου ναύτου, τὸ ὅποιον
 ὁ κύων μετέφερεν εἰς τὸν λιμένα μετὰ μακρὰν καὶ κιν-
 δυνώδη διάπλουν. Ἀποθέσας αὐτὸν εἰς μέρος ἀσφαλές,
 ἔθετε τὸν ἕνα τῶν ποδῶν του ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἤρχισε νὰ
 λακίξῃ ὄλας δυνάμειν, ἐπικαλούμενος βοήθειαν ὑπὲρ
 τοῦ κυρίου του. Ἐδραμον πάραυτα ἐκ τῶν πλησιον
 χώρων ἄλιων τινες, οἵτινες ἐχορήγησαν εἰς τὸν κα-
 ταποντισθέντα πᾶσαν τὴν δυνατὴν βοήθειαν. Ἐνὸσφ ὁ
 ναύτης ἔκειτο χαρμὰ ἀναίσθητος ὁ κύων ἐπαγρύπνει
 ἀνητυχῶν καὶ δυσπιστῶν ἐπὶ τῶν κινήματων τῶν ἄ-
 λιῶν. Ἄλλ' ἄμα ὁ ἀσθεὴς ἔδωκε σημεῖα ζωῆς, τὸ
 πιστὸν ζῶον ἤρχισε νὰ λείξῃ τὰς χεῖρας τῶν καλῶν
 ἐκείνων ἀνθρώπων· εἶτα κατακλιθὲν παρὰ τοὺς πόδας
 τοῦ κυρίου του, διέμενε προσβλέπων αὐτὸν περιπαθῶς.

A. K.

**ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ ΠΑΡΑ
 ΤΟΙΣ ΑΡΧΑΙΟΙΣ.**

Ἐν Ῥώμῃ δὲν ὑπῆρχεν ἀγορὰ τῶν δούλων, ἀλλ'
 οἱ μετερχόμενοι τὸ ἀνθρωπεμπόρον ἐπώλουν τὴν ἐμ-
 πορευμάτων των εἰς τὸ ἐργαστήριόν των, τῶν ὁποίων
 τὴν μὲν καλλίτεραν ποιότητα ἐφύλαττον εἰς τὴν ἀνω-
 τέραν ὀροφὴν εἰς ἐπιεικνύσασιν αὐτὴν εἰς μόνους τοὺς
 πλουσίους ἀγοραστάς, τὴν δὲ δευτέραν ἔθετον ἐπὶ
 ὀκρίβιντος, ὅπως ἦναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς
 τῶν διαβατῶν.

Ὁ ἐν πολέμῳ συλληφθεὶς αἰχμάλωτος ἐστεφανώ-
 νετο μετ' ἄνθη, ὁ δὲ συνήθης δούλος ἐκαλλωπίετο μετ'
 κομψόν τι κεφαλόδεμα. Ἀμφότεροι δ' εἶχον τοὺς μὲν
 πόδας των ἐπιχρισμένους μετ' κίμωνιαν, εἰς δὲ τὸν λαι-
 μόν των εἶχον διαφόρους ἐπιγραφάς. Ἐν γένει ἦσαν
 ἐπιμελῶς κεκαλλωπισμένοι, κτετισμένοι καὶ ξυρισμένοι,
 ἔχοντες τὴν κόμην των εἰς βοστρύχους, ἠλειμμένους
 μετ' ἐλαιον τερεβινθίνης.

— Ἀκούετε πόσον ἀνηχηεῖ; τί σφιγκτὸν κρέας,
 ποτὲ ἡ ἀσθένεια δὲν τὸ ἐπέπραξε. Σᾶς τὸ δίδω δι' ὀκτὼ
 χιλιάδας στατήρας. (1)

Καὶ ἐάν ἡ σὰρξ τοῦ νέου δούλου, ὅστις προσηγορικῶς
 ἠεροάζετο, δὲν εὕρισκεν ἀγοραστάς, ὁ ἔμπορος ἐστρέ-
 φετο ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος.

— Μήπως θέλετε κάμειαν νεάνίδα; Ἴδου μία,
 περὶ τῆς ἀθωότητος τῆς ὁποίας ἐγγυώμαι.

Καὶ ἐπὶ τοῦ μετώπου τῆς ἐπέθετε φίλημα.

— Ἴδετε, ἐπανελάμβανε, πῶς ἐρυθρία; θέλετε
 καλλίτερον σημεῖον τῆς ἀθωότητός της;

Ὅποταν δὲ νεάνις εὐηρέσται ἐντιμὸν τινα διαβάτην
 ἐπιθυμοῦντα ν' ἀγοράσῃ τὴν ἀθωότητα ταύτην, ὁ θα-
 μόνης (2) οὗτος ἐβρίπτεν ἐν ἀσάριον ἐπὶ τινος πλά-
 σιγγος, καὶ ἐπρόφερε τὸν ἐξῆς τύπον.

— «Λέγω ὅτι ἡ νεάνις αὕτη, ἀνέκει κατὰ τὸν Νό-
 μον εἰς ἐμέ, καὶ ὅτι τὴν ἠγόρασα μετὰ τὸ νόμισμα
 τοῦτο.

Καὶ πληρώνων τὸ ἀντίτιμον ἀπήρχετο μετὰ τοῦ
 ἀγοραθέντος δούλου.

Ἐν Ῥώμῃ ἐγένετο μέγα ἐμπόριον δούλων. Καὶ
 διὰ τὰς ἐλαχίστας ὑπηρεσίας ὑπῆρχον δούλοι, ἦτοι διὰ
 ν' ἀνοίγωσι τὴν θύραν, νὰ σερῶνωσι, νὰ μαγειρεύωσι,
 νὰ ζυμώνωσι, ν' ἀναγιγνώσκωσι, νὰ γράρωσι, νὰ κρα-
 τῶσι τὸ ταμίειον, νὰ καθαρίζωσι τὸν κοιτῶνα, νὰ βα-
 δίξωσιν ἐμπροσθεν ἢ ὀπισθεν τοῦ κυρίου, νὰ κρατῶσι
 τὰς λαμπάδας ἐκατέρωθεν αὐτοῦ, νὰ τὸν βοηθῶσι νὰ
 κάθηται, νὰ οἰνοχοῶσι, νὰ ψάλλωσιν ἄσματα, νὰ εἰ-
 δοποιῶσιν αὐτῷ τὰς ἐπισκέψεις, νὰ τῷ φέρωσι τὰς
 ἐπιστολάς καὶ νὰ τὸν χρίωσι μετ' ἀρώματα.

Ἡ δέσποινα (matrona) δὲν εἶχεν ὀλιγωτέρους τοῦ
 συζύγου της δούλους, διὰ νὰ χρίωσι τὴν κόμην της μετ'
 εὐώδη ἐλαία, νὰ τὴν καλλωπίσωσι, νὰ τὴν βοστρυχι-
 ζωσι, νὰ τὴν ἀλείρωσι μετ' οὖκην, νὰ κρατῶσι τὸ ρι-
 πίδιον ἢ τὸ ἀλεξιβροχόν της, νὰ διώκωσι τὰς μυῖας,
 νὰ περιποιῶνται τὸ κυνάρειόν της, νὰ χύνωσιν ὕδωρ
 ὅταν νίπτεται, νὰ θέτωσι πόρπας εἰς τὸ φόρεμά της,
 νὰ τὴν θέτωσιν εἰς τὴν κλίνην της, νὰ τὴν ἀποκοιμί-
 ζωσι, νὰ τὴν ἐξυπνώσι, νὰ τὴν ἠθοποιῶσι, νὰ τὴν δι-
 δάσκωσι, νὰ τὴν διασκεδάσωσι, νὰ κάμνωσι τὸ πάντα,
 νὰ μὴ κάμνωσι τίποτε, ἢ μᾶλλον νὰ ἴστανται περὶ
 αὐτὴν.

Ὁ πατρίκιος, εἴτε ἀνὴρ εἴτε γυνή, ἦτο πρόσωπον
 πολυτόμον, τὸ ὅποιον ἐσκέπτετο διὰ τῶν δούλων, καὶ
 ἐνήργει δι' αὐτῶν. Ἐκαστον σχῆμά του ἦτο δούλος,
 ἐκάστη ἐπιθυμία του ἐπίσης δούλος.

(1) Νόμισμα Ῥωμαϊκόν.
 (2) Τουρκιστὶ μουστερής.

Ἀνέπνεε διὰ τοῦ δούλου, καὶ ἐπεριπάτει ἐπὶ τῶν ἰγνῶν τοῦ δούλου. Ὁ δούλος ἦτο ὄργανόν τι, ἢ μᾶλλον μέλος τι ἀπεσπασμένον τοῦ σώματος του, τὸ ὁποῖον ἐμῆκυνεν ἢ συνέστελλε κατὰ βούλησιν, κροτῶν ἀπλῶς τὸν λιγανὸν ἐπὶ τοῦ ἀντίχειρος. Ὅθεν ὁ Ῥωμαῖος πολίτης, δὲν ἦτο, εἰμὴ πολυπόους διαχωρισμένους εἰς τεμάχια ἰσάριθμα μὲ τοὺς δούλους του.

Ἐνίοτε ἐταυτίζετο ἰσοσῦτον μὲ τὴν δευτέραν ταύτην ὑπαρξίν τὴν περικυκλοῦσαν αὐτὸν, ὥστε ἀπῆται ἀπὸ τοὺς δούλους του νὰ σκέπτονται καὶ νὰ ἐνθυμῶνται ἀντὶ αὐτοῦ. Οἰκειοποιεῖτο τὰς ἰδιότητας τὰς ὁποίας εἶχον οἱ δούλοι του, ἢ τὰ προτερήματα αὐτῶν.

Βιθύπλουτος τις, Σαβίσιος ὀνομαζόμενος, παρήγγειλε μίαν τῶν ἡμερῶν, εἰς τινα προμηθευτὴν τέσσαρας δούλους, οἵτινες ὄφειλον νὰ γνωρίζωσιν, ὁ μὲν τὸν Ὀμηρον, ὁ δὲ τὸν Ἡσίοδον, ὁ τρίτος τὸν Πίνδαρον καὶ ὁ τέταρτος τὸν Ἀνακρέοντα. Ἄλλ' ἐπειδὴ εἰς τὴν ἀγορὰν δὲν εὐρέθησαν δούλοι ἔχοντες τὰ ἠνωτέρω προσόντα, ἐχρησίσθη νὰ δημιουργήσωσιν ἐπίτηδες τοιοῦτους. Αἱ ἐμψυχοὶ αὐτὰι ἐκδόσεις τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν, ἠγοράσθησαν ἀντὶ ἑκατομμυρίου. Τότε ὁ Σαβίσιος ἐνόμισεν ἑαυτὸν ἱκανῶς πεπαιδευμένον, καὶ θέλων νὰ δείξῃ εἰς τοὺς συνδαιτυμόνας του τὰς περὶ τὴν ποίησιν γνώσεις του, διέταξε μίαν τῶν βραβυδιῶν τούτων νὰ καθήσῃ παρ' αὐτῶ. Ἡ βραβυδία τῶ ὑπηγόρευε, καὶ ὁ κύριος ἐξεφώνει. Οἱ φίλοι του τὸν ἐσυμβούλευσαν νὰ μάθῃ τὴν πάλιν διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου, καὶ πραγματικῶς ἠγόρασε παλαιστάς.

Αἱ κυρίαὶ τοῦ συρμοῦ, μεταξὺ τῶν ἀπειρῶν δούλων τῶν ὀνομαζομένων παρὰ τῶν ἀρχαίων mundus mulieris, εἶχον καὶ φιλόσοφόν τινα δούλον, ὁρεῖλοντα ἰδίως νὰ τὰς διδάσκῃ ἐν μάθημα ἠθικῆς ἐν καιρῶ τοῦ καλλωπισμοῦ των. Εἶναι ἀληθές, ὅτι συνεχῶς τὸ διέκοπτον διὰ ν' ἀπαντήσωσιν εἰς ἐρωτικὸν τι γραμματίον, ἀλλὰ πληρωθέντος τοῦ ἐρωτικοῦ τούτου χρέους, ἐξηκολούθουν τὸ φιλοσοφικὸν τῶν μάθημα.

Ἀληθὴς δούλος ἦτο ὁ ἐπιφορτισμένος τὰ τοῦ οἴκου. Ἐν πρώτοις ἦσαν ὁ θυρωρὸς, φυλάτιων τὴν θύραν μὲ τὴν αὐσον περὶ τὸν τράχηλον, ἀκολούθως ὁ ἀρτοποιὸς ὁ ζυμῶν τὸν ἄρτον, τὴν κεφαλὴν ἐντὸς ὀπῆς τινὸς ἔχων, διὰ νὰ μὴ δύναται νὰ φέρῃ δράχα ἀλεύρου εἰς τὸ στόμα του ἦτον ὁ ἄνθρωπος, ἢ μᾶλλον τὸ ζῶον ἐκεῖνο pecus, τὸ ὁποῖον ἔθιγον μετὰ τὸν βούν καὶ πρὸ τοῦ χοίρου.

Ὁ δούλος ἦτο τὸ δευτέρως τάξεως ἐκεῖνο δ', καθ' ὅλην τὴν τραγικὴν σημασίαν τῆς ἐχοράσεως. Οὔτε θεὸν εἶχεν, οὔτε ὄνομα, οὔτε οἰκογένειαν, οὔτε θέλησιν. Εἰργάζετο ἀκαταπαύστως, ὑπέφενεν ἀνευ ἀναψυχῆς, ἔξ ἄνευ ἐλπίδος καὶ ἀπέθνησκεν ἀνευ ἀθανασίας. Ζῶν δὲν ἐγνωρίζεν εἰμὴ τὸν μόχθον, καὶ μετὰ τοῦτον τὰς μασιγώμας, ἐπὶ δὲ τοῦ δέρματος του ἔφερε τὰ χρονικὰ ἐκάστης ἀθλίας του ἡμέρας, γεγραμμένα διὰ τῆς μάλιστα.

Μεταξὺ τῶν δούλων οἱ ἐν τοῖς ἀγροῖς ὑπέφερον τὰς σκληροτέρας βασάνους. Ὁ ἐν τοῖς ἀγροῖς δούλος εἰργάζετο ὑπὸ τὴν κυριότητα ἄλλου δούλου. Δι' αὐτὸν δὲν ὑπῆρχε σκληρότερος δῆμιος τοῦ συναδέλφου του δούλου. Εἰργάζετο καὶ ἐβόλατε τὰ ποίμνια μὲ τὰς

ἀλύσεις εἰς τοὺς πόδας, χωρὶς ν' ἀπαλλάττηται ποτέ αὐτῶν, καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν γλῶσσαν ὀνομάζετο ferratilis genus Ἐκάστη ἀγροικία ἦτο δι' αὐτὸν εἰρκτὴ, ἢ οἱ θερισταὶ ἦσαν κτηνῶδες.

Ἡδύνατο τοῦλάχιστον, εἰς ἀνταμοιβὴν τῆς μακρᾶς του ἀγγαρείας, νὰ ἐλπίσῃ τροφὴν τινα, ἀποζημιούσαν αὐτὸν διὰ τοὺς ὑπερφρεῖς κόπους του; Φεῦ! Ὁ κύριός του εἶδεν εἰς αὐτὸν μίαν μερίδα ἄρτου καὶ τίποτε περισσότερον. Ἄλλ' ὄχι, ἐπρόσθετεν ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὴν ὀνομαζομένην παρὰ τοῦ Κάτωνος καλὴν τροφὴν τῶν ἀνθρώπων.

«Λάβε, ἔλεγεν ὁ Κάτων, ὅσον ἡμπορεῖς περισσότερας ἀπὸ τὰς πεσμένας ἐλαίας, καὶ ἀπὸ ἐκείνας ὁσαὶ συνεκομίσθησαν ἐν καιρῶ, ἀλλὰ δὲν ἐξάγουσι πολὺ ἐλαίον. Ἀπὸ αὐτὰς θέλεις τοῖς δίδει μὲ φειδῶ, διὰ νὰ διαρκέσῃ ἡ ζωοτροφία αὐτῆ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον. Ἄμα δὲ τελειώτῃ, θέλεις τοῖς δώσει ἰχθυάλην (saumure) μετ' ὄξους. Θέλουν λαβεῖν ἀνάγκην ἑκαστος ἐνὸς ζέστρου (setier) ἐλαίου κατὰ μῆνα, ἀλλ' ἀρκεῖ δια καθένα ἐν μόδιον ἄλατος κατ' ἔτος.»

Μία λοιπὸν μερίς ἄρτου, βρεγμένου εἰς ὄξος, ἦτον ἡ καλλιτέρα τροφὴ τοῦ δούλου. Τὸ ποτὸν δὲν ἦτο καλλίτερον ὡς θέλομεν ἰδῆ κατωτέρω, ἐκ τῆς συνταγῆς, ἢν μᾶ; ἀφητεν ἐπίσης ὁ Κάτων.

«Θές εἰς βαρέλιον, εἶπε, δέκα ἀμφορεῖς γλυκέος οἴνου, δύο ἀμφορεῖς δριμέος ὄξους, καὶ ἴσην ποσότητα παλαοῦ οἴνου, μέχρι ἐλαττώσεως τῶν δύο τρίτων, ὁμοῦ μὲ πενήκοντα ἀμφορεῖς γλυκέος ὕδατος. Τάρρατε αὐτὸ ἐπὶ πέντε κατὰ συνέχειαν ἡμέρας τρεῖς τῆς ἡμέρας, καὶ μετὰ ταῦτα πρόσθετε ἐξήκοντα τέσσαρα ζέστρα θαλασσίου ὕδατος.»

Τὸ θαλάσσιον ὕδωρ, μετὰ δριμέος ὄξους μειγμένον, δὲν ἠδύνατο, τῆ ἀληθεία, νὰ ἦναι δροσιτικὸν ποτὸν διὰ τοὺς δυστυχεῖς δούλους. Τὸ ὄξος, ὡς βλέπομεν, ἦτο τὸ ὑποχρεωτικὸν καρύκευμα, δι' ὅλα τὰ γεύματα. ὑπῆρχεν εἰς πᾶσαν ἐνθεσιν ἄρτου, καὶ εἰς πᾶσαν πόσιν τοιαύτη ἦτο ἡ τροφὴ τοῦ δούλου· τὰ δὲ ἐνδύματά του ἦσαν ἐπι λιτότερα. Ἐν ἐπανωφόριον (casaque), ζεῦγος χονδροειδεστάτων σιδηρωμένων ἐμβάδων ἀπετέλου τὴν ἐνδυμασίαν ἢν ἐκεῖλε νὰ φέρῃ ἐπὶ δύο ὄλα ἔτη, μετὰ τὴν λήξιν τῶν ὁποίων ὁ κύριός του τῶ εἶδε νέον ἐπανωφόριον, καὶ νέον ζεῦγος ἐμβάδων.

Ὁ δούλος ἦτο ἐμψυχόν τι ὄργανον, μὴ ἔχων ἄλλο δικαίωμα, εἰμὴ τὸ νὰ ἀποθάνῃ, διὰ τὸν λόγον ὅτι μὴ ἀποθνήσκοντος ἀπαξ, ἐχάνετο τὸ ὄργανον τοῦτο. Ἐκτὸς τῆς περιπτώσεως ταύτης, ἦτο πρᾶγμα τοῦ κυρίου του, ἦτο τὸ θῦμά του. Ὁ Ῥωμαϊκὸς Νόμος ἐτιμῶρει μὲ θάνατον τὸν φονεύοντα βούν, καὶ ὁ αὐτὸς νόμος ἐπέτρεπε τὸν φόνον τοῦ δούλου. Ἐφαίνετο ὅτι τὸ ζῶν τοῦτο ἀφομοίωμα ἀνθρώπου, ἐν τῆ δουλείᾳ, ἠρέθειζε τὸ βλέμμα τοῦ δεσπότου, καὶ κατ' ἐμφροτον ῥοπήν ἠσθάνετο ὅτι τὸ ἀφομοίωμα τοῦτο παρεβιάζε νόμον τῆς φύσεως καὶ ἐζητεῖτο διὰ τοῦτο κατὰ τοῦ δούλου. Ἐὰν ὁ δούλος ἐδραπέτευε, τὸ ἐστιγματίζεν εἰς τὸ μέτωπον μὲ πεφυρακτωμένον σίδηρον, ἐὰν δ' ἠσθάνετο τὸν ἐγκατέλειπεν εἰς τὸν Νεῶν τοῦ Ἀσκληπιοῦ.

Ἐμασίτου αὐτὸν καὶ εἰς τὰς ἐλάχιστας ἀφορμάς. Ὁ Κάτων εἰς οὐδένα παρεχώρει τὸ προνόμιον τοῦ δέρειν τοὺς δούλους του, ἀλλὰ τὸ ἐβόλατε δι' ἑαυτὸν. τινὲς μάλιστα ἐμασίτουν τοὺς δούλους των κατὰ προεξαιρέσειν (par avancement d'hoirie) διὰ τὰ μέλλοντα σφάλματα των. Ἡ πράξις αὕτη ἦτο ἐντελὲς συγχωρητήριον, ἐκδιδόμενον ἐπὶ τῶν νώτων των, δι' ἀμαρτήματα τὰ ὁποῖα πιθανῶς ἤθελον πράξει εἰς τὸ μέλλον. Αἱ γυναῖκες ἐμιμοῦντο οὐχ ἤτερον τὴν σκληρότητα τῶν συζύγων των, ἐπειδὴ διὰ τὴν ἐλάχιστην παρεκτροπὴν τοῦ δούλου ἐνέπηγον εἰς τὰς σάρκας του τὰς μακρὰς ἐξ ἀργύρου καρφοβελόνας τὰς ὁποίας ἐφέρον ἐπὶ τῆς κόμης των, μάλιστα αἱ πλούσιαι δέσποινι ἐμισθοῦν ἐτησίως τοὺς δημίους των.

«Ἐτοιμάσατε μίαν ἀγχόνην δι' αὐτὸν τὸν δούλον, ἔλεγον αὐταὶ συχναῖς, ψιμμουθῶσαι ἐνώπιον κατοπτρου τὰς μεμαραμένας ἀπὸ τὰ φιλήματα παρειᾶς των.»

«— Ἀλλὰ τί σφάλμα ἐπράξε; Ποῦ εἶναι ὁ μαρτυρὸς; ποῦ ὁ κατηγορὸς; Δὲν πρέπει νὰ διαζήται τις ὅταν πρόκειται περὶ ζωῆς ἀνθρώπου.»

«— Μῆπως ὁ δούλος εἶναι ἄνθρωπος; Εἶτε ἄξιος θανάτου εἶναι εἴτε ὄχι, θά κρεμασθῆ. Τὸ θέλω τοῦτο ἀρκεῖ.»

Οἱ Ῥωμαῖοι δὲν ἐξετίμων τὴν ζωὴν τοῦ δούλου, περισσότερον ἀπὸ τὴν κόνην τῆς ὁδοῦ, καθότι δι' ἀπλὴν τινα ἀδεξιότητα αὐτοῦ τὸν ἐπιμπον εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν. Ἀπελεύθερός τις, Βέτιος Πόλλιος, ἐβρίψε τὸν ἀρχαιονοχόν του εἰς τὰς μυραῖνας, δι' ἐν ποτήριον τὸ ὁποῖον ἐθρουσε. Ὁ Αὐγουστος ἐτιμῶρησε τὸν Πόλλιον, ἀλλ' ὁ ἴδιος Αὐγουστος εἶχε σταυρώσει εἰς τὸν ἴσθον τοῦ πλοίου του τὸν ἐπιστάτην του Ἐρωνα, δι' ἕνα ὀπτόν ἔρτυγα. Τίς λοιπὸν ἐμελλε νὰ τιμωρήσῃ τὸν Αὐγουστον.

Ὀλίγον σέβομαι τὰς ἀρετὰς τῶν Ῥωμαίων. Βροῦτος ὁ ἥρωας, ὁ δολοφόνος τοῦ Καίσαρος ἐδάνειζε τὰ χρήματά του πενήκοντα τοῖς ἑκατὸν εἰς τοὺς συγκλητικούς, καὶ κατεδίκαζεν αὐτοὺς εἰς τὴν ποινὴν τοῦ Οὐλοῖνου, διὰ νὰ τῶ πληρώσωσι τοὺς τόκους αὐτοὶ δὲ ἢ ἀπέθνησκον τῆς πείνης, ἢ ἐπλήρωνον ἠδύνατο νὰ ἐκλέξωσιν ἐκ τῶν δύο.

Ὁ Κάτων ὑπῆρξεν ἐπι σκληρότερος τὴν ἡμέραν τῆς αὐτοχειρίας του, ἀλλ' ἡ σκληρότητος του ἐξεβράγη ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐνὸς δούλου του.

Ὁ Κάτων εἶχεν ἀποφασίσει ν' ἀποθάνῃ, καὶ εἶχε τελειώσει τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Φαίδωνος. Ἡ ἡμέρα ἤρχιζε νὰ ὑποφώσῃ, ὁ δὲ λύχνος του ἔκαιεν ἀκόμη. Τότε προσκαλεῖ τὸν δούλόν του, καὶ τὸν διατάττει νὰ τοῦ φέρῃ ἐν ξίφος. Ὁ δούλος ἐννοήσας τὴν πρόθεσιν τοῦ κυρίου του ἤρχισε νὰ κλαίῃ, ἀλλ' ὁ Κάτων ἐξομῆσας τῆς κλίνης του, μὲ τὴν πυγμὴν ἐσφιγμένην, ἐπέπεσε κατὰ τοῦ δούλου του διὰ νὰ τὸν μαθῇ νὰ ὑπακούῃ ἀνευ δακρύων, καὶ τὸν ἐπληξε μὲ τρυφήν ὡστε ἐθραύσθη ἡ χεὶρ του. Ἄλλ' ἐπειτα μὴ ἔχων πλέον ἱκανὴν δύναμιν νὰ φονευθῆ, διέσχισε τὰ ἐνώσθιά του.

Ὁ δούλος ἦτον ἀδιάκοπος ἀσκησις τῆς σκληρότητος τοῦ σκληροτέρου τῶν ἀνθρώπων Ῥωμαίου. Ὁ ἀστὸς

τῆς ἐποχῆς ἐκεῖνης εἶχε διὰ τοῦ δούλους του τὴν σφοδρῆσαν συλλογὴν ποινῶν, ἣτις ἐδόξασι ποτε νομοθεσίαν. Γνωρίζομεν ὅτι ὑπῆρχον ἢ μάλιστα καὶ οἱ βαρβαρισμοί. Ἐπομένως ἦτον ἢ ποινὴ τῆς εἰρκτῆς, φωτισομένης ὑπ' ἀμυδρῶν μόνον φωτὸς εἰτεροχόμενου δι' ὀπῆς. Εἶπετο δ' ἢ ποινὴ τοῦ τρικράνου, εἶδος βασανιστηρίου περὶ τὸν λαίμονα τοῦ δούλου. Ὑπῆρχεν ὁ κλίβανος ἐν ᾧ τὸν ἐψηνεν, τὸ φρέαρ ἐν ᾧ τὸν ἐπνιγε, ὁ σταυρὸς ἀφ' οὗ τὸν ἀπηγγόνιζε μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω, εἰς τὴν Ἐσκιλιτὴν Πύλην. Ὁ δούλος ὑφίστατο φαιδρῶς τὴν ποινὴν του, καὶ γελῶν ἐγκατέλειπε τὴν ζωὴν, χαίρων ἴσως διὰ πρώτην φοράν ἐπὶ ζωῆς του. Ἡ ἀγχόνη, ἔλεγε φαιδρῶς, ἦτον ἢ τελευταία κατοικία τοῦ πατρός μου, τοῦ πάππου μου, τοῦ προπάππου μου, καὶ, τίς εἶδεν, ὅλης τῆς γενεᾶς μου, διατί λοιπὸν ἐγὼ νὰ θέλω ν' ἀλλάξω κατοικίαν;

Ὁ Κινέρων ἐτυζήτησε σπουδαίως, ἐὼν ἐν καιρῶ λιμοῦ ἔπρεπε ν' ἀποθνήσκωσι τῆς πείνης οἱ δούλοι, καὶ ἔκλινεν εἰς τὴν γνώμην ταύτην; Πρὸς δὲ, ἐὰν ἐν περιπτώσει ναυαγίου, ἦτο προτιμώτερον νὰ ρίπτονται εἰς τὴν θάλασσαν εἶδη ἀξίας τινός, ἢ δούλος ἀνευ ἀξίας. Ἡ φιλανθρωπία, ἔλεγεν, ὑπαγορεύει τὸ πρῶτον, τὸ δὲ συμφέρον τὸ δεύτερον. Ἄλλ' ἢ θεωρία αὕτη ἐπεβεβαίωτο καὶ διὰ πράξεων, ἐπειδὴ εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Περούσης, ὅτε τὰ τρόφιμα ἐξέλειπον, ὁ Λούκιος Ἀντώνιος ἀπηγόρευε νὰ δίδωσι πλέον εἰς τοὺς δούλους τροφὴν, καὶ φοβούμενος μὴ φέρωσιν εἰς τὸν ἐχθρὸν τὴν ἀγγελίαν τῆς συμφορᾶς ταύτης, τοὺς ἐκράτει ἐκεῖ. Οἱ δυστυχεῖς, ἐπλανῶντο κυλιόμενοι εἰς τὰς ἄβυσσους, καταβροχθίζοντες τὰ χόρτα, καὶ, ὅτε ἀπέθνησκον, τοὺς ἐνταφίζεν ὄλους εἰς τὸν αὐτὸν τάφον, φοβούμενος μήπως ἢ φιλῶς τῆς πυρᾶς παρατηρηθῆ παρὰ τοῦ ἐχθροῦ.

Τέλος ὅταν τὸ κρέας, τὸ προσδιωρισμένον πρὸς τροφὴν τῶν ζῶων τοῦ ἵπποδρομίου ἦτο πολὺ ἀκρίβον, ὁ Καλιγούλας ἐβρίπτεν εἰς αὐτὰ δούλους, οἰκονομίας χάριν.

Ἐπὶ τῆς σαρκὸς τοῦ δούλου ἢ Ῥώμη ἐλαβε τὴν ἕξιν τῆς χρονικῆς ἐκείνης ὠμότητος, ἣτις δὲν ἠδυνήθη νὰ κατενάσῃ βραδύτερον τὴν δίψαν τῆς δι' αἷμα, εἰμὴ εἰς τὰς μάχας τοῦ ἵπποδρομίου. Ἀφοῦ ἔκαμεν εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου δούλους, ἄβρυνας, ἢ θήλας, τοὺς μὲν διὰ νὰ χορεύωσι, νὰ ἀδῶσι, νὰ φιλοσοφῶσι, νὰ βριπίξωσι τοὺς συμπότας μὲ κλάδους μυρσίνης, τὰς δὲ ὄπως ὑποστηρίζωσι τὰς κεφαλὰς τῶν κλωνιζομένων ὑπὸ τῆς μέθης τῶν γιρόντων, χώνωσιν ἀρώματα, μειδιῶσι, κεντῶσιν ἢ ὑφαίνωσι, ἢ Ῥώμη κατεσκευάσε καὶ δούλους διὰ νὰ τοὺς φονεύῃ ὑπὸ τὰ βλέμματά της, καὶ νὰ διασκεδάσῃ διὰ τοῦ θανάτου των τὴν στενοχωρίαν της. Κεφαλαιοῦχοι μάλιστα Ῥωμαῖοι ἀνέλαβον κατ' ἀποκοπὴν τὸ ἀνθρώπινον τοῦτο μακελεῖον, καὶ παρεῖχον εἰς τὸν ἄρχοντα τοῦτον λαὸν θεάματα.

Ἀνθρωποὶ κατεβαίνον εἰς τὴν κονίστραν καὶ ἐτραζοντο μὲ ψυχρὸν αἷμα καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας, ἐν μέτῳ ἑκατὸν χιλιάδων θεατῶν ἢ Ῥώμη τοὺς ἐβλεπεν ἀποθνήσκοντας, καὶ ἐξεφώνει φωνὰς ἀγαλλιᾶσεως. Ἐνίοτε κατὰ τὰς μεταξὺ τῆς μιᾶς πράξεως καὶ τῆς ἄλλης διακοπᾶς, ὅτε ἐπληγῶντο τίς

θανατηφόρος, εις των θεατών ἐρρίπτετο ἐπὶ τοῦ ψυχορράγοντος, ἐθετε τὰ χεῖλη του ἐπὶ τῆς πληγῆς, και ἐπινεν ὡς εἰς ποτήριον τὸ θερμὸν εἰσέτι αἷμα τῆς τελευταίας τοῦ ἐκπνεόντος πνοῆς, πιστεύων ὅτι τοῦτο εἶχε τὴν ιδιότητα νὰ θεραπεύη διαφόρους νόσους.

Μετὰ τὴν μάχην οἱ φύλακες τοῦ ἵπποδρομίου ἔσθρον δι' ἀγκίστρων τὰ πτώματα ἐκ τῆς ἄμμου, οἱ δὲ θραδύναντες ἢ ἀναχωρήσωσιν ἐκ τῶν θεατῶν, ἐπιστρέφοντες οἴκαδε, ἤκουον ὑπογείους και παρατεταμένους οἰμωγὰς. Αὗται δ' ἦσαν αἱ τῶν πληγωμένων, οὗς ὀλωποδύτης ἀπετελείωνε διὰ τῆς σφύρας ὑπὸ τὰς θολωτὰς στοὰς τοῦ θεατρῶν.

Τοιαύτη ἡ εἰμαρμένη τῶν δούλων ἐν Ἰταλίᾳ. Καὶ δὲν εἶναι ποσῶς παράδοξον ὅτι μετὰ ταῦτα ἐπανέστησαν, και ἐκινδύνισεν ἡ ῥωμαϊκὴ πολιτεία νὰ καταστραφῇ παρ' αὐτῶν ἀπαξ εἰς Σικελίαν, και ἐπομένως εἰς Καλαβρίαν. Ἡ πρωτεύουσα ὅλου τοῦ κόσμου εὐρίσκετο εἰς αἰώνιον σάλον ἐπαναστάσεων. Μᾶ τῶν ἡμερῶν ἔγεινε πρότασις εἰς τὴν σύγκλητον νὰ ἐπιτρέψωσιν εἰς τοὺς δούλους τὸ αὐτὸ φέρεμα, ἀλλ' ἡ σύγκλητος ἀπέκρουσε τὴν πρότασιν ταύτην, εἰπούσα ὅτι ἐὰν οἱ δούλοι ἐφθάνοι νὰ συγκαταλεχθῶσι μετὰ τῶν κυρίων, ἡ Ῥώμη ἤθελεν ἀπολεσθῆ.

Ἐν τούτοις τὸ χρηματίον ἔκαμε μεγάλας προόδους εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς δουλείας τῶν Ῥωμαίων, διότι κατέστη ἡ γέφυρα ἀπὸ τῆς δουλείας εἰς τὴν μεσαιάν κατάστασιν, και ἔσχεν ἐπὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς κοινωνίας τὴν αὐτὴν ἐπιρροήν, ἢ ἔσχε τὸ δέκατον εἰς τὴν μεταμόρφωσιν τῆς φεουδαλικῆς κοινωνίας. Δίδων εἰς τὸν δούλον τὸ προῖόν τῆς ἐργασίας του, μετὰ τινος τέλους, ὁ δεσπότης ἐδημιούργησε τὴν τρίτην τάξιν, παρέχων δ' αὐτῷ διὰ τοῦ χρηματίου τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ ατόμου του, κύριος ἐδημιούργησε τὴν ἀπελευθέρωσιν. Ἄλλ' ἡ ἀπελευθέρωσις και ἡ τρίτη τάξις, εἶναι αἱ δύο μεγάλα ἡττεραὶ κοινωνικαὶ περίοδοι τὰς ὁποίας διήλθε ποτὲ ὁ κόσμος.

A. N. Μπότσης.

Ο ΜΕΓΙΣΤΟΣ ΚΙΡΚΟΣ

Η

ΤΟ ΜΕΓΙΣΤΟΝ ΙΠΠΟΔΡΟΜΙΟΝ.

Ὁ Ῥωμύλος θέλων νὰ πανηγυρίσῃ τοὺς ἀγῶνας εἰς δόξαν τοῦ Ποσειδῶνος ἤγειρεν ἐκ ξύλου Κίρκον ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, ὅπου ἐξετέλεσε τὴν ἀρπαγὴν τῶν Σαβινίων γυναικῶν· ὁ δὲ Ταρκούνιος ὁ πρεσβύτερος (1)

(1) Οὗτος, ὡν υἱὸς Κορινθίου ἐμπόρου, ἐβασίλευσεν ἐν Ῥώμῃ μετὰ τὴν τελευταίαν τοῦ Ἀγκου Μάρκου βασιλείας.

ἔπειτα ἀνωκοδόμησεν αὐτὸν ἐξ ἀκατεργάστου ὕλης, ὅστις, ὡν ὁ ἀρχαιότερος, ὁ μεγαλύτερος, και ὁ μεγαλύτερος, ὡμοίωσθαι ὕπερον Μέγιστος. Τὸ ἐκπληκτικώτερον τῆς ἀρχαίας Ῥώμης θεῖμα ἦν τὸ τῶν Κιρκησίων ἀγῶνων, συγκατεμένων ἐκ δρόμου τῶν διπῶλων και τῶν τετραπῶλων ἀρμάτων (ἀμαξῶν), ἢ κατὰ τὰ περίεξ αὐτῆς ἦσαν μέχρι τῶν δέκα Κίρκων, ἐν οἷς ἐλογίζετο και ὁ τοῦ Καρακάλλα λεγόμενος, περὶ οὗ, ἐπειδὴ ἐστὶν ὁ μόνος ἀναπολεφθεὶς και δίδων ἡμῖν ἰκανὴν ἰδέαν τοιούτων οἰκοδομημάτων, λαλήσομεν ὅσον οὐπω εὐκρινέστερον.

Ὁ Ιούλιος Καίσαρ ἔπειτα ἐπισκευάσας και μεγεθύνας τὸν ὑπὸ τοῦ Ταρκουίου ἀνωκοδομηθέντα Κίρκον, προσέθηκεν αὐτῷ δύο ἀντὶ μιᾶς σειρᾶς στοῶν, ἢν εἶχε πρότερον· και, κατὰ μὲν τὸν Πλίσιον ἐχώρει 260 χιλιάδας θεατῶν· κατὰ δὲ τὸν Διονυσ. τὸν Ἀλικαρν. 150. Οὗτος λέγει ὅτι τὸ μὲν μήκος αὐτοῦ ἦν τριῶν και ἡμίσεως σταδίων, τοῦτ' ἐστὶ παλαμῶν 2,915, τὸ δὲ πλάτος τεσσάρων πλεθρῶν, ἢτοι παλαμῶν 1,280. Ὁ Αὐγουστος ἐτίθησεν ἐν αὐτῷ τὸν νῦν παρατηρούμενον ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ λαοῦ ὀβελίσκον. Ἐπιτετα καυθέντα ὑπὸ τοῦ Νερωνείου ἐμπρησμοῦ, ἀνωκοδόμησεν αὐτὸν ὁ Τραϊανός, ὡς λέγει ὁ Δίων, ὠρσιότερον και μεγαλύτερον· ὥστε σχεδὸν ἐχώρει 380 χιλιάδας ἀνθρώπων. Τελευταῖον ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἐπισκευάσας και καθωρᾶίτεν αὐτόν· ὕπερον δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος ἤγειρεν ἐν αὐτῷ τὸν δεύτερον ὀβελίσκον, ὅστις ἤδη εὐρίσκεται ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Λατεράνου (2). Τούτου τοῦ Κίρκου φαίνονται διάφορα ἔχνη, ἰδίως ἀέναντι τῶν ὑδρομύλων, τῶν κινουμένων διὰ τοῦ ῥέοντος ἀπὸ τοῦ Τουσκούλου (3) περιφήμου ἐν τῇ ἀρχαιότητι ὕδατος, λεγομένου πάλαι μὲν Κράβρα (4), τανῦν δὲ Μαβρᾶνα.

Ὁ Κίρκος οὗτος ἔχει ἑτερόμοχες σχήμα, και ἡμίκυκλον μὲν τὴν πρὸς τὸ ὄρος Καίλιον βλέπουσαν ἐσχατιάν αὐτοῦ, ὅπου ἦν ἡ θύρα τῆς εἰσόδου· καμπύλην δὲ τὴν πρὸς τὸν Τίβερην ἑτέραν, ἐν ἣ ἦσαν αἱ ἀφειτηρίαί. Ἐκτὸς τοῦ περιέχοντος τὰς ἀφειτηρίας μέτρους, πᾶτα ἡ οἰκοδομὴ περιεκυκλούτο ἐκ τριῶν σειρῶν στοῶν, ἐπαλλήλως κειμένων, ὧν ἐσωτερικῶς αἱ ἀψίδες ἔφερον τὰς διὰ τοὺς θεατὰς βαθμίδας, ὡς ἐν τοῖς θεατροῖς, και διέφερεν αὐτῶν μόνον κατὰ τὸ μήκος, και τὰς ἀντὶ τῆς σκηνῆς ἀφειτηρίας. Πρὸς τὸ μέσον αὐτοῦ ἦν μακρὸν και πλατὺ τεῖχος, λεγόμενον Ἀκανθα (spina), ἐφ' ἧς ἦσαν δύο ὀβελίσκοι, και διάφορα ναυδία, και κατὰ τὰ δύο ἄκρα αὐτῆς ἴσταντο τὰ τέρματα, ἅτινα ἵνα λάβῃ τις τὸ θραβεῖον περιήρητο ἐπιτάξις.

(2) Λατεράνον ἐπωνομάσθη τὸ Καίλιον ὄρος διὰ τοὺς ἐν αὐτῷ οἰκοῦντας πλινθοποιούς, οἵτινες λατινιστὶ laterani λέγονται.

(3) Πόλις τῆς Ἰταλίας πάλαι μὲν λεγόμενη Tusculum, νῦν δὲ ἰταλιστὶ Frascati.

(4) Crabra ἐστὶ θρύσις τῆς ἐν Τουσκούλῳ οἰκίας τοῦ Κικέρωνος.

ΙΠΠΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΚΙΡΚΟΥ

Η

ΙΠΠΟΔΡΟΜΙΟΥ ΤΟΥ ΚΑΡΑΚΑΛΛΑ.

—ο—

Ἡ ἐξοχὴ τοῦ τοίχου, τοῦ περικυκλουμένου τὸ ἀγωνιστήριον τοῦ Κίρκου, ἐσχημάτιζε τὸ καλούμενον Πόδιον (5) (Podium), ὁ ἦν θεωρεῖον ἀποτεταγμένον εἰς τὸν Αὐτοκράτορα, τὰς ἀρχὰς και τὰς ἐπισταδας (6). Ἐνώπιον αὐτοῦ κατεσκεύασεν ὁ Ιούλιος Καίσαρ διώρυγα πλάτους (7), και βαθούς δεκατριῶν παλαμῶν εὐρίπον λεγομένην, και ἐν αὐτῇ ἐγίνοντο ἰνίστε ναυμαχίαί.

Οἱ Κίρκοι ἦσαν μὲν ἰδίως προωρισμένοι πρὸς ἀρματοδρομίαν· ἐχρησίμευον ὁμως και εἰς πειζομαχίαν, ἵππομαχίαν, πάλην, πυγμὴν και ἄλλους εἰσαχθέντας γυμνικούς ἀγῶνας, ἵνα καταστήσωσιν εἰς τὸν πόλεμον ῥωμαίαν, πολμηρὰν και ἰσχυρὰν τὴν ῥωμαίαν νεολαίαν. Πρὸς τούτοις ἐγίνοντο ἐν αὐτοῖς και θηριομαχίαί, διηγούμενου τοῦ Αὐλοῦ Γελλίου ὅτι ἐν τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος Κίρκῳ ἐφάνη εὐγνώμων ὁ Λέων πρὸς τὸν Ἀνδροκλήν· διότι αὐτὸς ἐν Ἀφρικῇ ἀφῆρεσεν ἀπὸ τὸν πόδα αὐτοῦ ἄκανθαν. (8)

(5) Τὸ Πόδιον ἐστὶν ὡς ποὺς ὅλου τοῦ Κίρκου ἢ τοῦ ἀμφιθεατροῦ. Τοῦτο ἐστὶ τεῖχος εὐρύτατον περιζωννύον τὸ ἀγωνιστήριον τοῦ Κίρκου ἢ τοῦ ἀμφιθεατροῦ. Ἡ θέσις αὐτῆ ἐστὶν ἀξιοπρεπεστάτη ὡς εὐρυτέρα τῶν ἄλλων, και πλησιάζουσα πρὸς τὴν ἄμμον ἢ τὸ ἀγωνιστήριον. Ἐν αὐτῇ ὅθεν ὑπῆρχεν ὑψηλὸς τόπος τοῦ Αὐτοκράτορος· οἱ δὲ ὕπατοι, στρατηγοὶ και λοιποὶ, ὅσοι εἶχον ἀργοντοῦς ἀξίωμα, ἐκάθητο ἐπὶ ἀγκυλοπόδων δίφρων μετὰ τῶν ῥαβδούχων και ὑπαλλήλων αὐτῶν. Τὸ δὲ πρόσκρανον ἢ προσκεφάλαιον ἦν ἐν τῷ Κίρκῳ τόπος, ὅπου τὰ εἶδῶλα τῶν θεῶν, οἷς οἱ ἀγῶνες ἦσαν ἀφιερωμένοι, ἐτίθετο ἐπὶ ἐστρωμένων προσκεφαλαίων, και, ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ τόπος ἦν ἀπάτων ἐντιμότητος, οἱ Αὐτοκράτορες ἐτίστε ἀπ' αὐτοῦ ἐθεώρουν τοὺς ἀγῶνας.

(6) Αἱ ἐπισταδες ἦσαν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ῥώμῃ παρθένοι τῆς Ἑστιάδος ἱέρειαι, αἵτινες ὤφειλον μετὰ ζήλου φυλάσσειν ἀκοίμητον τὸ κοινὸν τῆς πόλεως και τοῦ λαοῦ ἱερὸν πῦρ.

(7) Ὁ συγγραφεὺς ἱππότης Μ. Οὐάλης (Vasi), ἀναφέρων τοῦτο τὸ πλάτος, φαίνεται (πληρὴ εἰ τοῦτο προήλθεν ἐκ λάθους τοῦ τύπου) ὅτι δὲν συμφωνεῖ μετὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου· διότι πῶς ἤθελον γίνεσθαι ναυμαχίαί ἐντὸς τοιούτου πλάτους;

(8) Βαδίζων τις ἐντεῦθεν εἰς τὴν πρὸς τὸν ἄγιον Γρηγόριον φέρουσαν ὁδόν, ἀπαρτᾶ, κατὰ τὴν γωνίαν τοῦ Παλατιου ὄρους, τὴν θέσιν τοῦ ὑπὸ τοῦ Σεπτίμιου Σενήρου οἰκοδομηθέντος περιφήμου Ἐπταζώνου (septizonium και septemzidium). Ἡ οἰκοδομὴ αὕτη, οὕσα μεγαλοπρεπεστάτη, διὰ τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐνομίσθη παρὰ πολλῶν ὅτι συνετίθητο ἐξ ἐπτά σειρῶν κιδῶν, ἐπαλλήλως τεθειμένων, (ἐξ ἄλλων δὲ οἱ περιεστοιχίζετο δι' αὐτῶν τῶν σειρῶν)· ἀλλὰ τοῦτο ἦν ἀδύνατον, ἐπειδὴ ἤθελεν εἶσθαι πολὺ ὑψηλὴ και ἀσύμμετρος. Κυρίως ἦν τριόρο-

Τὰ ἵπποστάσια ταῦτα εἶσι μεγάλη ἑτερομήκης αὐλὴ, περικυκλουμένη ὑπὸ πλινθίνου τεύχους, ὁ ἔφερε στοὰν ἐκ τετραγώνων κιδῶν, και ἔχουσα εἰς τὸ μέσον στρογγύλον οἰκοδόμημα. Ἐπειδὴ αὐτὰ κείνται πλησίον τοῦ Κίρκου, λεγομένου τοῦ Καρακάλλα, και τῆς οὖσης ἀέναντι τῶν ἀφειτηριῶν (1) αὐτοῦ θύρας τῆς διόδου, πολλοὶ ὑπέθεσαν ὅτι ἦσαν ὠρισμένα ἵνα κατοικῶσιν αἱ στάσεις (2) ἢ τὰ συστήματα, και φυλάττωνται οἱ ἵπποι και τὰ ἄρματα (ἀμαξία), ἅτινα ἐχρησίμευον εἰς τὸν Κίρκον.

Τὸ πρὸς τὸ μέσον τῆς αὐλῆς οἰκοδόμημα ἐστὶν ἀρχαιότερον παρὰ τὸ τῶν ἵπποστασίων και τὸ τοῦ Κίρκου, και βεβαίως ὑπῆρχε τὸ ὑπόγειον ναοῦ τινος· ἐξ οὗ δύναται τις πιστεῦσαι ὅτι ἡ ῥηθεῖσα στοὰ ἦν τὸ τέμενος αὐτοῦ. Πῶς ἦν ὁμως οὗτος ὁ ναὸς ἀμφιβάλλεται· διότι οἱ μὲν νομίζουσιν αὐτὸν ναὸν τοῦ Σεραπίδος· οἱ δὲ διὰ τὰς κερκησῖες πομπὰς. Ἐχει κυλικὸν σχῆμα, οὗ ἡ διάμετρος ἐστὶν 145 παλαιστῶν και ὠραίαν στοὰν προκειμένην· κατὰ δὲ τὸ μέσον αὐτοῦ κείται μέγας ὀκτάγωνος στῦλος, φέρων μέγαν θόλον. Ἡ κατασκευὴ αὐτοῦ ὁμοίωζε τῷ λεγόμενῳ πύργῳ τῶν δούλων, ὅστις ἀπέχει δύο μίλια ἐξωθεν τῆς μεγάλης θύρας. Ἐξ αὐτοῦ τοῦ πύργου συνέλαβεν ὁ Οὐιγγόλας τὴν ἰδέαν τοῦ ὑπογείου τῆς αὐλῆς τοῦ περιφήμου ἀνακτόρου τοῦ Καπραρόλα.

Ἐπὶ μὲν τῆς προτειθειμένης στοᾶς κείται νεωτέρα οἰκία, ἐπὶ δὲ τῆς στρογγύλης οἰκοδομητῆς ἦν ὁ ναὸς, οὗ διαφέρων τοῦ Πανθέου κατὰ τὴν διάθεσιν. Τὸ ὄνομα Βοργιανὸς πύργος, ὁ ἔφερε μέχρι τῆς καταστροφῆς αὐτοῦ, ἄγει εἰς δόξαν ὅτι τὸ σύνολον τοῦ ἀρχαίου στρογγύλου ναοῦ, μεταβληθὲν ὡς πύργος, πιθανῶς ἐχρησίμευσεν ἀντὶ ὀχυρώματος, κατὰ τοὺς νεω-

φος στοὰ, ὑποστηριζομένη ἐκ κιδῶν ποικίλων μαρμάρων, και ἐχρησίμευεν ὡς καλλωπισμὸς, και ὡς εἰσόδος εἰς τὸ αὐτοκρατορικὸν ἀνάκτορον. Ἐσώζετο μέχρι τέλους τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος, ὅτε ὁ Πάπας Σέξτος Ε' κατεδάφισεν αὐτὸ ἵνα μεταχειρισθῆ τοὺς λίθους διὰ τὸν Οὐατικῶν ναόν.

Σημ. τοῦ Μεταφ. Ὡσπερ τὸ ἐπιγραφὲς τοῦτο Ἐπτάζωνον ἠελαβήθησαν, πρὸ τῆς κατεδαφίσεως αὐτοῦ, σχεδὸν 14 παρδαμάτορες αἰῶνες, οὕτω και ὁ ἐξολοθρευτῆς αὐτοῦ βεβαίως ἤθελε σεβασθῆ αὐτὸ, εἰ ἦν τέκνον τοῦ ἱεῖ. αἰῶνος, ὅτε τὰ γλυκυδερκῆ ἑλληνικὰ φῶτα μᾶλλον διαδοθέντα εἰς τὴν Εὐρώπην, πολὺ ἐξημέρωσαν τὰ ἦθη τῶν κατοίκων αὐτῆς.

(1) Αἵτινες και βαλβίδες λέγονται, λατινιστὶ δὲ carceres.

(2) Λατινιστὶ factiones λέγονται.

τέρους χρόνους, πρὸς τὴν οἰκογένειαν Βόργια· ὡς περὶ ὁ σύγγενος τάφος τοῦ Μετέλλα πρὸς τὴν τοῦ Γαηιά-
νου.

Πρὸς τὸ ἐξωτερικὸν μέρος τῆς ῥηθείσης μεγάλης αὐλῆς, σχεδὸν ἀντικρῦ τῶν ἀφειτηριῶν τοῦ Κίρκου τοῦ Καρακάλλα, ὑπάρχει μικρὸς τάφος ἐπὶ τοῦ τοίχου στηριζόμενος, οὗ ἡ κατασκευὴ ἐστὶ προγενεστέρα αὐ-
τῆς. Αὐτὸς ὑπὸ πάντων τῶν ἀρχαιολόγων ἀπεδόθη εἰς τὴν οἰκογένειαν Σερουιλία· ἀλλὰ, μετὰ τὴν ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ Μαρξίωνα Κανούα γενηθεῖσαν ἀνακάλυψιν τοῦ ἀληθοῦς τύμβου τῆς οἰκογενείας ταύτης, καταλογιζόμε-
νος ἐν τοῖς ἀγνώστοις μνημείοις· καθίσταται ἀξιοθέατος μόνον διὰ τὴν ἐσωτερικὴν αὐτοῦ διασκευὴν. Μετ' ὀλίγα θήματα ἀπὸ τοῦ εἰρημένου οἰκοδομήματος ἀπαντᾶται ὁ

Κίρκος λεγόμενος τοῦ Καρακάλλα.

Καίτοι οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς δὲν μνημονεύουσι τι περὶ τούτου τοῦ Κίρκου, οἱ πλείστοι ὅμως τῶν νεω-
τέρων ἀρχαιολόγων ὠνόμασαν οὕτως αὐτὸν, διὰ τὴν περὶ τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο γενηθεῖσαν πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ λήξαντος αἰῶνος ἀνακάλυψιν τῶν ἀν-
δριάντων τοῦ Καρακάλλα, καὶ τῆς Ἰουλίας Πίας μη-
τρὸς αὐτοῦ, καὶ διὰ τὴν ἐν τοῖς νομίμασιν αὐτοῦ ὑπαρξὴν ἐνός, φέροντος Κίρκου, ὅστις λέγεται δι-
εστὶν ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος γίνεται. Ἀλλὰ κατ' ἀμφοτέ-
ρους τοὺς λόγους πολλὰ ὀλίγον τὸ συμπέρασμα τοῦτο ἀποδεικνύεται, ὑποκειμένου ὅτι οἱ ἀνδριάντες μετε-
κομίσθησαν περίξ τοῦ οἰκοδομήματος τούτου διὰ πᾶ-
σαν ἄλλην αἰτίαν, καὶ ἀναγνωρίζομένου ἤδη ὅτι τὸ νόμισμα παριστᾷ τὸν ὑπὸ τοῦ Καρακάλλα ἐπισκευα-
σθέντα, ἢ καλλωπισθέντα μέγιστον Κίρκον. Ἄρα τὸ ἐπὶ τῇ κοινῇ ὀνομασίᾳ τοῦ κτίσματος τούτου συμπέρασμα θεωρεῖται ἀβέβαιον. Ὅτι δὲ δὲν ἀμφιβάλλεται ἐστὶ τοῦτο, ὅτι ὁ Κίρκος οὗτος οὐχὶ μόνον κα-
λῆτερον διατηρήθη· ἀλλ' ἐστὶ καὶ ὁ μόνος, ὅστις δύναται δοῦναι ἡμῖν ὀρθὴν ἰδέαν τοιούτων οἰκοδομη-
μάτων, ἅτινα ἦσαν προσδιωρισμένα εἰς ἀρματοδρο-
μίαν καὶ ἵπποδρομίαν.

Διακρίνονται ἐτι οἱ τοῖχοι ὅλης τῆς περιφερείας, οἵτινες ἔφερον κλιμακῆδόν τὰ βάρη, ἐφ' ὧν οἱ θεαταὶ ἕστασαν· καὶ ὁ πρὸς τὸ μέσον τοίχος ὁ λεγόμενος Ἄκανθα (3), εἰς οὗ τὰ ἐσχατὰ ἀπολείπονται ἐπι-
λείψανα τῶν τερμάτων (4), τῶν ὀριζόντιων τῶ δι-
ἀρμάτων ἢ ἵππων διαδρομητῶν διάστημα. Περὶ τὰ πρῶτα τέρματα, δηλαδὴ τὰ πρὸς τὰς ἀφειτηρίας, πα-
ρατηρεῖται καὶ τὸ ἀφαιρωμένον εἰς τὸν ἐπιπνον Ποσει-
δῶνα κυκλικὸν ναίδιον. Εἰς αὐτὸν, ὄντα πρόεδρον τῶν

(3) Ἄκανθα καλεῖται κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῆς ἀ-
κάνθης τοῦ ζώου· διότι ὁ τοίχος οὗτος κεῖται ἐν τῷ
μέσῳ τῆς οἰκοδομῆς ὡς ἡ ἀκανθα ἐν τῷ σώματι τοῦ
ζώου. Λατινιστὶ δὲ λέγεται Spina.

(4) Λέγονται καὶ νύσσαι καὶ καμπήρες· διότι
οἱ ἐναγωνιζόμενοι φθάνοντες ἐνταῦθα ἔκαμπτον·
λατινιστὶ δὲ meta.

κίρκων ἀγῶνων, ἐκάστοτε, πρὸ τῆς ἐνάρξεως αὐ-
τῶν, ἐτελεῖτο θυσία. Τοῦτο τὸ ναίδιον, κατὰ τὸν Διο-
νύσιον τὸν Ἀλικαρν., ἐπίτηδες ἀπεκαλύπτετο καὶ τε-
λεθεισῆς τῆς θυσίας, ἐσκαπάζετο πάλιν ἐκ χώματος.
Πρὸς τὴν κυκλικὴν ἐσχατίαν τοῦ Κίρκου φαίνεται καὶ ἡ
μεγάλῃ θύρα, δι' ἧς ἐξεβάνεν ὁ νικητὴς εἰς τὴν συνη-
μένῃν ταῖς ὁδοῖς Ἀππία καὶ Λατίνη λεωφόρον· πρὸς
δὲ τὴν ἀντικειρμένην τῇ θύρᾳ ἐσχατίαν αὐτοῦ θεωρεῖται
καὶ ἡ καμπύλη διεύθυνσις τῶν ἀφειτηριῶν, ἐξ ὧν τὰ
ἄρματα καὶ οἱ ἵπποι ἐξῆρχοντο. Αἱ ἀραιτῆραι ἦσαν
δεκατρεῖς θύραι πεφραγμέναι ἐκ κιγκλίδων, καὶ διὰ
μεγάλων διαχωρημάτων ἀπ' ἀλλήλων κεχωρισμέναι·
ὡς παρατηροῦνται ἐπὶ ἀνωγλύφου τοῦ Ἀλβάνου (5)
(Albanum). Κατὰ τὰς δύο ἐσχατίας τῶν ἀφειτηριῶν
εἰσὶ δύο πύργοι, χρήσιμοι τοῖς αὐληταῖς, οἵτινες διὰ
τῶν ὀργάνων αὐτῶν ἤρεθίζον τοὺς ἵππους εἰς τὸν δρό-
μον. Ἀριστερόθεν παρὰ τὸ πρῶτον τέρμα βλέπεται
ὑψηλοτέρα οἰκοδομή, λειψάνον τοῦ αυτοκρατορικοῦ
θεωρείου, ὃ ὠνομάζετο προσκεφάλαιον (pulvinar).
Ἡ ἄκανθα ἀνισομερῶς διαιρεῖ τὸν Κίρκον, οὗτα παρὶ
περὶ τὰς 50 παλαιστὰς ἐγγύτερον τῆς ἀριστερᾶς πλευ-
ρᾶς. Ἡ ἀνίσότης αὐτῆς ἦν ἀναγκαία ἵνα ἔχωσι τὰ ἄρ-
ματα εὐρυτέραν τὴν δεξιὰν πλευρὰν, ὅπου ἐγένετο, ἢ
ἀρχὴ τοῦ δρόμου, καὶ ἐχρειάζετο πλατύτερον πεδῖον
εἰς τὴν πρῶτην ὀρμὴν αὐτῶν, πρὸς προσφορῶτεράν ὑ-
περοχὴν τοῦ ἐνός κατὰ τοῦ ἄλλου. Δι' αὐτὸ τοῦτο
ἢ ἀκανθα ἐλάμβανε τὴν ἀρχὴν πρὸς τὰς ἀφειτηρίας,
σχεδὸν κατὰ τὸ ἐν τρίτον τοῦ ὅλου μήκους τοῦ Κίρκου.

Ἐντὸς τῶν λειψάνων τοῦ δγκου τῶν θόλων παρα-
τηροῦνται πολλὰ πῆλινα ἀγγεῖα, ἅτινα ἀναστροφάδην
τιθέμενα ἐποίουν αὐτοὺς ἐλαφρωτέρους· πλὴν τοῦτο
ἀποδεικνύει τὴν παρακμὴν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς· διότι
παράδειγμα τοιούτων ἀλλαγῶν δὲν εὐρίσκεται· εἰμὴ
ἐν τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος οἰκοδομήματι, ἐν τῷ ἐπὶ τῆς
Πραϊνεστίνης ὁδοῦ ὀκταγώνῳ ναφ, καὶ ἐν ἑτέρᾳ ἐπὶ
τῆς Ἀππίας οἰκοδομῇ. Ὅλα ταῦτα εἰσὶν ἐποχῆς,
καθ' ἣν ἢ τέχνη παρήκμασεν.

Ἐκ τοῦ περιβόλου τῶν τοίχων γίνεται δῆλον ὅτι
τὸ μὲν μήκος τοῦ Κίρκου τούτου ἦν παλαιστῶν 2,286
τὸ δὲ πλάτος 592· ἀλλὰ διὰ τὴν ὀλιγότητα τῶν ἐν
αὐτῷ βάρηων ἔχωρει περὶ τὰς εἰκοσι χιλιάδας θεατῶν·
ἐνῷ ὁ μέγιστος Κίρκος ἦν χωρητικότητος σχεδὸν 380
χιλιάδων. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀκάνθης ἕστατο ὁ Αἰγυ-
πτιακὸς ὀβελίσκος, μετατεθεὶς ἔπειτα ὑπὸ τοῦ Ἰννο-
κεντίου Γ' εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ναούδα, ὅπου τανῦν
εὐρίσκεται.

Ἐν τοῖς Κιρκησίοις ἀγῶσιν ἔτρεχον ἐκάστοτε ἑκα-
τὸν ἄρματα, διαιρούμενα εἰς τέσσαρας στάσεις, αἵτινες
διὰ τὰ ἑαυτῶν διακριτικὰ χρώματα ἐκαλοῦντο λευκῆ (6)

(5) Τὸ πάλαι ἦν ἑπανλις τοῦ μεγάλου Πομπηίου·
ἔπειτα δὲ κατεστάθη πόλις· ταῦν ἰταλίστι λέγεται
Albani.

(6) Τέσσαρες ὑπῆρξαν ἐν Ῥώμῃ γνωσταὶ στά-
σεις ἠρώχων ἢ Λευκῆ, ἢ Πρασίνῃ, ἢ Ἐρυθρᾷ καὶ
ἢ Κυανῇ, ἐπονομασθεῖσαι ἐκ τοῦ λευκοῦ, τοῦ

ἐρυθρᾷ, πρασίῃ καὶ κυανῇ. Οἱ δὲ δὲ συνιστῶντες ταύ-
τας, ὑπὲρ ὧν ἐξελέγετο δι' ἕκαστον δρόμον ἄρμα, ἐ-
τρεχον εἰκοσιπέντε δρόμους, περιτρέχοντες, ἅμα τῷ
τέλει ἕκαστου δρόμου, ἐπιτάξις τὸ περίξ τῆς ἀκάνθης
διάστημα. ὑπὸ τῶν εἰκοσιπέντε νικητῶν ἐγένετο ὁ τε-
λευταῖος δρόμος, ὅστις ἀπεφάσιζε περὶ τοῦ βραβείου.

(Ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ) Σ. Μ. Σαμουλίδης.

ΠΟΙΚΙΛΙΑ.

Ἐπὶ ζῶα θεωροῦνται ὡς ἱερώτατα πάντων κατὰ
τοὺς Ὀθωμανοὺς, ὅθεν εὐρίσκονται καὶ εἰς τὸν Πα-
ράδεισον δηλ.

- 1. Ἡ κάμηλος τοῦ Μωάμεθ.
- 2. Ὁ κριὸς τοῦ Ἀβραάμ.
- 3. Ὁ μύρμηξ τοῦ Σαλομῶντος (ὅστις ἔφερε κόλ-
κους βαρύνοντις πλέον τοῦ σώματός του)
- 4. Ὁ ψιττακὸς τῆς βασιλείας τοῦ Σάβα, χρησι-
μῶν ὡς ἀγγελιοφόρος μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ Σαλο-
λῶντος.
- 5. Ὁ ὄνος τοῦ Ἐσδρα.

πρασίνου, τοῦ ἐρυθροῦ καὶ τοῦ κυανοῦ χρώματος
τῶν ἐν ἀγῶνι χρωμένων χιτῶνων. Τινὲς μὲν πα-
ρνομοῦσαν αὐτὰς ταῖς τέσσαρας καιροῖς τοῦ ἔτους,
τινὲς δὲ τοῖς τέσσαροι στοιχείοις τοῦ κόσμου· δη-
λοῦσι τὴν μὲν λευκὴν τῷ χιονώδει χιμῶνι ἢ τῷ
ἀέρι, τὴν δὲ προσθὴν τῷ χλοάζοντι ἔαρι ἢ τῇ χλοα-
ζούσῃ γῆ, τὴν δ' ἐρυθρὰν τῷ φλογερῷ θέρει ἢ τῷ πυ-
ρὶ, καὶ τὴν κυανὴν τῷ κρημνῷ φθινοπόρῳ ἢ τῷ ὕ-
δατι. Δοξάζεται ὅμως ὅτι δύο μόνον ἀρχαῖαι ὑπῆρ-
ξαν· διότι ὁ Οὐνόμαος ὁ τῆς ἐν Ἡλιδι Πίσης βασι-
λεὺς πρῶτος ἀπάντων ἐπετόνησε τῶν Κιρκησίων ἀγῶ-
νων τὰ χρώματα πράσινον καὶ κυανόν· ἵνα σχεδὸν
οὕτως εἰκοσιση τὴν ἔριν τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης.
ὥστε, εἰ μὲν τὸ πράσινον χρῶμα ἐτίκα, οἱ γεωργοὶ
ἠθέλον ἐλπίζειν εὐφορίαν τῆς γῆς, εἰ δὲ τὸ
κυανόν, οἱ ναῦται γαλήνην τῆς θαλάσσης. (1)
δὲ Ῥωμύλος ἐν Ῥώμῃ (μυμηθεὶς τοὺς ἐξ Ἐλ-
λήνων καταγομένους Ἐτρούσκους) (Τυρρήνους), ὡς
δηλοῦται ἐκ τοῦ Τακ Α. 4, 55. καὶ τοῦ Τέρτ. Θε-
αμ. 5) τέσσαρας ἀντὶ δύο στάσεων μετεχειρίσθη.
ὥπως παραστήσῃ δ' αὐτῶν τοὺς ἰσαριθμούς καιροὺς
τοῦ ἔτους ἢ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου· ὡς τοῦτο μαρ-
τυρεῖ ὁ τῶν χρονικῶν συγγραφεὺς Πασγάλης εἰτε
Ἀλέξανδρος σελ. 110. Ὁ δὲ Σνετ. Δομ. 7. διη-
γεῖται ὅτι εἰς ταύτας ἐτι προσετέθησαν ὑπὸ τοῦ Δο-
μιτιανοῦ ἕτεραι δύο, καὶ ὅτι, μετὰ τὸν θάνατον αὐ-
τοῦ, οἱ Ῥωμαῖοι πάλιν εἰς τὰς τέσσαρας στάσεις
ἐπανῆλθον.

6. Ἡ φάλασσα (τὸ κῆτος) τοῦ Ἰωνᾶ.
7. Ὁ κύων τῶν ἐπὶ τὰ παῖδων (τῶν κοιμηθέντων
αἰῶνα ἐν τῷ σπηλαίῳ).

Κατεσκευάσθη εἰς τὸ Quber τῆς ἀρκτώας Ἀ-
μερικῆς (Καναδᾶν) γέφυρα σιδηρᾶ ἔχουσα μήκος 3400
ποδῶν, στηρίζεται δὲ εἰς πύργους 330 ποδῶν ὕψους,
καὶ ὑπέρκειται τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος 160 πόδας.

Τεράστιος καταντᾷ ὁ ἀριθμὸς τῶν διὰ τοῦ τα-
χυδρομείου τοῦ Λονδίνου πεμπομένων ἐγγράφων καθ'
ἑκάστην ἡμέραν, δηλ. γράμματα 156,000, ἐφημερίδες
δὲ 40,000, τοῦτέστιν 7,700,000 καθ' ἑβδομάδα καὶ
400,000,000 κατ' ἔτος.

Διηγούμενος κατὰ τὸ σῆνηθες πρὸς τοὺς ἀντι-
προσώπους τοῦ ἔθνους τὴν ἐνεστῶσαν κατάστασιν τῶν
Ὀμοσπόνδιων πολιτειῶν ὁ πρόεδρος αὐτῶν μεταξὺ
τῶν ἄλλων, εἶπεν, ὅτι αἱ πρόσοδοι ὑπερέβησαν τὰς
δαπάνας κατὰ 32 καὶ 1/2 σχεδὸν ἑκατομμύρια δολ-
λάρων καὶ ὅτι τὸ ποσὸν τοῦτο μένει ὡς περίσσευμα
εἰς τὸ ταμεῖον. Ἐπειδὴ δὲ πατριχὴ τῶν κυβέρνησις
οὐδέποτε κοπέυει νὰ θησαυρίσῃ ὡς γέρων φιλάργυρος,
ἀλλὰ νὰ ἐπαρκῆ μόνον εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ὑπηρεσίας,
ὁ πρόεδρος ἀνῆγγειλεν ὅτι προτίθεται νὰ ἐλαττώσῃ
τινὰς δασμούς, εἰς τὸ τελώνιον πρὸς ὄφελος τῶν πο-
λιτῶν. Ἐν τούτοις βαθμῆδόν ἐξοφλεῖται καὶ τὸ χρέος
τῆς συμπολιτείας, τὸ ὁποῖον σώζεται ἀπὸ τῶν
χρόνων τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πολέμου· μένει δὲ ἐξ
αὐτοῦ ἐτι ὑπόλοιπον 56,486,708 δολλάρων.

Ἐκ τῆς γενομένης ἀπογραφῆς, ἣτις ἐπαναλαμ-
βάνεται κατὰ πᾶν δέκατον ἔτος εἰς τὴν ὀμοσπονδον
Ἀμερικῆν, ἀπεδείχθη ὅτι ἐντὸς 25 ἐτῶν διπλασιάζε-
ται ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων τῆς ἐπιζήλου καὶ εὐδαί-
μονος ταύτης χώρας. Ἡ αὐξήσις ὅμως αὐτοῦ ὑπάρ-
χει πραγματικῆ, ἐν ᾧ ἢ τοῦ Ἑλλήν. βασιλείου κατα-
πιπτοντος καὶ ἐξασθενουμένου βαθμῆδόν γίνεται μόνον
εἰς εἰκασίῶν ἐπὶ τοῦ χάρτου.

Οἱ κάτοικοι δὲν πληθύνονται ὅπου ἐξῶθεν δὲν ἐρ-
χονται ξένοι, οἱ δὲ ἐγχώριοι ταλαιπωροῦνται ἀντι-
παλαιότες εἰς μυρίας πολιτικὰς περιπετείας καὶ συμ-
φορὰς, εἰς τὰς ὁποίας ἐμελλον νὰ ἐπιθέσῃ τὸν κο-
λοφῶνα ὁ ἐπαπειλῶν τὸν τόπον λιμός, αἱ στάσεις καὶ
ἀρπαγαὶ τοῦ δημ. πλοῦτου.

Τοιαύτη κατάστασις πραγμάτων καταστρέφει μὲν
καὶ τὸ ἔθνος, ἀλλ' ἀνεπαίσθητος βλάβηται καιρίως τὰ
συμφέροντα καὶ αὐτῆς τῆς Κυβερ. διότι οὐδὲν ἀσφαλές
στήριγμα ἔχει ὁποιαδήποτε ἀρχὴ ἄλλο παρὰ τὴν εὐη-
μερίαν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ λαοῦ· πᾶσα δὲ ἄλλη βοή-
θεια καὶ ὑπερασπίσις καὶ ἐλπίς ἀποβαίνει ματαία ὡς
κτιζοῦσα ἐπὶ τῆς ἄμμου. Ἀλλ' οἱ ὑπουργοὶ τῆς Ἑλ-
λάδος, ἐκτὸς ἐνός, ἢ δύο, τῶν ὁποίων πνίγεται ἡ φωνὴ
ὑπὸ τοῦ κολωσοῦ τῶν κολακειῶν, ἐφρόντιάν ποτε ἄρα
γε νὰ ἐκφράσωσιν ὁμοῦ καθαρὰν καὶ γυμνὴν καὶ μόνην
τὴν ἀλήθειαν εἰς τὸν ἀρχηγὸν τοῦ Κράτους; ἢ παρι-
στάνουσι τὰ πάντα λίαν καλὰ, ὡς ἂν ἔφερον εἰς τὴν
Ἑλλάδα τὸν χρυσοῦν αἰῶνα. Ὑπομονὴ διὰ τοὺς ἀπεί-
ρους τοῦ ἄλλου κόσμου καὶ ἀμαθεῖς, ἀλλ' ὅσοι ἐξ αὐ-
τῶν γνωρίζουσι γράμματα, δὲν μελετῶσι καὶ τὴν
ἱστορίαν;

— Κατά την τελευταίαν απογραφὴν ἡ μεγάλη Βρετανία περιέχει 21,121,967 κατοίκων ἐκτὸς τῆς Ἰρλανδίας.

Εὐρίσκονται δὲ καὶ ἔξω Ἄγγλοι τῆς Μ. Β. 1,068 εἰς τὴν Ἑλλάδα· 2,783 εἰς τὴν Ῥωσίαν· 1,069 εἰς τὴν Σαρδινίαν· 611 εἰς τὴν Εὐρ. Τουρκίαν· 624 εἰς τὴν Ανατ. Τουρκίαν· 1,414 εἰς τὸ βασίλειόν τῆς Νεαπόλεως· 649 εἰς τὴν Κίναν· 33 εἰς τὴν Περσίαν· 155 εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν· 85 εἰς τὸ Κάϊρον· 23 εἰς τὴν Τρίπολιν· 32 εἰς τὴν Σαξωνίαν· 755 εἰς τὸ Μεξικόν· 3829 εἰς τὸ Βέλγιον· 20,357 εἰς τὴν Γαλιαν· 6,700 εἰς ἄλλους τόπους. Τὸ ὅλον 40,000.

— Ἐμφανίζονται ἀπὸ τινος ὡς πιθηκοὶ ἐπὶ μισθῶ ἐπίκεινα τῶν 2 αἰληνίων εἰς τὸ κοινόν τοῦ Λονδίνου ἄνθρωποι τινες τῆς Ἀφρικῆς, οἱ ὅποιοι ὡς τραγηλοῦται ὠνομάσθησαν παρὰ τῶν Ἄγγλων Earth men δηλ. γαιωρῦχοι. Τὰ τέκνα ταῦτα τοῦ Ἀδαμ ἔχουσι σχεδὸν πυγμαίον ἀνάστημα, ἐν ᾧ οἱ Παταγόνες διακρίνονται κατὰ τὸ ὕψος, ὡς ὁ Γολιάθ τῆς Γραφῆς.

— Ἡ Ἀγγλικὴ κυβέρνησις ἐν ᾧ καταδικάζει ἕκα τομύρια χριστιανῶν εἰς τὴν δουλείαν, ἢ ὀθμιεῖται νὰ εἰσάξῃ καὶ τοὺς Ἰουδαίους εἰς τὸ βουλευτήριον. Καὶ ὁμοῦς μόλις εὐρίσκονται 25,000 εἰς τὸ Λονδίον, τοῦ ὁποίου ὁ πληθυσμὸς λέγεται 2,000,000. Πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἂν κατὰ τὸν ἀριθμὸν ὅθεν ἔχουσι μεγάλα δικαιώματα, ὑπερβαίνουσιν ὁμοῦς πολλοὺς ἄλλους λαοὺς κατὰ τὸ κερδοσκοπικὸν πνεῦμα. Οἱ Ἐθραῖοι μόνον ἐπαγγέλλονται τὸ ἔργον τοῦ ῥωποπώλου, ἢ ἐμπόρου τῶν παλαιῶν ἐνδυμάτων· ὅθεν ἐκ τῆς φωνῆς τῶν αὐτῆς γνωρίζονται βδῶντες εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως clo, clo, clo, clo, παλαιὰ ἐνδύματα. Ὅσοι ἐκ τούτων συλλέξωσιν ἱκανὰ βράχι τοιαῦτα φέρωσιν αὐτὰ εἰς τὸ ῥωποπωλεῖον (Petti csrt Lane) ὅπου εἰσέρχονται οἱ θεαταὶ προκαταβάλλοντες πέντε λεπτά, ὡς συναθροίζονται πολλακίς ἐκ τούτου 120 ἢ 200 δραχμὰς.

Τὸ κατὰστημα αὐτὸ διαιροῦται εἰς δύο χωρίσματα. Εἰς τὸ πρῶτον τούτων εὐρίσκονται σωρηδὸν παλαιὰ ἐνδύματα, εἰς δὲ τὸ δεύτερον φαίνονται κρεμάμενα, ἀφ' οὗ ἐπεσκιασθησαν καὶ ἐσοδηρώθησαν. Ἐκείθεν δὲ μεταφέρονται ὅποια μὲν ἀπ' ἀρχῆς ἦσαν εἰς τὴν Ἰρλανδίαν, ἀνανεωμένα δὲ εἰς τὴν Ὀλλανδίαν, τὸ Βέλγιον καὶ αὐτὴν τὴν Γαλιαν.

Πόσα τοιαῦτα ἀρά γε μεταφέρουσιν οἱ ἔμποροι ἀπὸ τινων ἐτῶν καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου διὰ τὴν οἰκονομίαν ἀγοράζονται παρὰ πολλῶν ἀπερισκέπτως!

Εἰς τὸ ῥωποπωλεῖον τοῦ Λονδίνου γίνονται τοῦλάχιστον 40,000 δραχμῶν συναλλαγὴ κατὰ πᾶσαν ἑβδομάδα· πολλοὶ ἐκ τῶν ῥωποπωλῶν καταντῶσι μεγάλεμποροι.

Ὁ αἰδεσ. ἱερεὺς Jonh Miller, ἀναφέρει πάντα ταῦτα εἰς νεωστὶ ἐκδοθὲν σύγγραμμα (British Jews V. I.) Αὐτόθεν μανθάνομεν καὶ ὅτι τὰ τέκνα τοῦ Ἰσραὴλ διαιροῦσι τὸ ἔλεος εἰς ὀκτὼ τάξεις.

A. Τὸ διδόμενον διὰ τῆς χειρὸς μόνον, οὐχὶ δὲ καὶ ἀπὸ καρδίας.

B. Τὸ διδόμενον μὲν ἀσμένως, ἀλλ' ὀλιγότερον τῆς ἀνάγκης.

Γ. Τὸ χορηγούμενον εὐχαρίστως, ἀλλὰ μετὰ τὴν αἰτήσιν.

Δ. Τὸ προσφερόμενον μὲν ἀφθόνως καὶ αὐθορμήτως, ἀλλὰ παραδιδόμενον εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ τοῦ ἐλευμένου· περιστασις, ἣτις κινεῖ εἰς αὐτὸν αἰδῶ καὶ ἐσχυντηλίαν.

Ε. Τὸ γινόμενον πρὸς ἄγνωστον ἄνθρωπον.

ΣΤ. Τὸ πρὸς γνωστὸν παρ' ἀγνώστου, ὅλον τὸ εἰς τὴν οἰκίαν περιεχόμενον.

Z. Τὸ παρ' ἀγνώστου πρὸς ἄγνωστον· ὅθεν ὑπῆρχεν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἱερουσαλὴμ γαζοφυλάκιον, ὅπου κρυφίως κατετίθετο τὸ ἔλεος καὶ ὁμοίως ἔπειτα διεμοιραζέτο πρὸς τοὺς ἐνδεεῖς.

H. Τὸ προλαμβάνον τὴν ἀληθῆ ἐνδειαν ὡς γινόμενον ἐν καιρῷ καὶ διὰ τοῦτο πρῶτιστον πάντων τῶν ἄλλων.

— Ἐξεδόθη ἰσχάτως εἰς τὴν Ἀγγλίαν βιβλίον τοῦ K. John Kaye ἐπιγραφόμενον, ἢ διοικήσις τῆς Ἰνδικῆς ἑταιρείας.

Ὁ συγγραφεὺς ἀπαριθμεῖ τὰς προόδους τῶν εὐαγγελικῶν ἀποστόλων καὶ τὰ συσταθέντα ἢ διὰ δαπάνης τῆς Κυβερνήσεως, ἢ τῶν ἰδιωτῶν σχολεία. Ἀποδεικνύει προσέτι ὅτι ὅστις θέλει νὰ νομοθετήσῃ ἐπὶ τινος λαοῦ, δεῖλεῖ νὰ γνωρίζῃ οὐ μόνον τὴν θρησκείαν καὶ τὰ ἥθη καὶ τοὺς θεσμοὺς, ἀλλὰ καὶ τὰς προλήψεις τοῦ ἄλλ' οἱ Ἄγγλοι ἐπὶ δύο αἰῶνας μεταχειρίζονται τοὺς Ἰνδοὺς ὡς μέσον πλουτισμοῦ καὶ ἐμπορίου, ἔπειτα ἀφ' οὗ τοὺς ὑπεξέγωσαν, τοὺς καταθλίβουσι δι' ἀνηκούστων φορολογιῶν. Πρόκειται δὲ ἤδη νὰ ἀναπληρωθῇ ἢ τοιαύτη ἀποικία δι' ἀγγλικῶν πολιτισμοῦ καὶ τῆς κατηχῆσεως εἰς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν.

— Καθὼς ὁ ἵππος τοῦ Ἰῶβ ὕψωσε καὶ ὁ Ἀβδὲλ Καδὲρ τὴν κεφαλὴν του. Ἐπεδὴ λέγεται ὅτι ὁ Σουλτάνος σκεπτεῖ νὰ τὸν ἀναδείξῃ ἀρχηγὸν στρατιωτικοῦ τάγματος.

— Μεταξὺ πολλῶν ἀντιγράφων, τὰ ὁποῖα ἐπωλήθησαν πρὸ τινων μηνῶν ἐν Παρισίοις παρὰ τοῦ K. Τρεμιν, ἦτο καὶ ἡ ὑπ' ἀριθ. 193 ἐπιστολὴ τοῦ κόμητος Μολέ, ἀνδρὸς ἐνδόξου καὶ ὡς ὑπουργοῦ πολυετοῦς τῆς Ὀρλεανικῆς δυναστείας, καὶ ὡς ἀκαδημιακῶ πρὸς τὸν ἐπίσης διάσημον ἱατρὸν Bielt, ἀναγγέλλουσα ὅτι ἡ κόμησσα Καστιελὰν ὑπόκειται εἰς παρεξουμὸς ὑποβασίας, τὴν ὁποῖαν εὐδαίς δύναται νὰ ὑποπτέυσῃ.

ΠΕΡΙ ΘΑΝΑΤΟΥ.

—000—

Εὐφράνθη ἀναγινώσκων ἐπιστολὴν τινὰ παραμυθητικὴν τοῦ . . . πρὸς τὸν πατέρα ἀποθανόντος χρηστοτάτου καὶ λογιωτάτου νέου μετεχειρίζετο δὲ, ὅσο ἐνθυμοῦμαι, ὡς ἐπιχειρήματα τὰ ἀκόλουθα· ὅτι δηλ. πρέπει νὰ θεωρήσῃ τὸν θάνατον ὡς ἐπισφράγισμα τοῦ χαρακτῆρος τοῦ υἱοῦ του καὶ ὡς ἀπαλλαγὴν ἐκ πάσης ἐπαπειλούσης κακίας καὶ παντός ἐνδεχομένου ἀνείδους· ὅτι ἐφ' ὅσον ἐξῆ ἐκινδύνευε πάντοτε νὰ ἀπο-

μακρυνθῆ τῆς ἀρετῆς καὶ νὰ ἀπωλέσῃ τὴν περὶ ἐαυτοῦ κοινὴν ὑπόληψιν· «Ἡρπάγη μὴ κακία ἀλλάξῃ συνέσει αὐτοῦ, ἢ δόλος ἀπατήσῃ ψυχὴν αὐτοῦ, ἀρεστὴ γὰρ ἦν κυρίῳ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ» διὰ τοῦτο ἐσπευσεν ἐκ μέτου πονηρίας· Σοφ. Σολομ. κεφ. Δ. Μόλις κρόντι ὁ θάνατος ἐπικυροῖ τοῦ ἀνθρώπου τὴν φήμην.

Διὰ τοῦτο, ἐκτὸς καὶ ἄλλων λόγων, ἀποφεύγομεν ἐκ φύσεως νὰ ἐγκωμιαζωμέν τινα πρὶν ἀποθάνῃ· ἐπειδὴ ἐφ' ὅσον ζῶν αὐτὸς μεταβάλλεται, δυναμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ μεταβάλωμεν τὴν περὶ αὐτοῦ γνώμην· ὥστε ἐν συντόμῳ, καθὼς οὔτε εὐδαίμων, οὔτε κακοδαίμων πρὸ τοῦ τέλους θεωρεῖται, οὕτως οὔτε πλημμελής, οὔτε ἀγαθὸς ἀρμόζει νὰ λέγηται.

Ὅθεν καὶ ὁ Ἐπαμεινώνδας, ἐρωτηθεὶς ἂν αὐτός, ἢ ὁ Χαβρίας, ἢ ὁ Ἰφικράτης ἦτο μάλιστα ἐπαίνων ἄξιος μόνον μετὰ θάνατον ἡμῶν θέλεις λάβει ἀπάντησιν εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο, εἶπεν.

Ἄλλ' ὅσον λυπεῖ τὸν χρηστὸν ἄνθρωπον ἡ ἰδέα ὅτι ὑπόκειται εἰς τοσαύτας μεταβολάς, τόσον δοξαζέται ὅστις διαμένει εὐσταθῆς εἰς τὰ φρονήματα καὶ τὰς πράξεις, διατηρεῖ δὲ ἀκλόνητον τὸ ἦθος αὐτοῦ μέχρι τελευταίας ἀναπνοῆς.

Τὸ τέλος τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου παρωμοιάσθη συχνάκις πρὸς τὴν αἰφνίδιονπαῦσιν τεχνικοῦ δράματος, ὅπου οἱ πρῶτιστοι ὑποκρίται ἐνεργοῦσιν εἰσέτι, ὅποιαδήποτε τύχη ἢ μοῖρα, εἰς τὴν ὁποῖαν ὑπόκεινται. Σπανίως εὐρίσκομεν εἰς ὅλην τὴν Ῥωμαϊκὴν καὶ Ἑλληνικὴν ἱστορίαν ἐνδοξόν τινα ἄνδρα, τοῦ ὁποίου ὁ θάνατος δὲν ἐπεκρίθη παρὰ τῶν συγγραφέων, ἢ ἄλλων κατὰ τὴν ἀξίαν τῆς εὐφρίας καὶ τῶν ἀρχῶν αὐτοῦ. Ὁ Σαίιντ Ἐβρεμῶν ἐξυμνεῖ ἰδιαίτερος τὴν μεγαλοψυχίαν τοῦ Πετρωνίου Arhiter κατὰ τὰ ἔσχατα τῆς ζωῆς του, ὡς ὑπερβαίνουσαν τὴν ἀνδρίαν τοῦ Σενέκα, τοῦ Κάτωνος καὶ τοῦ Σωκράτους. Ἄλλ' ἀναμφιβόλως ὁ ἀγχινοῦστατος αὐτός συγγραφεὺς φιλοτιμούμενος νὰ διαφέρῃ τῶν ἄλλων ὡς ἀνακαλύπτων νέα πράγματα ἐξέφρασε τοιαύτην κρίσιν. Διότι τί ἄλλο κυρίως ἦτο τὸ πλεονέκτημα τοῦ Πετρωνίου, εἰμὴ ὅτι ἀπέθανεν ἱλαρὸς καὶ εὐθυμὸς ὡς καὶ ἔζησεν. Ἐπειδὴ ὁμοῦς ὁ βίος αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἄσματος καὶ ἀκόλαστος, ἢ περὶ τὸ τέλος αὐτοῦ ἀνδρία ἦτο μᾶλλον κουφότης καὶ ἀκηδία, ἢ ἀληθῆς δύναμις τῆς ψυχῆς. Ἄλλ' ἡ ἀπόφασις τοῦ Σωκράτους προήλθεν ἐκ πάντη διαφορῶν ἀσφραμῶν, τῆς συνειδήσεως δηλ. τῆς ἀγαθῆς αὐτοῦ πολιτείας καὶ τῆς ἐλπίδος αἰωνίας μακαριότητος. Καθαρὰν δὲ εὐθυμίαν ἀποθνήσκων ἐδειξε μᾶλλον ὁ ἡμέτερος συμπατριώτης Thomas Morer περιβόητος μὲν καὶ κατὰ τὰ ἄλλα, προσέτι δὲ καὶ κατὰ τὴν περὶ τοὺς λόγους ἀγχινοῖαν καὶ εὐτραπέλιαν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἐρασμος τὸν ἐκάλεσε δεύτερον Δημόκριτον· ἀπέθανε δὲ διὰ θρησκευτικὴν ἐριδα· ὅθεν τιμᾶται ὡς μάρτυς ὑπὸ τῆς αὐτῆς αἰρέσεως. Ἡ γλυκυθυμία, τὴν ὁποῖαν ἐδειξε δι' ὅλου τοῦ βίου, οὐδαμῶς τὸν ἐγκατέλιπε καὶ περὶ τὴν ὥραν αὐτῆν τοῦ θανάτου· ἐπειδὴ διετήρησε τὴν αὐτὴν ἀγαλλίασιν καὶ ἐπὶ τῆς λαιμοτόμου, τὴν ὁποῖαν συνείλιζε νὰ δεικνύῃ ἐπὶ τῆς τραπέζης του. Ὅτε δὲ ὑπέκλινε τὴν κεφαλὴν εἰς τὸν δῆμιον ἔδωκε δείγματα τῆς αὐτῆς φαιδρότητος, ὁποῖαν εἶχε πάντοτε ἐπὶ τῶν συνήθων πρὸς τοὺς φίλους αὐτοῦ συνδιαλέξεων.

Ὁ θάνατος αὐτοῦ ἐχρημάτισεν ὡς ἡ ζωὴ, καὶ οὔτε προσποίησις, οὔτε βία τις τὸν ἐμόλυναν. Δὲν ἰθεώρησε τὴν ἐπικειμένην τῆς κεφαλῆς του ἀποτομὴν ὡς συμβεβηκὸς ἄξιον νὰ μεταβαλῇ τὸ πνεῦμά του. Ἐπειδὴ δὲ ἀπέθνησκε πιστεύων ἀδιστακτῶς εἰς τὴν ἀθανασίαν, ἐνόμισεν ἄστοπον πᾶν σημεῖον λύπης καὶ θλίψεως κατ' αὐτὴν τὴν περίστασιν· διότι οὐδὲν εἶχε δυνάμενον νὰ ταπεινώσῃ τὸ φρόνημά του καὶ νὰ καταπλήξῃ τὴν ἀνδρίαν του.

Τὸ παραδειγμα τοῦτο δὲν φοβούμεθα μήπως εὐρημιμητὰς διότι ὁ φυσικὸς φόβος τοῦ ἀνθρώπου τὸν προφυλάττει κατὰ τοῦτο. Παρατηρῶ μόνον ὅτι ἡ φιλοσοφικὴ ἀπάθεια τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρὸς ἤθελεν εἶναι παραφροσύνη εἰς ἄλλον διαφέροντα κατὰ τὴν ἰλαρότητα τοῦ χαρακτῆρος καὶ τὴν ἀγιότητα τοῦ βίου του.

Ἐνθυμοῦμαι ἤδη καὶ ἄλλον ἄνθρωπον, ὅστις ἐδειξεν ἄτρομον μεγαλοψυχίαν εἰς τὰς τελευταίας τῆς ζωῆς του στιγμὰς, καὶ ἐφαντικωτέραν παρ' ὅσον συνήθως εὐρίσκομεν μεταξὺ τῶν περικλεσεστάτων Ἑλλήνων καὶ Ῥωμίων· ἀναφέρεται δὲ αὐτῇ παρὰ τοῦ Ἀββᾶ Βερτώ εἰς τὴν παρ' αὐτοῦ ἱστορίαν τῆς Πορτογαλλίας.

Ὅτε ὁ Δὸν Σεβαστιανὸς βασιλεὺς τῆς Πορτογαλλίας εἰσέβαλεν εἰς τὴν Μαυριτανίαν διὰ νὰ καταβάλῃ μὲν ἐκ τοῦ θρόνου τὸν βασιλεύοντα Μουλή Μολούκ, νὰ ἀναβιβάσῃ δὲ τὸν ἀνεψιὸν του ἐπ' αὐτοῦ, ὁ ἡγεμὼν ἐκεῖνος ἐφθείρετο ὑπὸ νόσου, τὴν ὁποῖαν ἐγνωρίζεν ἀνίατον. Καὶ ὁμοῦς ἠτοιμάσθη νὰ ὑποδεχθῇ τὸν φοβερόν ἐχθρόν του. Ἦτο δὲ τοσοῦτον ἐξηνητημένος ἐκ τοῦ πάθους, ὥστε οὔτε μίαν ἡμέραν ἤλπιζε νὰ ζῆσῃ ὀλόκληρον, ὅτε συνῆψε τὴν τελευταίαν μάχην. Διαλογιζόμενος ὁμοῦς ὁποῖον θλιβερόν ἀποτέλεσμα ἐπαπέλει καὶ τὰ τέκνα καὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ, ἂν δὲν προλάβανε νὰ ἀποπερατώσῃ αὐτὸς τὸν πόλεμον, διέταξε τοὺς προέχοντας τῶν ταξιαρχῶν του, ἂν συνέβαιεν ὁ θάνατος διαρκούντος ἐτι τοῦ ἀγῶνος, νὰ μὴ τὸν φανερώσωσιν εἰς τὸν στρατόν, νὰ περιφέρωνται δὲ περίξ τοῦ φορείου, ὅπου ἐκεῖτο ὁ νεκρὸς αὐτοῦ, ὡς ἂν ἤθελον νὰ λάθωσι παρ' αὐτοῦ παραγγελίας κατὰ τὸ σῆθησε. Πρὶν δὲ συγκροτηθῆ ἡ μάχη, περιήλθεν ἐπὶ φορείου ἀσκεποῦς πάσας τὰς τάξεις τῆς στρατιᾶς παροτρύνων τοὺς στρατιώτας εἰς ἀνδρίαν πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς τε θρησκείας καὶ τῆς πατρίδος. Ἐπειδὴ δὲ ὀλίγω ὕστερον εἶδεν ὅτι ἡ νίκη ἐβρέπεν εἰς τοὺς ἐναντίους, ἂν καὶ ἦτο ἤδη ἐγγὺς τοῦ θανάτου, ἐπήδησεν ὀρμητικῶς ἐκ τοῦ φορείου, συνήθροισε ἐπὶ ἑαυτὸν τὰ διεσκορπισμένα τάγματα, καὶ ὠδήγησεν αὐτὰ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, τοῦτο δὲ καὶ μόνον ἤρκεσεν εἰς τὴν κατατρόπωσιν του. Ἄλλὰ μόλις συνήλασε τοὺς στρατιώτας εἰς τὴν συμπλοκὴν, αἰσθανόμενος ἤδη ὅτι παντελῶς ἀπέκαμεν, ἀνεπήδησε πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ φορεῖον· ἐκεῖ δὲ ἐπιθεὶς τοὺς δακτύλους εἰς τὸ στόμα· διὰ νὰ παραγγείλῃ σιωπὴν εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν ἀξιωματικούς ἀπέθανε μετ' ὀλίγων ἐπὶ τῆς αὐτῆς θέσεως.

(Adisson The Spectator).

Αυτόγραφος επιστολή του Αυτοκράτορος Ναπολέοντος προς τον Αυτοκράτορα Νικόλαον.

Μεγαλειότατε! 'Η μεταξὺ τῆς Υ. Μ. καὶ τῆς Ὀθωμ. Πόλεως ἀναρπύσις διαφορά καθήνηται ἐπὶ τοσούτον σοβαρὰ, ὥστε κρίνω χρέος μου νὰ ἐξηγήσω ὁ ἴδιος ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν Υ. Μ. τὸ μέρος, τὸ ὁποῖον ἡ Γαλλία ἔλαβεν εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ τὰ μέσα, τὰ ὁποῖα διορῶ πρὸς ἀπομάκρυνσιν τῶν κινδύνων, οἵτινες ἀπειλοῦσι τὴν εἰρήνην τῆς Εὐρώπης.

'Η Διακοίνωσις, ἡ ὁποία κατὰ διαταγὴν τῆς Υ. Μ. ἐπεδόθη εἰς τὴν κυβέρνησίν μου ὡς καὶ εἰς ἐκείνην τῆς Βασιλείου Βικτωρίας, ἀδοξοῖται ὅτι τὸ πιστικὸν οὐστημα, τὸ ὁποῖον ἀπ' ἀρχῆς παρεδέχθησαν αἱ δύο ναυτικαὶ δυνάμεις παρώξυνε τὸ ζήτημα, τὸ ὁποῖον ἀπεναντίας, νομίζω, ἤθελε μένει ζήτημα ὑπουργικόν, ἐὰν ἡ κατάληψις τῶν ἡγεμονικῶν δὲν μετῆνεγκεν αὐτὸ αἰφνηδῶς ἀπὸ τοῦ κύκλου τῆς συζητήσεως εἰς τὸ σταθμὸν τῶν γεγονότων. Καὶ ὅμως εἰ καὶ τὰ στρατεύματα τῆς Υ. Μ. εἰσῆλθον εἰς Βλαχίαν, οὐχ ἦτον ἡμεῖς καὶ πάλιν ὑπεχρεώσαμεν τὴν Πόρταν νὰ μὴ ἀρνήσῃ τὴν κατάληψιν ταύτην ὡς αἰτίαν πολέμου, δεικνύοντες διὰ τούτου τὴν ἄκραν ἡμῶν ἐπιθυμίαν τῆς συνδιαλλαγῆς. Συνεννοηθεὶς δὲ μετὰ τῆς Αγγλίας, τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Πρωσίας προέτεινα εἰς τὴν Ἑμετέραν Μεγαλειότητα διακοίνωσιν ἰκανὴν νὰ εὐχαριστήσῃ ἅπαντα τὰ ἐνδιαφερόμενα μέρη, καὶ πρώτη ἡ Ἑμετέρα Μεγαλ. παρεδέχθη αὐτήν. Ἀλλὰ μόλις εἶχον μάθει τὴν καλὴν ταύτην εἰδήσιν ὅτι ὁ ὑπουργὸς τῆς Υ. Μ. παρουσιασθεὶς ἐν τῷ μέσῳ διὰ τῆς ἐπεξηγηματικῆς Διακοίνωσεως κατέστρεψε τὸν συνδιαλλακτικὸν αὐτῆς σκοπὸν, καὶ οὕτως ἐκώλυσε ἡμᾶς τοῦ νὰ συστήσωμεν καὶ εἰς τὸν Σουλτάνον τὴν πλήρη αὐτῆς παραδοχὴν. Ἀφ' ἐτέρου δὲ καὶ ἡ Πόρτα εἶχε προτείνει εἰς τὸ σχέδιον τῆς διακοίνωσεως τροποποιήσεις, τὰς ὁποίας αἱ ἐν Βιέννῃ ἀντιπροσωπευόμενοι τέσσαρες δυνάμεις ἔδρον ὀρθὰς καὶ παραδείξιμους, τὰς ὁποίας ὅμως ἡ Υ. Μ. ἀπέρριψεν. Τότε ἡ Πόρτα, ἰδοῦσα τὴν ἀξιοπρέπειάν τῆς προσβεβλημένην καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς ἀπειλουμένην, ὑποχρωμένη ὑπὸ τῶν γενομένων ἤδη προσπαθειῶν ν' ἀντιτάξῃ στρατὸν εἰς τὸν τῆς Υ. Μ. ἐπιτιμήσῃ νὰ κηρύξῃ τὸν πόλεμον, παρὰ νὰ μένῃ ἐν τῇ ἀβεβαίᾳ καὶ ταπεινωτικῇ ταύτῃ καταστάσει, συγχρόνως δὲ ἐζήτησε τὴν συνδρομὴν μας, καὶ ἐπιπρὸς ἡ ὑπόθεσις τῆς μᾶς ἐφαίνετο δικαία, οἱ στόλοι Αγγλίας καὶ Γαλλίας διατάχθησαν νὰ καταπλεύσωσιν εἰς τὸν Βόσπορον.

'Η θέσις ἡμῶν ἀπέναντι τῆς Τουρκίας ἦτο μὲν προστατευτικὴ, πλὴν παθητικὴ. Οὐδέποτε συμβουλεύσαμεν εἰς αὐτὴν πόλεμον, ἀλλὰ πάντοτε διεβιβάζομεν εἰς τὰ ὦτα τοῦ Σουλτάνου συμβουλὰς εἰρήνης καὶ μετριοφροσύνης, ὅντις βέβαιοι, ὅτι αὐτὸ ἦτο τὸ καλλίτερον μέσον συμβιβασμοῦ, καὶ αἱ τέσσαρες δυνάμεις συνεννοήθησαν ἐκ νέου νὰ υποβάλωσιν εἰς τὴν Υ. Μ. ἄλλας προτάσεις. 'Η δὲ ἕμετέρα Μεγαλειότης δεικνύουσα τὴν ἀπὸ τῆς συνειδήσεως τῆς δυνάμεώς τῆς ἀπορρέουσαν γαλήνην ἠρξέσθη ν' ἀποκρούσῃ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὀχθῆς τοῦ Δανουβίου ὡς καὶ ἐν Ἀσίᾳ τὰς προποδοῦσας τῶν Τούρκων καὶ διὰ μετριοφροσύνης ἀξίας τοῦ ἀρχηγοῦ μεγάλου

Κράτους, διεκήρυξεν ὅτι θέλει ἐμμένειν εἰς ἀμυντικὴν θέσιν. Ἐως ἐδῶ λοιπὸν ὑπῆρξαμεν, ὀφείλει νὰ τὸ εἶπω, ἐνδιαφερόμενοι θασαταί, πλὴν ἀπλοῖ θασαταί τῆς πάλης, ὅτε αἰφνης τὸ ἐν Σινώπῃ συμβάν μᾶς ἐβίωσε νὰ λαβωμένον θέσιν ὀριστικωτέραν. 'Η Γαλλία καὶ ἡ Αγγλία δὲν εἶχον κρίνει καλὸν ν' ἀποδιβάτωσι στρατὸν εἰς Τουρκίαν πρὸς βοήθειάν τῆς. 'Η σημαία τῶν ἄρα δὲν ἦτον ἐκτεθειμένη εἰς τὰς κατὰ ξηρὰν μάχας· ἀλλὰ κατὰ θάλασσαν διέφερε τὸ πρᾶγμα. Εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Βοσπόρου ὑπῆρχον τρεῖς χιλιάδες πυρίπνοα στόματα, τῶν ὁποίων ἡ παρουσία ἐμαρτύρει εἰς τὴν Τουρκίαν ὅτι αἱ δύο πρῶται ναυτικαὶ δυνάμεις εἰς οὐδένα ἤθελεν ἐπιτρέψει νὰ τὴν προβάλλωσι κατὰ θάλασσαν. 'Η πυρπόλησις τῆς Σινώπης ὑπῆρξεν ὡς ἀπροσδόκητος, τὸσῶν προσβλητικῆ δι' ἡμᾶς, διότι ἀδιάφορον, ἐὰν οἱ Τούρκοι ἤθελον ἢ οὐ νὰ μεταφέρουν πολεμοφόδια ἐπὶ τοῦ Ρωσ. Κράτους. Τὸ πρᾶγμα εἶναι ὅτι Ρωσικὰ πλοῖα προσέβαλον τὰ Τουρκικὰ εἰς τὰ ὕδατα τῆς Τουρκίας, ἐνῶ ὑπῆρχον προσωριμὰ εἰς λιμένα Τουρκικόν, καὶ τὰ κατέστρεψαν, μόλην τὴν ὑπάρχουσαν βεβαίωσιν, ὅτι ὁ πόλεμος θέλ' εἶσθαι ἀμυντικὸς μόλην τὴν ἐκεῖ πλησίον ἀγκυροβόλησιν τῶν στόλων μας. 'Η ἀποτυχία δ' αὐτῆ δὲν ἦτο πλέον ἀποτυχία τῆς πολιτικῆς ἡκῶν, ἀλλ' ἦτον ἀποτυχία τῆς στρατιωτικῆς ἡμῶν τιμῆς.

Οἱ ἐν Σινώπῃ κανονοβολισμοὶ ἀντήχησαν γοερῶς εἰς τὴν καρδίαν ὄλων ἐκείνων, οἵτινες ἐν Αγγλίᾳ καὶ Γαλλίᾳ ἔχουσι ζωηρὸν τὸ αἰσθηματὸς τῆς ἐθνικῆς ἀξιοπρεπείας. 'Ομοθυμαδὸν ἀνεβόησαν παντοῦ ὅπου τὰ τηλεβόλα μας δύνανται νὰ φθάσωσιν ὅτι οἱ σύμμαχοι μας πρέπει νὰ σεβασθῶσιν. 'Εντυθεὶν ἡ δοθεῖσα εἰς τοὺς στόλους ἡμῶν διαταγὴ τοῦ νὰ εἰσελθῶσιν εἰς τὸν Εὐξείνου καὶ νὰ ἐμποδίσωσι διὰ τῆς βίας, ἐὰν ἦναι ἀνάγκη, τὴν ἐπάνοδον ὁμοίου συμβάντος. Ἐντυθεὶν ἡ δμοῦγραφος ἀνακοίνωσις πρὸς τὸ Ἀνακτοβούλιον Πητρούπολεως, δι' ἧς τῷ ἀνηγγέλλετο ὅτι ἐὰν ἐμποδίζωμεν τοὺς Τούρκους ἀπὸ ἐπιθετικῶν πολέμων κατὰ τῶν Ῥωσικῶν παραλιῶν, θέλομεν ὅμως τοὺς προστατεύσει νὰ ἐφοδιάσωσι τὸ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν στρατευμάτων τῶν Καθόντων δ' ἀπορρᾶ τὸν Ῥωσικὸν στρατὸν, ἐμποδίζοντες αὐτῶ τὴν ὄχλαστοπλοῖαν τοῦ Εὐξείνου ἐθέτομεν αὐτὸν εἰς θέσιν διάφορον διότι συνέφερον διαρκούντος τοῦ πολέμου, νὰ διατηρῶμεν ἐν ἐνέχυρον, ἰσοδυναμούν μετὰ καταληφθέντα μέρη τῆς Τουρκικῆς ἐπικρατείας καὶ νὰ εὐκολύνωμεν τὴν συνομολόγησιν τῆς εἰρήνης. Αὕτη εἶναι, Μεγαλειότατε, ἡ πραγματικὴ σειρὰ τῶν γεγονότων, τὰ ὁποῖα ὅπου ἤδη ἐφθασαν πρέπει ταχέως νὰ ἐπιφέρωσιν ἢ ὀριστικὴν συννόησιν, ἢ θετικὴν ῥῆξιν.

'Η Υ. Μ. ἐδῶκε τσοσῶτα δείγματα τῆς μερίμνης τῆς ὑπὲρ τῆς ἡσυχίας τῆς Εὐρώπης, τοσοῦτον ἰσχυρῶς συνετέλεσε διὰ τῆς ἐνεργητικῆς ἐπιρροῆς τῆς κατὰ τοῦ ἀναρχικοῦ πνεύματος, ὥστε οὐδαμῶς ἀμφιβάλλω περὶ τῆς ἀποφάσεώς τῆς ἐν τῷ διλήμματι τὸ ὁποῖον παρουσιάζεται Αὐτῇ νὰ ἐκλέξῃ. Ἐὰν ἡ Υ. Μ. ἐπιθυμῇ ὡς ἐγὼ εἰρηνικὴν λύσιν, τὴν ἀπλοῦστερον τῆς κηρύξεως, ὅτι τὰ πράγματα θέλουν ἀναλαβῆ τὸν διπλωματικὸν τῶν Ῥοῦν, ὅτι πᾶσα ἐχθροπραξία θέλει παύσει καὶ ἅτι δλαὶ αἱ διαμαχόμεναί δυνάμεις θελοῦν ἀποσυρθῆ ἐκ τῶν τόπων, ὅπου πολεμικοὶ λόγοι τὰς ἐκάλεσαν;

Τοιοσὸτρόπως δὲ τὰ μὲν Ρωσικὰ στρατεύματα θέλουν ἐγκαταλείψαι τὰς ἡγεμονείας, οἱ δὲ στόλοι ἡμῶν τὴν Μαύρην Θάλασσαν ἢ Υ. Μ. προτιμῶσα νὰ διαπραγματευθῆ ἀπειθείας μετὰ τῆς Τουρκίας θέλει διορίσει ἕνα πρέσβην, ὅστις νὰ διαπραγματευθῆ μετὰ πληρεξουσίου τινὸς τοῦ Σουλτάνου συνθήκην ὑποβληθῆσομένην εἰς τὸ συμβούλιον τῶν τεσσάρων δυνάμεων. 'Ας εὐαρεστηθῇ ἡ Υ. Μ. νὰ ἐγκρίνῃ τὸ σχέδιον τοῦτο, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἡ Βασίλισσα τῆς Αγγλίας καὶ ἐγὼ ἐντελῶς συμφωνοῦμεν, καὶ ἡ ἡσυχία ἐπανέρχεται μετὰ τὴν κοινὴν τοῦ κόσμου εὐχαρίστησιν. Οὐδὲν τῶν ὅντι ὑπάρχει ἐν τῷ σχέδιῳ τούτῳ μὴ δὲ ἀξίον τῆς Υ. Μ. ἢ δυνάμενον νὰ προσβάλλῃ τὴν τιμὴν τῆς. Ἀλλ' ἐὰν διὰ λόγους δυσεξηγήτους καὶ δυσκαταλήπτους ἡ Υ. Μ. ἀρνήσῃ, τότε ἡ Γαλλία καὶ ἡ Αγγλία θέλει ἀναγκασθῆ ν' ἀρῆσῃ εἰς τὴν τύχην τῶν ὄπλων καὶ εἰς τὰς περιπετείας τοῦ πολέμου, ὅτι ἡδύνατο ν' ἀποφασισθῆ σήμερον διὰ τοῦ λόγου καὶ τῆς δικαιοσύνης.

'Ας μὴ νομίσῃ ἡ Υ. Μ. ὅτι τὸ ἐλάχιστον πάθος εἰσεχώρησεν εἰς τὴν καρδίαν μου, μὴ ἔχουσαν ἄλλα αἰσθηματὰ, ἢ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἡ Υ. Μ. ἐξέφρασε διὰ τῆς ἀπὸ 17 Ἰανουαρίου 1853 ἐπιστολῆς ὅτι μοι ἔγραφεν «Αἱ σχέσεις ἡμῶν πρέπει νὰ ὑπάρχωσιν εἰλικρινῶς φιλικαὶ νὰ στηρίζωνται ἐπὶ τῶν αὐτῶν προθέσεων, ὅ ἐστιν διατήρησις τῆς τάξεως, ἀγάπη πρὸς τὴν εἰρήνην σέβας πρὸς τὴς συνθήκας καὶ ἀμοιβαία εὐμείνεια.» Τὸ πρόγραμμα τοῦτο εἶναι ἀξίον τοῦ κυριάρχου, ὅστις τὸ ἐσχέδιασε καὶ οὐδαμῶς διστάζω νὰ τὸ ἐκτελεσθῶ, ὅτι τὸ ἐφύλαξα.

Παρακαλῶ τὴν Υ. Μ. νὰ πιστεύσῃ εἰς τὴν εἰλικρινεῖαν τῶν αἰσθημάτων μου.
Τῆς Υ. Μ. (Υπογρ.) Ο καλὸς φίλος ΝΑΠΟΛΕΩΝ.

Ο Αυτοκράτωρ Νικόλαος ἀπήνηται, ὡς φαίνεται, εἰς τὴν ἀνωτέρω ἐπιστολήν· διότι ὁ Μηνύτωρ τῆς 21 Φεβρουαρίου ἴδου τι ἀναφέρει περὶ τούτου.

'Ο Κζάρὸς ἀμφισβητεῖ ἐπὶ μακρὸν εἰς τὴν ἀπάντησιν τοῦ τοῦ δρους τοῦ συμβιβασμοῦ τοὺς προσταθέντας ὑπὸ τοῦ Αυτοκράτορος Ναπολέοντος, καὶ διὰ κηρύττει, ὅτι δὲν δύναται νὰ διαπραγμαστῆθῃ ἄλλως, εἰμὴ ἐπὶ τῶν βάσεων ἃς ἐγνωστοποίησεν ἤδη. 'Η ἀπάντησις αὕτη ἀφ' ἐαυτῆς οὐδεμίαν ἀφίνει ἐλπίδα εἰς εἰρηνικὴν λύσιν. Ἡ Γαλλία πρέπει νὰ ὑποστηρίξῃ διὰ τῶν ἀποτελεσματικωτάτων μέσων τὴν ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὑπόθεσιν. 'Οθεν ὁ Αυτοκράτωρ στηρίζεται μετὰ λόγου ἐπὶ τοῦ πατριωτικοῦ αἰσθηματος τοῦ τόπου, ἐπὶ τῆς στενῆς συμμαχίας του μετὰ τῆς Αγγλίας καὶ ἐπὶ τῆς συμπαθείας τῶν Γερμανικῶν κυβερνήσεων. Αἱ κυβερνήσεις αὗται σταθερῶς ἐκήρυξαν, ὅτι θέλουσιν ἐγγυηθῆ τὴν ἀκεραιότητα καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους.

'Η προσοχὴ πάντων στρέφεται ἤδη ἐπὶ τῆς Αὐστρίας ἧτις κέκληται ὡς ἐκ τῆς θέσεώς τῆς νὰ παρστήσῃ πρόσωπον ἐνεργητικὸν καὶ σημαντικόν. Ἡ Αὐστρία ἄλλως ἐξέφρασθη αἰετοπε σταθερῶς ἐπὶ τῶν ἔρων τῶν ὑπὸ τοῦ Συνεδρίου τῆς Βιέννης τεθέντων. Πεποιθᾶμεν ὡσαύτως εἰς τὸ φιλόνομον καὶ εἰς τὸν γενναῖον

χαρακτῆρα τοῦ νέου Αυτοκράτορος, ὅστις θέλει εἶρε ἐγγυήσει εἰς τὸ συμφέρον τῶν λαῶν του.

'Η Γαλλία εἶναι ἰσχυρὰ, καὶ τοσοῦτω μᾶλλον ἰσχυρὰ, καθόσον οἱ σκοποὶ τῆς ὑπῆρξαν πάντοτε σταθερῶς νόμιμοι καὶ ἀφιλοκερδεῖς· ὅθεν δὲν φοβεῖται τὴν ἀγῶνα, ὃν τινὰ ἀναδέχεται.

'Η διακήρυξις αὕτη τοῦ Μηνύτορος οὐδεμίαν ἀφίνει ἀμφιβολίαν περὶ τῆς σοβαρᾶς καταστάσεως τῶν πραγμάτων.

ΔΕΚΑ ΜΕΝΘΗΜΕΡΙΣ.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ.

'Εκτός τοῦ γενικοῦ ἐνθουσιασμοῦ ὑπὲρ τῶν ἀγωνιζομένων κατὰ τὴν Ἠπειρον καὶ Θεσσαλίαν, οὐδὲν ἄλλο συνέβη οὔτε φαίνεται λόγου ἀξίον εἰς τὴν Ἑλλάδα. Αἱ βουλαὶ ἀργοῦσι, ἐγένοντο δὲ μόνον κατὰ τὸ σύνθηδες μικραὶ καὶ χαμερπεῖς βραδουργίαι ἂν πρέπη νὰ κατισχύσῃ αὕτη, ἢ ἐκεῖνη ἡ ἐκλογὴ. Ψιθυρίζεται προσέτι καὶ πιθανολογεῖται ἴσως ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων μεταβολὴ ὑπουργεῖου. Εἰς τὴν κατὰ τῶν Ἠπειρωτικῶν διακοίνωσιν τῶν πρέσβειων Γαλλίας, Αγγλίας καὶ Αὐστρίας ὁ βασιλεὺς Ὀθων ἀπήνηται εὐθαρῶς καὶ ἀξίως τοῦ μεγάλου λαοῦ, τοῦ ὁποίου προωρίσθη νὰ διέπῃ τὴν τύχην.

'Ο ἐκ Μεσσηνίας φιλογενῆς Κ. Πέτρος Ἀλαγόγιος ἀφιέρωσεν ἅπασαν τὴν περιουσίαν του ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος· ἀφ' οὗ ἔχορῆγησε διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον διάφορα βοηθήματα παρηγγεῖλε νὰ ἐκστρατεύσωσι δι' ἰδίας αὐτοῦ δαπάνης τριακόσιοι συμπολίται του Ἀλαγόγιοι εἰς τὴν Ἠπειρον πρὸς βοήθειαν τῶν ἀγωνιζομένων ἀδελφῶν. (Νέα Ἑλλάς)

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ.

Εἰς τὴν Θεσσαλίαν ὁ Ζάκας καὶ Καταραχιάς καταλαβόντες ἰσχυρὰς θέσεις προχωροῦσιν ἤδη μέχρι τοῦ κέντρου τῆς ἐπαρχίας. Τὰ βήματα αὐτῶν ἠκολούθησε κατόπιν καὶ ὁ Δουβουνιώτης, Ἰωάννης Καραχάλιας καὶ Παναγιώτης Ἰωάννου Διστομίτης, ὠχυρώθησαν εἰς μοναστήριόν τι τοῦ Δομοκοῦ, τοῦ ὁποίου καὶ τινὰ χωρία ἐπανεστάτησαν.

Οἱ στρατηγοὶ Ζέρβας καὶ Θ. Γρίβας ἐλθόντες εἰς βοήθειαν τοῦ συναγωνιστοῦ αὐτῶν Κόκαλη ἐκυρίευσαν διάφορα πολεμοφόδια μεταφερόμενα ὑπὸ τῶν Ἀλβανῶν ἀπὸ τῆς Σαλαχώρας εἰς τὸ φρούριον τῆς Ἀρτης.

'Ο στρατηγὸς Γρίβας καὶ ὁ Κάσκαρης ἐπολιόρησαν ἐντὸς τριῶν πύργων τριακοσίους Τζάμιδας ἐρχομένους εἰς βοήθειαν τῆς Ἀρτης ἐκ Πρεβέζης· ἐπειτα ἐκ τῶν πύργων αὐτῶν ἔκαυσαν τὸν ἕνα, ἐκυρίευσαν δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἐξ ἐφόδου. Ἄλλοι 800

Αλβανοί ἤρχοντο ὁμοίως εἰς Ἀρταν ἐξ Ἰωαννίνων, τοὺς ὁποίους ἐπολέμησαν καθ' ὅδον εἰς τὰ πέντε Πηγάδια οἱ Σουλῶται, ὕστερον δὲ ἐπελθὼν καὶ ὁ στρατηγὸς Νικόλαος Ζέρβας τοὺς διεσκορπίσε.

— Ἡ λάαα τοῦ Σουλίου καὶ ἡ Χειμάρρα εὐρίσκονται εἰς τὰ ὄπλα.

— Κατὰ τὰς τελευταίας ἀγγελίας οἱ Ἕλληνες διώκοντες τοὺς ἐξεληθόντας ἐκ τοῦ φρουρίου τῆς Ἀρτης Τούρκους ἔφθασαν νὰ εἰσχωρήσωσιν εἰς αὐτὸ καὶ ὅτι ἐξηκολούθει ὁ πόλεμος ἐξω καὶ ἔσω αὐτοῦ.

— Ὁ ἀρμωστής τῆς Ἐπτανήσου ἐμπόδισεν αὐστηρῶς καὶ ἐπ' ἀπειλῇ ποινῆς πᾶσαν βοήθειαν καὶ κοινωνίαν τῶν Ἐπτανησίων μετὰ τῶν ἐπαναστατούντων Ἠπειρωτῶν.

— Πεζοδρόμος ἐλθὼν ἐξ Ἰωαννίνων εἰς Κραβασαρά ἀνήγγειλεν ὅτι ὁ Θ. Γρίβας καὶ τὸ ἄλλο πολιορκοῦσι τὰ Ἰωάννινα καὶ ἐλπίζεται ἐντὸς ὀλίγου εἰσοδοῦ αὐτῶν εἰς τὴν πόλιν, ἐπειδὴ οἱ κατοικοῦντες αὐτῶν τούρκοι εἶναι ἀπελπισμένοι τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ ὁ διοικητὴς αὐτῶν ἐζήτησε βοήθειαν ἀπὸ τῶν πασῶν τῶν Βιτωλίων ὅστις τὴν ἤρνηθη.

ΚΟΜΠΟΤΗ 16 Φεβρ. Οἱ τούρκοι τῆς Ἀρτης ὡς 400 τὸν ἀριθμὸν ἐξεληθόντες τοῦ φρουρίου ἐπέπεσον εἰς τὸ χωρίον Λάμαρι, τὸ ὁποῖον καὶ ἔκαυσαν. Μαθόντες δὲ ὅτι οἱ Χριστιανοὶ ἀπώκρουον καὶ ὅτι ὁ Κουζονίκας καὶ εὐρίσκοντο εἰς τὸ χωρίον Κάμπον ὠρμισαν ἀφρηθίως κατ' αὐτῶν καὶ τοὺς ἐκτύπησαν. Κατόπιν δὲ ἔδραμον κατὰ τοῦ Καραϊτιάκη στρατοπεδεύοντος εἰς Πάτα ἄλλ' αὐτὸς ἀντίστη ἀνδρείως ἔφρονεῦθησαν δὲ εἰς τὴν μάχην ταύτην ἐκ τῶν ἡμετέρων ἐξ

καὶ ἐπληρώθησαν δέκα, ἐκ δὲ τῶν τούρκων ἔπεσον, ἡ ἐτραυματίσθησαν ὡς 100. μάλιστα ὁ Ἕλιος Τσάμης ἤρπασε καὶ τὴν σημαίαν τῶν ἐχθρῶν, φονεύσας τὸν σημαιοφόρον.

— Πεζὸς ἐλθὼν εἰς Κραβασαρά ἐξ Ἀρτης τῆ 19 τ. μ. ἀνήγγειλεν ὅτι οἱ ὀθωμανοὶ ἀπελπισθέντες σκέπτονται περὶ τῆς παραδόσεως τοῦ φρουρίου.

— Χθὲς 24 Φεβρ. ἀνεχώρησεν ἐξ Ἀμφίσης ὁ στρατηγὸς τῶν Θεσσαλικῶν ὀπλων Παπακώστας ὀδηγῶν εἰς τὸν πόλεμον 500 περίπου Φωκεῖς. Ἐξῆλθεν ἐντεῦθεν καὶ ὁ Γιάννης Κώστας, θέλει δὲ περιμείνει τὸν προειρημένον ἀρχηγὸν ἐξω τῶν ὀρίων.

— 17 Φεβρ. ἐκ τοῦ στρατοπέδου. Οἱ αἱ ἐπαρχία τῆς Ἠπείρου ἔλαβον τὰ ὄπλα εἰς χεῖρας. Πανταχόθεν συρρέουσιν εἰς τὸν στρατάρχην Θ. Γρίβαν στρατοπεδεύσαντα μὲ χιλίους (τῆς ἰδίας δυνάμεώς του) εἰς ἄγιον Δημήτριον τρεῖς ὥρας μακρὰν τῶν Ἰωαννίνων μέχρι τῆς 15 τ. μ. ἀριθμούμεθα ἕως 3.000. Ὁ στρατάρχης ἔγραψεν εἰς τὸν πασᾶν καὶ τοὺς προεστῶτας νὰ παραδοθῶσιν ἄνευ πολέμου, ἀλλ' εἰς ἀπάντησιν μᾶς ἔστειλαν 500 Τσάμιδας καὶ ἤρχισεν ὁ πόλεμος τὴν πρωΐαν τῆς 16. πολιορκήσαντες δ' αὐτοὺς τοὺς ἀπερῶσαμεν ἐν στόματι μαχαίρας καὶ προχωροῦμεν πρὸς τὴν πόλιν.

— ΠΡΕΒΕΖΑ 18 Φεβρ. Τὸ ἐνταῦθα σταθμεῖον Ἀγγλικὸν δίκροτον ἀπεβίβασεν 100 πυροβολιστὰς Ἀγγλοῦς μετὰ προηγουμένην συγκατάθεσιν τοῦ διοικητοῦ καὶ τοῦ Ἀγγλοῦ προξένου, ἀλλὰ τὸ πολιτικὸν συμβούλιον (μεντσιλίζι) ἀντέτεινεν εἰς τοῦτο καὶ τοὺς ὑπέχρεωσαν ν' ἀναχωρήσωσι καὶ οὕτως ἀνεχώρησαν.

Ἐκ τῆς ἐφημερίδος *ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ* ἐκδομένης ἐν Μεσολογίῳ τῷ 1824 μεταφέρομεν τὸ ἐπόμενον

ΘΟΥΡΙΟΝ ΔΣΜΑ.

Δὲν εἶν' τροπή μας νὰ μὴν κινούμεν; τί καρτεροῦμεν ἐδῶ, παιδιά;
 Ἦ ἄρματ' ἀρπάξτε μὲ προθυμίαν, τρέξτε μ' ἀνδρείαν εἰς τὴν φωτιά.
 Οἱ ἀδελφοὶ μας νὰ κινδυνεύουν, νὰ μᾶς γυρεύουν, νὰ καρτεροῦν.
 Ἦ ἡμεῖς, σὰν ξένοι ν' ἀδιαφοροῦμεν, νὰ τοὺς θεωροῦμεν νὰ λαχταροῦν.
 Δὲν εἶν' τροπή μας νὰ μὴν κινούμεν; τί καρτεροῦμεν ἐδῶ, παιδιά;
 Ἦ ἄρματ' ἀρπάξτε μὲ προθυμίαν, τρέξτε μ' ἀνδρείαν εἰς τὴν φωτιά.
 Σκληροὶ ἐχθροὶ μας γυναῖκας σφάζουν, τὰ βρέφ' ἀρπάζουν, λεηλατοῦν.
 Ἦ π' τὰ σπαθιά τους τρέχει σὰν βέμμα ἀθῶν αἷμα ὄπου πατοῦν.
 Δὲν εἶν' τροπή μας νὰ μὴν κινούμεν; τί καρτεροῦμεν ἐδῶ, παιδιά;
 Ἦ ἄρματ' ἀρπάξτε μὲ προθυμίαν, τρέξτε μ' ἀνδρείαν εἰς τὴν φωτιά.
 Νὰ μᾶς λέν ἄδρας δὲν πρέπει πλέον, ἀφοῦ γενναῖον, καὶ τολμηρὸν
 Τίποτε ἔργον δὲν φαντασθῶμεν νὰ ἐκδικηθῶμεν ἀπ' τὸν ἐχθρὸν.
 Παιδιὰ ἐλάτε, ἄς σπκωθῶμεν νὰ συνδεθῶμεν μ' ἄρκρον στενόν.
 « Σπαθὶ ἐχθροῦ τοῦ νὰ μὴ γλυτώσῃ ὄποιον δῶ πιάσει τὸ δειλινόν.
 « Σ τὸ γυμνομένο νεκρὸν τοῦ σῶμα ἐπάνω χῶμα νὰ μὴ ριφθῇ.
 Οὐτε μὲ δάκρυ τῶν συγγενῶν τοῦ τὸ πρόσωπόν του νὰ δροισιθῇ.
 « Νὰ λῆθ' ἐπάνω ἔς τὴν γενεάν του, κ' εἰς τὰ παιδιὰ του, ὅ,τι τραβοῦν
 « Αἱ φαιηλῖαι τῶν ἀδελφῶν μας, τὸ φθάσιμόν μας ποῦ καρτεροῦν! »
 Παύ' ἡ ντροπή μας, νὰ ποῦ κινούμεν, δὲν καρτεροῦμεν πλέον, παιδιὰ.
 Τρέχομεν ὅλοι μὲ προθυμίαν καὶ μὲ ἀνδρείαν εἰς τὴν φωτιά.